

Дніпропетровське обласне управління
лісового та мисливського господарства

Зелене майбутнє Дніпропетровщини в надійних руках!

Наша адреса: м.Дніпропетровськ
вул. Набережна Перемоги, 38
Тел: (056) 726 -21-75,
факс 726-71-75
dnoulg_ohorona@dp.ukrtel.net

«ПЕРША МІСЬКДРУКАРНЯ»

вул. Степового Фронту, 11-а, м. Павлоград, Україна, 51400
Тел.: + 380 5632 61909, 61458, e-mail: reklama@tn-express.dp.ua

ПОЛІГРАФІЧНІ ПОСЛУГИ:

ДРУК ПОЛІГРАФІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ
(газети, журнали, книги, бланки, афіші, візитки).

ПАЛІТУРНІ ПОСЛУГИ - книги, брошури,
дипломні курсові роботи.

ЗАВЖДИ У ПРОДАЖУ:

бланки, канцтовари,
щоденники, блокноти,
розрахункові книжки
з комунальних платежів.

ЕФЕКТИВНА РЕКЛАМА У ГАЗЕТАХ:

ТН ЕКСПРЕС
ОБЛАСНА РЕКЛАМНО-ІНФОРМАЦІЙНА ГАЗЕТА

**Безкоштовні
ОГОЛОШЕННЯ**

Планета TV

ВІДДІЛ РЕКЛАМИ: т. + 380 5632 63829, 60377,
www.tn-express.dp.ua, e-mail: reklama@tn-express.dp.ua

ЖУРНАЛ ВИЗНАНО ПЕРЕМОЖЦЕМ КОНКУРСУ «СВІТОЧ ПРИДНІПРОВ'Я»

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ЩОМІСЯЧНИК

ВИХОДИТЬ З ЛИПНЯ 1991 р.

БОРИСТЕН

2013 рік

№ 6 (264)

ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ, ПУБЛІЦИСТИЧНИЙ
ТА НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИЙ ЩОМІСЯЧНИК

У Національному гірничому університеті не зраджують традиції, яку було відновлено в 2005 році. Двадцять першого червня тут у дев'яте пройшов випускний бал. Чарівні дівчата та елегантні юнаки вражали не лише вишуканістю зовнішнього вигляду, але і вмінням майстерно танцювати вальс, полонез, польку і танго. Докладніше про перебіг свята майбутніх гірників читайте в матеріалі Дарини Сухоніс – Бутко «ФЕЕРІЯ ВИПУСКНОГО БАЛУ В НГУ» на стор. 19 цього номеру.

ЗМІСТ

ВІРШ.....	2
ІНФ. ДОН ОДА, «ВИ НАЙКРАЩІ І МИ ВІРИМО В ВАС!».....	1
«ПЕРЕМОЖЦЯМИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ ПРЕМІЇ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРИ КРАВЧЕНКО (ДЕВІЛЬ) СТАЛИ ТРИ РОМАНИ».....	2
ІА «МОСТ-ДНЕПР», «ОЛЕКСАНДР ВІЛКУЛ: ЗА 3 РОКИ ФІНАНСУВАННЯ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗБІЛЬШИЛОСЯ В 6 РАЗІВ».....	3
УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПРИКМЕТИ, ЧЕРВЕНО-ІНФ. ДНУ, «СИЛА ДНУ - У СИЛІ ДРУЖБИ».....	3
МАРИНА ГРОМОВА, «КОЛЕКТИВ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТНОЇ ДІТЯЧОЇ БІБЛІОТЕКИ ПРЕЗЕНТУЄ ТРЕТЮ СЕРІЮ МУЛЬТФИЛЬМУ «ЯК ЧЕРЕПАХА НАТАЛКА ДО ШКОЛИ ЗБИРАЛАСЯ».....	5

БОРИСТЕН
№ 6, 2013

ДАРИНА СУХОНИС-БУТКО, «АСПІРАНТИ КАФЕДРИ ГІРНИЧИХ МАШИН ТА ІНЖИНИНГУ ПІДКОРИЛИ ГЛИБИНИ ЧОРНОГО МОРЯ».....	5
ІНФ. ДОН ОДА, «ВИХОВАНЦІ ЦЕНТРУ ДІТЯЧОЇ ТВОРЧОСТІ «ДИВОСВІТ» М. КРИВОГО РОГУ НА II МІЖНАРОДНОМУ ФЕСТИВАЛІ-КОНКУРСІ МИСТЕЦТВ «ЗОРЯНА ХВИЛЯ» ОТРИМАЛИ ДИПЛОМ І СТУПЕНЯ».....	5
ІНФ. ДНУ, «СПІВПРАЦЯ УКРАЇНСЬКОГО КЛАСИЧНОГО І КИТАЙСЬКОГО ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТІВ».....	6
ІНФ. ДНУ, «ВИСОКЕ ВІЗНАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КОЛЕГ».....	6
ДАРИНА СУХОНИС-БУТКО, «НОВИЙ ПРОЕКТ СПІВПРАЦІ НАЦІОНАЛЬНОГО ГІРНИЧОГО УНІВЕРСИТЕТУ ТА БРАНДЕНБУРЗЬКОГО ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ».....	7
ЮЛІЯ ПОЛОВА, «ПЕДАГОГИ М. ДНІПРОДЗЕРЖИНСЬКА ЗАВІТАЛИ ДО ПЕТРИКІВСЬКОГО ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ №1 «СОНЕЧКО».....	7
ОЛЬГА КОВАЛЕНКО, «ТВОРИМО ДОБРІ СПРАВИ!».....	8
АННА НІКОЛАЄНКО, «ВІНОК НАРЕЧЕНОЇ».....	9
ІНФ. ДНУ, «ТЕЛЕВІЗІЙНА, З».....	10
НАТАЛІЯ ТЕРЕНТЬЄВА, «ВСЯ СПРАВА У ТРОЯНДІ».....	11
ІНФ. ДОН ОДА, «НА ДНІПРОПЕТРОВШИНІ ВІДБУВСЯ СЕМІНАР-НАРАДА «ОРГАНІЗАЦІЯ ПІТНЬОГО ВІДПОЧИНКУ УЧНІВ У ДІТЯЧИХ ОЗДОРОВЧИХ ЗАКЛАДАХ З ЛЕГНИМ ПЕРЕБУВАННЯМ: ВИХОВНА РОБОТА, НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ ДОКУМЕНТАЛЬНИЙ ТА СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТИ».....	11
ЛЕСЯ УКРАЇНКА, «ВИШЕНЬКИ», М. ВІГНАНОВСЬКИЙ, «ЛІТНІ РАНОК».....	11
І. СТОРОЖЕНКО, «ДНУ ІМ. ОЛЕСЯ ГОНЧАРА - ЦЕНТР ВОЄННО-ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ КОЗАЦЬКОГО ПЕРІОДУ».....	12
Ф. СУХОНИС, «ПОЛКОВОДЕЦ ЗЕЛЕНИХ ЖОВНІРІВ».....	14
І. НІКІТЕНКО, «КРИЗЬ ЧАС ПОРОГАМИ ДНІПРА».....	15
О. ВОЛОВЕНКО, «ЗЕМЛЯ ВЕЛЕТНІВ: ПЛАСТОВИЙ НОВАЦЬКИЙ ТАБІР НА СХОДІ УКРАЇНИ».....	15
ЄВГЕНІЯ ПЕТРОВА, «У ТОРОНТО УСПІШНО ПРОЙШОВ СЕМІНАР УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ «ВЧИМОСЯ РАЗОМ».....	16
ЛЕОНІД ЯКОВЧУК, Л. ХМЕЛІВСЬКИЙ, «ЧИ Є ГРІХОМ ПРАГНУТИ ЩАСТЯ?».....	17
ОЛЯ ПЕТРО МАТУЛИ, В. РОЖКО, «З ВІДГУКІВ НА КНИГИ УКРАЇНЦІВ АМЕРИКИ».....	18
ІНФ. ДОН ОДА, «ВИХОВАНЦІ ПАЛАЦУ ДІТЯЧО-ЮНАЦЬКОЇ ТВОРЧОСТІ «ГОРИЦВІТ» М. КРИВИЙ РІГ ВИБОРОЛИ ДВА ПРИЗОВИХ МІСЦЯ НА VI-І МІЖНАРОДНОМУ ФЕСТИВАЛІ «ЯСКРАВА КРАЇНА» ЗБИРАЄ ДРУЗІВ У ЯПІ».....	18
ДАРИНА СУХОНИС-БУТКО, «ФЕБЕРІЯ ВИПУСКНОГО БАЛУ В НГУ».....	19
ІНФ. ДОН ОДА, «ЮНІ ЛАНДШАФТНІ ДИЗАЙНЕРИ З ДНІПРОДЗЕРЖИНСЬКА».....	20
ОЛЬГА КАІ, «СЕМІНАР-НАРАДА ТВОРЧОЇ МОЛОДІ У ВОРЗЕЛІ».....	20
С. ДЗЮБА, ВІРШІ.....	21
В. ТРИГУБ, «ПЕРЕЯСЛАВСЬКІ УГОДИ І ГЕОПОЛІТИКА: ЯК НАРОДИЛАСЯ ЛЕГЕНДА».....	22
НАРОДНИЙ КАЛЕНДАР ЧЕРВЕНЬ.....	23
НАДІЯ ДІДЕНКО, «ЧИ МОЖЕ ІСНУВАТИ, ДЕРЖАВА БЕЗ ЗЕМЛІ, А УКРАЇНА - БЕЗ СЕЛА?».....	24
ІРИНА ГОЛУБ, «СЕРГІЙ БУРЛАКОВ».....	26
В'ЯЧЕСЛАВ ДАНИЛОВ.....	26
ІННА САМАРІНА, «ГОРІХОВЕ ДЕРЕВО - ШЛЯХ ДО ВИХОВАННЯ, ДОСТАТКУ І ДОВГОЛІТТЯ».....	27
І. СІРКА, СВІТАННА СВИРИДЕНКО, «З ПЕРШИХ ЛІСТІВ - ВІДГУКІВ НА ПУБЛІКАЦІЇ РУБРИКИ «ЗА ЗДОРОВЕ ЖИТТЯ».....	29
ГАЛИНА ЄВСЄЄВА, «ДЕРЖАВНА МОВНА ПОЛІТИКА В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ».....	30
ДАРИНА СУХОНИС-БУТКО, Ф. СУХОНИС, «УКРАЇНСЬКИЙ ПОГЛЯД НА ОСТРІВ АФРОДІТИ».....	34
КРАЩІ СТРАВИ УКР. КУХНІ, РЕКЛАМА.....	3-4
КОЛЬОРОВА ВСТАВКА	

Ви найкращі і ми віримо в вас!

Стипендії від обласної влади отримали 120 відмінників навчання серед дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування

Голова облдержадміністрації Дмитро Колесніков провів урочисту зустріч із відмінниками навчання серед дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. 120 учнів шкіл, гімназій, профтехучилищ та вищих навчальних закладів Дніпропетровщини отримали стипендії від обласної влади.

За результатами 2012 – 2013 навчального року стипендії присуджено 100 учням шкіл та 20 студентам навчальних закладів I-IV рівнів акредитації, які мають найвищі результати у навчанні.

Розмір стипендії для учнів шкіл і гімназій складає 1500 грн, для учнів професійно-технічних навчальних закладів, студентів вишів – 2500 грн.

«Успіху досягає тільки той, хто має конкретну мету та крок за кроком йде до неї. В регіоні діють проекти, які допомагають досягти молоді свої мети – отримати якісну освіту, розвинути свої здібності та знайти гідну роботу. За завданням нашого Президента Віктора Федоровича Януковича ми створюємо можливості, аби будь-яка дитина могла зайняти гідне місце в житті», – сказав Дмитро Колесніков.

Керівник регіону також додав, що у роботі зі створення можливостей для дітей та молоді влада розраховує на їх активну участь у цьому процесі – на відмінні знання і наполегливу працю під час навчання.

Зокрема, в регіоні реалізується інноваційний проект «Новий Дніпропетровщині - новий стандарт освіти». Діє Єдиний освітньо-інформаційний простір, що об'єднав у собі всі навчальні заклади області. Реалізуються такі проекти, як «електронний журнал», «електронний щоденник» і «електронна бібліотека». Працюють Мала академія наук для учнівської молоді, Молодіжний центр. Цього року на Дніпропетровщині стартує 4 нових унікальних електронних проекти у галузі освіти. Зокрема, «Електронний методичний кабінет», «Електронний модуль «Атестація педагогічних працівників», «Мережевий освітній округ», «Study in Dnipropetrovsk Region».

2013 рік оголошений Президентом України Віктором Януковичем Роком дитячої творчості. Для розвитку творчих здібностей дітей в області працюють більше 330 позашкільних освітніх закладів, які відвідують близько 200 тисяч дітей.

«Сьогодні ми вітаємо працюючих і найталановитіших дітей. Зараз Дніпропетровщина дуже динамічно розвивається, тут відбувається маса цікавих подій, і я сподіваюся, що ви зв'яжете своє майбутнє саме з нашим регіоном. А наше завдання, як обласної влади, вам у цьому допомагати. Чудово, що підтримка обдарованих школярів вже стала нашою традицією. Бути найкращим досить складно, тому я дуже радий, що стипендіати Дніпропетровщини підтверджують свій статус з року в рік. Ви найкращі і ми віримо в вас», – наголосив голова Дніпропетровської обласної ради Євген Удод.

Інф. ДОН ОДА.

Переможцями Всеукраїнської літературної премії імені Олександри Кравченко (Девіль) стали три романи

25-26 червня на Дніпропетровщині проходили заходи відзначення переможців та фіналістів Всеукраїнської літературної премії імені Олександри Кравченко (Девіль).

25 червня у Дніпропетровській обласній бібліотеці для молоді ім. М.Светлова було названо імена переможців Всеукраїнської літературної премії імені Олександри Кравченко (Девіль).

Премія присуджується за прозові твори, написані українською і російською мовами. Заснована у 2013-му році Дніпропетровською обласною бібліотекою для молоді ім. М.Светлова і родиною української письменниці Олександри Петрівни Кравченко (Девіль) за підтримки Департаменту освіти і науки Дніпропетровської обласної державної адміністрації і Дніпропетровського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. Конкурсні твори оцінювали 28 членів журі з 14 областей України та США, серед яких письменники, літературознавці та науковці. Інформаційним спонсором творчого змагання виступив щомісячник «Бористен».

Конкурсний відбір проводився у три тури за рейтинговою системою і завершився на тривалій майстер-клас, оскільки більшість членів журі написала багато змістовних оглядів, рецензій і відгуків.

Зі 106 творів, поданих на конкурс, до фіналу дійшли вісім повістей і чотири романи. Твори відрізняються широким тематичним і жанровим спектром: фантастика, альтернативна історія, психо-

логічна і філософська проза, антиутопія, казки... Половина творів, які взяли участь у фіналі, написані російською, а половина – українською мовою.

ПЕРЕМОЖЦЯМИ СТАЛИ ТРИ МОЛОДІ АВТОРИ З РІЗНИХ КУТОЧКІВ УКРАЇНИ:

I місце – пригодницько-фентезійний роман «Окрилені крицею» **Катерини РОЖЕНКО** (м.Севастополь, АР Крим);

II місце – науково-фантастичний роман «Цепелін до Києва» **Ігоря СІЛІВРИ** (м.Чернівці);

III місце – історико-психологічний роман «Вакція у Тангермюнде» **Роксолани СЬОМОЇ** (Києво-Святошинський район, Київська область).

Дипломи фіналістів отримали Аарон К.Макдауелл (псевдонім Сергія Ємця, м.Дніпропетровськ), Андрій Гуменчук (м.Вінниця), В'ячеслав Лазурін (м.Житомир), Дарина Мельник (м.Луцьк Волинської області), Дмитро Кузьменко (м.Житомир), Марта Приріз (м.Дрогобич Львівської області), Олександра Калиновська (м.Дніпропетровськ), Юлія Гогчан (м.Дніпропетровськ), Юрій Пусов (м.Дніпропетровськ).

Переможці і фіналісти отримали книжки, пам'ятні подарунки, а також перекіські сувеніри – символ Дніпропетровщини.

Також в рамках конкурсу учасникам конкурсу було вручено особливі відзнаки:

від департаменту фізичної культури і спорту, сім'ї та молоді облдержадміністрації Катерині Роженко (м.

Севастополь, АР Крим) та Ігорю Сіліврі (м.Чернівці);

від обласної бібліотеки для молоді ім. М.Светлова Олександрі Усмановій (м.Черкаси) і Тамілі Тарасенко (м. Гуляй-поле, Запорізька обл.);

від шеф-редактора часопису «Бористен» Фіделя Сухоноса Анні Ніколаєнко (Криворізький р-н, Дніпропетровська обл.) та Андрію Гуменчуку (Вінниця);

від обласної ради організації ветеранів України Олександрі Коваленко (м.Дніпропетровськ);

від вірменської діаспори Юлії Гогчан (м.Дніпропетровськ).

Представник книжкового супермаркету «Буклет» вручив фіналістам грошові сертифікати на придбання книг у книжковій мережі «Буклет» і подарував книги переможцям.

На базі обласного оздоровчого центру «Перлина Придніпров'я» за участі молодих літераторів відбулися майстер-класи з психології творчості. Письменницький майстерності молодь навчали члени журі Світлана Талан (м. Сєвєродонецьк Луганської області), Людмила Скорина (м. Черкаси) та Ольга Рєпіна (м. Дніпропетровськ).

26 червня переможці та фіналісти взяли участь у «круглому столі» з питань розвитку сучасної української літератури на обласному радіо та здійснили ознайомчу екскурсію містом.

Влас. інформ.

Переможці творчого змагання імені Олександри Кравченко (Девіль).

Олександр ВІЛКУЛ: «За 3 роки фінансування молодих вчених Дніпропетровської області збільшилося в 6 разів»

Віце-прем'єр-міністр України Олександр Вілкул провів зустріч зі студентами та викладачами Національного гірничого університету (НГУ) в Дніпропетровську. Про це ІА «МОСТ-ДНЕПР» повідомили в прес-службі Дніпропетровської облдержадміністрації.

«Сьогодні освіта набуває нового сенсу. В університеті важливо не тільки отримувати знання. Студенти мають стати новим поколінням української науки. НГУ - приклад такого підходу, коли інноваційні розробки студентів та молодих вчених включаються в економіку України», - сказав Олександр Вілкул.

«Уряд стимулює розвиток науково-дослідної роботи у вузах через гранти і спеціальні програми. Для підтримки наукових розробок засновані премії та стипендії Верховної Ради України, Кабінету Міністрів. Вузи Дніпропетровської області отримують підтримку регіональної влади у вигляді грантів для молодих вчених, іменних стипендій та конкурсів для студентів, як «Інтелект. Творчість. Успіх», «Молодь Дніпропетровська - рідному місту» та інших.

Зокрема, за три роки фінансування грантів на Дніпропетровщині збільшено в 6 разів і в 2012 році склав майже 900 тисяч гривень. За рахунок цього молоді вчені регіону з 2010 року отримали 50 грантів на суму від 30 до 50 тисяч гривень», - сказав Олександр Вілкул.

Під час презентації наукових розробок НГУ, Олександр Вілкул - гірському інженеру за фахом, були представлені інноваційні проекти, серед яких «Теплонасосна утилізація скидного тепла шахтної води, установка гарячого водопостачання». Проект вже реалізований на шахті «Благодатна» ПАТ «ДТЕК Павлоградвугілля». Також був представлений спільний польсько-український проект «Свердловинна підземна газифікація вугілля», який вже впроваджений у Польщі і має

дослідні зразки на українських шахтах.

«Представлені проекти мають величезний потенціал для реалізації на практиці, зможуть зробити галузь більш ефективною, а економіку України конкурентноздатною. Потрібно скоротити шлях між науковим проектом і реалізацією його в реальній економіці. Тоді розробки українських вчених будуть швидше впроваджуватися на підприємствах і сприяти модернізації національної економіки», - сказав Олександр Вілкул.

На замовлення провідної вітчизняної паливно-енергетичної компанії ДТЕК, протягом останніх трьох років, НГУ виконав більше 40 науково-технологічних проектів. Серед основних напрямків роботи - формування вітчизняних наукових рішень і технологій у сфері прогнозування стану гірських порід, підвищення ефективності дегазації шахт, використання низькопотенціальних джерел тепла шахт, отримання додаткових джерел енергії та інші.

Завдяки державній програмі «Наука в університетах» в НГУ створено науково-навчальний центр (ННЦ) «Проблеми використання енергетичного потенціалу геотехнічних систем України». Результатом роботи ННЦ є реалізація в 2008-2012 роках 2 проектів: «Високоефективне використання енергетичного потенціалу геотехнічних систем України: ресурси, енергозберігаючі технології, екобезпека» і «Комплексна генерація та утилізація енергії в умовах урбанізованих та промислових територій України». Також створено 6 лабораторій унікального обладнання.

За матеріалами ІА «Мост-Днепр».

Українські народні прикмети

Червень

Лист на дубі розвернеться - добре ловляться щуки.

Як цвіркун цвіркоче, а пугач кличе «пугу» - на гошу днину.

Увечері голосно цвіркочуть коники - на добру погоду.

Бобри перед дощем працюють цілу ніч, а жаби вилазять на берег.

Якщо хрущі, літаючи, гудуть - на ясну, тиху і теплу погоду.

Багато оводів - врожай на огірки.

Комарі літають роєм - також на погоду.

Комарі та мошки стовпом - на гарну погоду.

Багато комарів - врожай на ягоди, а мошки - на гриби.

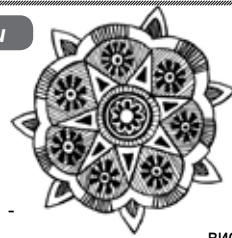
Якщо мурашки лазять по землі, а мурашника поблизу немає - через добу збереться на дощ.

На бурю сосна дзвенить, а дуб стогне.

Якщо одсиріло в покосах сіно - на дощ.

Якщо корови, йдучи на водопій, брикаються й фуркають - на негоду.

Павуки швидко снують павутину - на зміну погоди.

Перед негодою, десь за добу, риба перестає клювати.

Риба ловить над водою мошок - на дощ.

Риба грається на річці - вночі може пройти гроза.

Ворони каркають - на негоду.

Ластівки ввечері літають високо - завтра буде ясна погода, а якщо низько - хмарно.

Горобці зранку купаються у пилі - по обіді буде дощ.

Якщо граки пасуться на траві - невдовзі задохнуть.

Шпаки особливо голосно співають - уночі піде дощ.

Журавель танцює на потепління.

Кулик залишає болото і літає по полю - на ясну, теплу погоду.

У лісі часто чути спів дятла - на холод і негоду.

Якщо збільшується «плаксун» (західний вітер), то неодмінно надме дощ.

Місяць у кружку несе воду в річку.

Якщо місяць повний, то на зміну погоди, а шербатий - на дощ.

Якщо у молодика круті роги, то на негоду, а положисті - на гошу днину.

Якщо сонце при сході яскраво-червоне, але незабаром заховається за хмару - невдовзі занежить.

Закрилися на ніч квітки очитки - наступного дня буде гоша днина.

Коли листя клена починає «плакати», то через трое-четверо днів збереться на дощ.

Зацвілі калина, шипшина і суніці - скоро з'являться сиріжки.

Якщо сильно пахнуть квіти жовтої акації, а довкола них густо в'ються комахи - на дощ і негоду.

Рясно зацвіла акація - на врожайний рік.

Поникли квітки картоплі - бути негоді.

Небо хмарне, а квіти жовтцю відкриті - дощу не буде.

Якщо вранці не розкрилися білі квіточки зірочника - в обід піде дощ.

Якщо листя папороті скручується донизу - перед ясною погодою, а випростується - на негоду.

Початок цвітіння горобини оповіщає про масову появу поплелиць.

Якщо пищука-сіноставець ховає траву в нірку - буде дощ.

Сила ДНУ – у силі дружби!

У Дніпропетровському національному університеті пройшов фестиваль національних культур «Поддай руку дружби», в якому взяли участь іноземні студенти з різних факультетів університету. Представники Китаю, Азербайджану, Вірменії, Узбекистану, Туркменістану, Киргизстану, Анголи та інших країн творчо презентували зі сцени народні танці, пісні та доповіді про національні особливості й культурну спадщину своєї батьківщини.

І в тому, що студенти ДНУ імені Олеся Гончара – дуже творчі й талановиті особистості, змогли переконатися усі гості заходу. Глядачам були презентовані національні азербайджанські танці «Узун дара» і «Нельбеки», вірменський народний танок «Тавік», заспівані патріотичні пісні Узбекистану, естрадні хіти Китаю та Киргизстану тощо. Увесь концерт був сповнений веселих емоцій та посмішок, запальних звуків етнічної музики, насичених барв національних вбрань і прорів.

На початку розважальної програми з вітальним словом до присутніх звернувся проректор з науково-педагогічної роботи ДНУ ім. О.Гончара Сергій Олександрович Чернецький: «Шановні гості нашого свята та його господарі – студенти! Від імені великого колективу та ректора університету професора Миколи Вікторовича Полякова дозволяю привітати із цим чудовим, важливим для усіх вас заходом. На нашу думку, цей фестиваль неодмінно допоможе вам швидше адаптуватися до умов проживання в Україні, у Дніпропетровську. Адже саме на таких неформальних зустрічах і народжується взаєморозуміння: ви отримуєте тут можливість вільно спілкуватися між собою, знаходите точки дотику, позаяк суспільство, з якого усі ви вийшли, чимало відрізняється від нашого. Ми добре розуміємо, як складно вам, іноземним

студентам, знаходитися в середовищі білінгвізму. Але пам'ятайте, що знання будь-яких мов зайвим ніколи не буває – це те, за допомогою чого ви пізнаєте світ. Тож я бажаю, щоби ви пізнавали їх якомога успішніше. І нехай наш університет – освітній заклад, який постійно входить до десятки кращих ВНЗ країни, – стане для вас справжньою alma mater. Я дуже сподіваюся, що за цей час ви, як майбутні спеціалісти, візьмете все найкраще від наших викладачів, отримаєте тут якісну освіту і всі необхідні знання, аби принести велику користь своїй країні».

У своєму слові начальник відділу підготовки фахівців для зарубіжних країн ДНУ імені О.Гончара Геннадій Анатолійович Онищенко також наголосив на великому значенні подібних заходів. «У нашому ХХІ столітті, в епоху глобалізації, культурні корені, на жаль, стираються. Тому цей фестиваль, що ми організували, – це прекрасна можливість для кожного іноземця не забувати свій фольклор, пам'ятати свої звичаї і традиції, оскільки лише той народ, що береже свою культуру, буде жити вічно. Можу сказати, що у наш університет вступають для розви-

тку гармонійної особистості, а значить, першочерговим завданням для нас є не тільки навчити студентів тому, для чого вони сюди приїхали, але й забезпечити їм культурний та красивий відпочинок, – відзначив пан Геннадій.

Ця спільна ідея згуртувала і самих іноземців, говорить голова ради іноземних студентів ДНУ імені Олеся Гончара Мірхаліл Намаззаде. За його словами, Дніпропетровський національний університет став одним із перших вищих навчальних закладів в Україні, в якому при підтримці керівництва задля вирішення ряду проблем була сформована рада іноземних студентів. Фестиваль національних культур вже вдруге проводиться у ДНУ заради зміцнення взаєморозуміння і дружби між студентами, вихованню у них почуття солідарності, та спільності інтересів. «Лозунг нашого фестивалю «Поддай руку дружби» обраний не випадково, – наголошує Мірхаліл, – адже усі ми тут далеко від батьківщини, а тому повинні бути згуртованими, бути опорою одне одному, бо тільки так ми зможемо

досягти бажаних результатів. На сьогодні Україна і Дніпропетровський національний університет імені О.Гончара – це ті самі країна й навчальний заклад, які нас об'єднують. Я, дійсно, не помилюся, якщо скажу, що всі іноземні студенти тут – це справжні друзі. Ми щиро вдячні Україні за те, що вона відкрила нам свої двері. Також від імені всіх іноземців хочу подякувати ректору Дніпропетровського національного університету та керівнику відділу підготовки фахівців для зарубіжних країн за їхнє тепле ставлення і велику підтримку!».

На фестиваль також були запрошені почесні гості – представники національних громад Азербайджану, Вірменії, Туркменістану. А саме: голова Конгресу азербайджанців Дніпропетровської області пан Гудрат Гуджияєв; голова Союзу азербайджанської молоді Дніпропетровської області пані Ельза Бекірова; керівник Дніпропетровського обласного союзу вірмен пані Аанаїда Арзуманян, а також директор українсько-туркменського освітнього центру «Еркін» пан Олександр Бахарєв. Усі вони, звертаючись до публіки у залі, відзначили високий рівень толерантності у Дніпропетровському регіоні і закликали студентів-представників діаспори іти пліч-о-пліч з миролюбною Україною, крокувати вперед зі своїми ідеями, вчитися один у одного, і, не дивлячись на різні національності, шукати у кожному загальнолюдські цінності і красу. «У самій назві цього фестивалю закладена сила, яка, безумовно, є у вас – це неосянна сила дружби!» – підкреслили шановні гості.

На сьогодні в Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара отримують освіту близько 300 іноземних-студентів з-понад 20 країн світу. Кожному з них університет надає прекрасну можливість для здобуття знань й хороші умови для проживання. Відтак іноземці всебічно виявляють себе в житті alma mater. Вони активно беруть участь у різноманітних навчальних, спортивних олімпіадах та творчих конкурсах.

На один вечір фестиваль культур «Поддай руку дружби», по-справжньому, став яскравим прикладом творчої міжнародної співпраці. Тож нехай частинка гарячих сердець іноземних студентів назавжди залишиться з нами. А всі ми разом і надалі будемо пам'ятати, що Україна – наш спільний дім!

Інформаційно-аналітичне агентство ДНУ ім. О.Гончара.

Колектив Дніпропетровської обласної дитячої бібліотеки презентує третю серію мультфільму «Як черепаха Наталка до школи збиралася»

«Бажаєте зробити дитині сюрприз напередодні Дня захисту дітей? Подивіться разом третю серію мультфільму «Як черепаха Наталка до школи збиралася», - пропонує директор бібліотеки Ольга Шарабура.

Нагадаємо, що мультфільм, створений за мотивами однойменної казки дніпропетровської дитячої письменниці Еліни Заржицької; музику до нього написала композитор Валентина Фалькова. Черепаха Наталка «говорить» голосом молодого авторки Наталії Дев'ятко. Монтаж здійснено Дар'єю Корольовою (м. Київ).

Творчий колектив вихованців Криворізького багатопрофільного навчально-реабілітаційного центру «Надія» під керівництвом вчителя

образотворчого мистецтва та трудового навчання Людмили Шевченко робив малюнки до третьої серії проtraction двох місяців.

Чим може бути корисним цей мультфільм? А тим, що казки у невимушеній формі кумедних пригод черепашки допомагають дітям адаптуватися у колі однолітків, надають психологічну допомогу батькам у підготовці дітей до школи, вчать маленьку людину доброти, чуйності, порядності.

Тож запрошуємо усіх бажаючих до перегляду: <http://www.youtube.com/watch?v=JwRrO5bPwME>

Усього вам найкращого, веселих свят та змістовних літніх канікул!

Марина ГРОВОВА.

АСПІРАНТИ КАФЕДРИ ГІРНИЧИХ МАШИН ТА ІНЖИНІРИНГУ ПІДКОРИЛИ ГЛИБИНИ ЧОРНОГО МОРЯ

видобуток та попередню переробку корисних копалин. Попри качку до роботи звикли швидко, адже працювали в команді відділу морської геології і осадового

Чотирнадцять днів аспіранти Національного гірничого університету Олександр Шевченко і Тарас Шепель плавали на науково-дослідницькому судні «Професор Водяницький» та досліджували підводні особливості Чорного моря, а також підводний

рудоутворення під керівництвом ученого-геолога, директора Національного науково-природничого музею НАН України, академіка Євгена Федоровича Шнюкова.

Хлопці не лише набралися нових вражень, але і отримали безцінний

практичний досвід, який стане у нагоді в аспірантурі. До речі, Олександр і Тарас навчаються в аспірантурі гірничого, а паралельно - в Технічному університеті «Фрайберзька гірничої академія». Таким чином, керівником в НГУ у них виступає завідувач кафедри, доктор технічних наук, професор, директор Навчального центру МОН України за технологіями CAD/CAM/CAE/PDM і CALS Всеволод Петрович Франчук, а з німецького боку – професор Карстен Дребенштедт.

Дарина СУХОНІС-БУТКО, ІАЦ НГУ.

Вихованці центру дитячої творчості «Дивосвіт» м. Кривого Рогу на II Міжнародному фестивалі-конкурсі мистецтв «Зоряна хвиля» отримали диплом I ступеня

Вихованці зразкового художнього колективу «Ансамбль бального танцю «Лілія» комунального позашкільного навчального закладу «Центр дитячої творчості «Дивосвіт» Жовтневого району м. Кривого Рогу взяли участь у II Міжнародному фестивалі-конкурсі мистецтв «Зоряна хвиля», який проводився з 7 по 11 червня, на узбережжі Чорного моря, у селищі Міжводне.

Юні бальники захопили у вир танцю усіх глядачів, не залишивши байдужими до свого виступу навіть суворих членів журі. Колектив повернувся додому з дипломом I ступеня, кубком та великою м'якою іграшкою.

На фестивалі творчо-обдаровані діти з різних країн, мали змогу продемонструвати свій талант і перейняти досвід у однолітків. До того ж, була використана можливість не лише виступити на професійній сцені, а й оздоровитися на морському узбережжі.

Інф. ДОН ОДА.

Співпраця українського класичного і китайського технічного університетів

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара і Уханський текстильний університет (КНР) підписали Угоду про співпрацю.

Під час зустрічі ректорів українського і китайського університетів йшлося про відновлення співпраці, розпочатої у 2008 році. «Ми високо оцінюємо наше співробітництво в минулому, – зазначив ректор ДНУ професор Микола Поляков, – завдяки якому проходив обмін студентами і викладачами між університетами, тому вважаємо за доцільне його продовжити, інтенсифікувавши науковий обмін. Зокрема, ми пропонуємо гостям відвідати хімічний факультет і факультет біології, екології та медицини, де співпадають сфери наукових інтересів обох сторін», – наголосив Микола Вікторович.

Ректор Уханського університету Вен Ілян зауважив: «Незважаючи на те, що ДНУ – класичний університет, в якому навчається більше 20 тисяч студентів,

а наш – технічний з контингентом 33 тисячі, у нас є багато спільних рис. В Уханському університеті органічно розвиваються технічний, природничий та гуманітарний напрямки. Також у нас є потужна мистецька складова, зокрема, визнана в Китаї і за кордоном підготовка з образотворчого мистецтва і дизайну. В цьому напрямку нам також було б цікаво співпрацювати з мистецтвознавцями ДНУ. Тому ми покладаємо надії на відновлення співпраці як в академічній і науковій діяльності, так і мистецькій» – наголосив Вен Ілян.

Китайський університет представляли декани факультетів математики та інформатики, текстильних матеріалів, хімічної технології та екологічної технології, тому гостям запропонували ознайомитися з колом наукових досліджень відповідних факультетів ДНУ та відвідати Аерокосмічний центр.

Співробітники ДНУ активно співпрацюють з колегами з вищих навчальних

за наукових закладів КНР з 1998 року. Нині ДНУ ім. О.Гончара має 7 договорів про співробітництво з вищими навчальними закладами КНР. За період 2003-2012 рр. ДНУ відвідало 18 делегацій з університетів КНР, у тому числі делегації посольства КНР в Україні.

З 2000 до 2012 року китайські студенти, які закінчили курс навчання у ДНУ, одержали 409 дипломів бакалавра, 255 дипломів магістра та 1 диплом спеціаліста з образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва. Наразі у ДНУ навчаються 125 студентів з КНР.

Інформаційно-аналітичне агентство ДНУ ім. О.Гончара.

закінчилася робота з виконання ТЕМ-ПУС-проектів: «Реформування освітніх програм у сфері космічних технологій у республіках Казахстан, Росія, Україна» та «Мережева взаємодія університетів-партнерів в реалізації багаторівневої системи підготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів у галузі освітнього менеджменту». У результаті виконання першого з них ДНУ отримав обладнання для лабораторії космічного зв'язку, яка дозволить встановити зв'язок з німецьким студентським супутником. Метою другого проекту було створення міжнародної мережі університетів-партнерів для інтеграції університетських автономних систем підготовки та підвищення кваліфікації фахівців у галузі освітнього менеджменту. Нині у ДНУ виконуються два ТЕМ-ПУС-проекти: «Розробка та впровадження багатомовних програм педагогічної освіти в університетах Грузії та України» та «Крос-медіа та якісна журналістика». Такі високі показники обумовлені якісним виконанням програмних завдань нашим колективом і, відповідно, заслуженим визнанням у європейських колег», – зазначив Микола Вікторович.

Від імені колективу ДНУ ректор отримав високу відзнаку діяльності науковців і педагогів університету – кришталеву зірку Темпус «За активність і волю до перемоги». За ініціативність, творчий пошук, сприяння міжнародній співпраці дипломи менеджерів проекту Темпус отримали декан фізико-технічного факультету професор Олександр Петренко, декан факультету прикладної математики професор Олена Кісельова, директор центру післядипломної освіти професор Володимир Ключев і доцент Ольга Притоманова.

Інформаційно-аналітичне агентство ДНУ ім. О. Гончара за матеріалами Національного Темпус-офісу в Україні.

НОВИЙ УНІКАЛЬНИЙ ПРОЕКТ СПІВПРАЦІ НАЦІОНАЛЬНОГО ГІРНИЧОГО УНІВЕРСИТЕТУ ТА БРАНДЕРБУРЗЬКОГО ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

До НГУ завітала делегація Брандербурзького технічного університету у складі професора, почесного доктора НГУ, декана факультету № 4 Брандербурзького технічного університету Міхаеля Шмідта, доктора Дмитра Палехова, координатора програм з екологічного і ресурсного менеджменту БТУ та пана Бертольда Хансмана, представника сертифікованого центру аграрної торгівлі, промисловості та стандартів Німецької спілки міжнародної співпраці. У рамках зустрічі обговорювалися ключові аспекти подальшої співпраці двох університетів. Зокрема, мова йшла про питання добровільної екологічної сертифікації у виробничій сфері, гармонізацію механізмів сертифікації з ассуіс ЕС, розширення практики добровільної сертифікації та можливість створення на базі НГУ профільного регіонального центру сертифікації.

Як зазначив ректор НГУ, академік Геннадій Півняк, дуже важливо, що довгорічна співпраця з Брандербурзьким технічним університетом продовжується на новому рівні, адже в пріоритетах гірничого – міжнародна діяльність, інноваційний розвиток науково-технічної сфери та співпраця з національним бізнесом. Ректор підкреслив, що тема ефективного використання ресурсів за-раз дуже важлива для України особливо в паливно-енергетичній сфері. Саме гірничий вітілює новітні проекти, які вже знайшли схвалення у керівництва Дніпропетровського регіону та України. Зокрема, високу оцінку розробкам НГУ дав віце-прем'єр-міністр України Олександр Вілкул під час свого візиту до університету на початку червня (мова йде про проект свердловинної підземної газифікації вугілля (СПГВ), сконструйовані діючі моделі гібридних автомобілів, перший в Україні студентський «сонцеавтомобіль» (керівник доцент К.М.Бас), а також упроваджені на багатьох шахтах нові гумо-

тросові канати для шахтних підйомників (проект доцента Д.Л. Колосова) та проект промислового використання низькопотенційного тепла на шахті «Благодатна», який за оцінками міжнародних експертів є одним з найкращих у Європі (керівник проекту професор В.І. Самуся).

Професор Міхаель Шмідт повідомив, що внаслідок розширення Брандербурзького технічного університету перед ними відкривається безліч перспектив, які дозволять вивести програми університету на якісно новий рівень. А саме альтернативний проект «Зелена програма», який акцентує увагу на питаннях екологічного характеру, сталого збереження ресурсів, що стане спільною новою платформою між НГУ та БТУ. В рамках проекту планується залучення усіх спеціальностей. Унікальність цієї програми в тому, що до цього жоден з технічних вузів України не займався подібною проблематикою.

Студенти гірничого матимуть шанс не виходячи з рідного університету «віддати» лекції німецьких викладачів. Для цього буде організовано систему онлайн-курсів та семінарів (подібна практика вже успішно проходить в гірничому за підтримки американського фонду CRDF).

Як зазначив пан Бертольд Хансман, для сертифікованого центру аграрної торгівлі, промисловості та стандартів дуже важливо, що гірничий стане стартом «зеленої програми», яка потім розширюватиметься, залучить до співпраці інші українські університети, а також дасть можливість стажування та підвищення кваліфікації не лише для студентів, але і представників бізнес-структур та підприємств інших країн світу.

Початком програми стане літня школа для студентів вже у вересні цього року, де і будуть обговорюватися створення етапів «Зеленої програми». Далі в Національному гірничому буде підписано меморандум співпраці двох університетів, який включатиме основні питання створення інноваційного курсу центру сталого розвитку «Зелена програма». Координаторами проекту з української сторони виступатимуть професор, ректор з міжнародних зв'язків Олександр Шашенко та доцент Олександр Ковров. З німецького боку співпрацю координуватимуть професор Міхаель Шмідт та доктор Дмитро Палехов (в минулому – студент НГУ, а нині – координатор програм з екологічного і ресурсного менеджменту БТУ).

На завершення зустрічі ректор НГУ привітав присутніх з успішним початком спільної роботи, зазначив, що гірничий готовий прийняти та розробляти і далі спільні ідеї. В урочистій атмосфері професор Міхаель Шмідт отримав з рук ректора почесну нагороду Національного гірничого університету – медаль «Знак вдячності», а також книгу «Відповідність часу», яка розповідає про інноваційні зміни в житті університету за останні тридцять років. Також усі делегати отримали на згадку тематичні сувеніри з символікою університету.

Міхаель Шмідт щиро подякував університету за високопрофесійний рівень, довгорічну співпрацю та дружню атмосферу, зазначивши, що сьогоднішня подія є продовженням плідної роботи НГУ та БТУ.

Дарина СУХОНІС – БУТКО, ІАЦ НГУ.

Педагоги м. Дніпродзержинська завітали до Петриківського дошкільного навчального закладу №1 «СОНЕЧКО»

У рамках Всеукраїнської акції «Педагогічна творчість – чарівний ключ дитячої творчості» та з метою вивчення досвіду роботи майстрів Петриківки відбувся дружній візит керівників дошкільних навчальних закладів та керівників гуртків з образотворчого мистецтва міста Дніпродзержинська до дитячого садочка №1 «Сонечко» Петриківської селищної ради.

Справа майстрів Петриківки має своє втілення в образотворчій діяльності маленьких вихованців. Завідувача дошкільним закладом Галина Кравець, педагоги розповіли гостям про колоритний петриківський розпис, а діти показали свої малюнки. З малюнками працюють кваліфіковані спеціалісти - майстри творчої справи, яка передається від діда до онука і має своє індивідуальне родинне надбання у відтворенні навколишнього світу особливими методами і прийомми художньої виразності. Українська пісня в процесі засвоєння дітьми елементів розпису, за словами вихователя-методиста Ірини Гордієвої, є невід'ємною складовою гармонійного поєднання душевного стану,

мелодії українського слова та доброзичливості наставників. Щоб навчання було результативним, сприйняття захоплюючим, а традиції відродженими і шанованими, колектив педагогів дитячого закладу за сприяння Дніпропетровського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти працює над створенням програм і методичних посібників з навчання дітей раннього та дошкільного віку майстерності петриківського розпису.

Майстер-клас, проведений спеціалістами, дав можливість гостям поринути в неповторний колорит барв і відтінків, композицій і методів художньої виразності.

Юлія ПОПОВА, головний спеціаліст УОІН Дніпродзержинської міської ради.

- Інформаційно-аналітичне агентство ДНУ ім. О.Гончара

Творімо добрі справи!

Партнерство Центру соціальних ініціатив і волонтерства Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара набуло нових форм: участь волонтерів університету у соціальному проекті «Спільнота активної молоді на основі моральних цінностей», який реалізується за підтримки голови Дніпропетровської обласної ради Євгена Удода. Робота волонтерки, учасниці проекту Ольги Коваленко, запропонована вашій увазі, взяла участь у III Всеукраїнському конкурсі «Моральний вчинок».

Очі – дзеркало душі! Дивлюсь у дитячі очі і ніжність та тепло розливається по моєму тілу. Усіх під своє крило, нехай відчують, як сильно я їх люблю. Діти – повноцінні члени нашого суспільства. Ні-якої жалості, а тільки любов та розуміння. Можливість дати зрозуміти, що вони багато вміють та знають, здатні на такі непомітні, на перший погляд, але такі значні для них перемоги. Я усім серцем прагну допомогти цим дітям, використати кожну можливість бути поруч з ними. Кожна дитина має мрію: хтось хоче стати лікарем, а хтось – космонавтом. І я у дитинстві мріяла стати вчителем, бо дуже хотілось навчати дітей, допомагати їм пізнавати навколишній світ.

Коли мені було десять років, на світ з'явилася моя молодша сестра. Від самого її народження я дуже любила з нею грати, увесь свій вільний час присвячувала сестрі. Саме тоді я зрозуміла, що маю здійснити свою дитячу мрію, маю стати вчителем, адже ця професія – моє покликання. Я завжди знаходила спільну мову з дітьми, вони відчували мою любов і відповідали взаємністю.

Першим кроком до здійснення моєї мрії був вступ до ДНУ ім. Олеся Гончара на факультет психології за спеціальністю «Корекційна освіта». Я щаслива, що навчаюсь тут, бо моя мрія реалізується. З перших днів навчання я вступила до школи волонтерів Центру соціальних ініціатив і волонтерства ДНУ ім. О.Гончара, яка готує студентів до волонтерської роботи. Завдяки цьому я маю чудову можливість їздити до дитячих будинків, де разом із групою волонтерів я організую конкурси, інтерактивні вистави та займаюсь образотворчим мистецтвом зі своїми вихованцями.

Велику роль в моєму житті відіграв соціальний проект «Спільнота активної молоді на основі моральних цінностей», який реалізується за підтримки голови Дніпропетровської обласної ради Євгена Удода, партнером якого виступив Благодійний фонд відомого міжнародного економіста Богдана Гаврилишина.

Мета цього проекту мені дуже сподобалася: надати можливість молодим людям відчути і зрозуміти такі моральні та загальнолюдські цінності як взаєморозуміння, доброта, милосердя, чесність, толерантність і зробити ці чесноти загальноприйнятими у сучасному суспільстві. Адже сучасні інноваційні винаходи, що передають нескінченний потік інформації, не здатні передати особливості людського спілкування, доброти і любові.

За результатами конкурсу право на участь у проекті отримали студенти ДНУ ім. Олеся Гончара та наші друзі з Дніпропетровського університету ім. А. Нобеля, для яких у приміщенні обласної ради відбувся соціально-педагогічний тренінг. На тренінгу обговорювались питання про сутність волонтерства, функції волонтера, необхідні для нього якості. Учасники висловлювали свої думки, працювали у командах над розглядом окремих ситуацій.

Після тренінгу всі учасники об'єдналися у групи, кожна з яких повинна була влаштувати поїздку до міського дитячого будинку, будинку ветеранів чи інтернату для людей з інвалідністю. Після відвідування будь-якого з указаних закладів відбувся конкурс на найкращу зустріч. Наша група у складі дванадцяти волонтерів зустрілась із вихованцями дитячого будинку № 6 компенсуючого типу, що у місті Дніпропетровську.

У цьому будинку мешкають, на мій погляд, дуже талановиті й розумні діти, які мають особливі потреби. Для них ми організували навчально-розважальний квест на тему: «Пірати Карибського моря». Відчувалося, що у кожного волонтера одразу виникло бажання подарувати дітям щось незвичайне: казку. Я бачила захоплення, із яких і діти, і волонтери поринули у чарівний світ гри.

Після привітання вихованці дитячого будинку об'єдналися у чотири групи, піднялись у свої «каюти», де їх вже чекали капітани з мічманами (наші студенти), звідки й почалась подорож у пошуках незвичайних скарбів.

За той час, поки команда прямувала до острова зі скарбами, капітани із своїми помічниками розповідали дітям історії про піратів та проводили конкурси. За сценарієм команда прибула на острів і капітани з дітьми відправились у пошуках скарбів за картою. Кожна команда мала відшукати скриню, де були мішечки з монетами.

Маленьким учасникам казкової вистави, яку підготували для них друзі-волонтери, неймовірно сподобалась така гра, вони були зачаровані розповідями про піратів та мандрівки у пошуках скарбів. На добру пам'ять про нашу зустріч ми подарували вихованцям дитячого будинку іграшки, спортивний інвентар.

Моє серце, як і серця інших волонтерів, було сповнене радості від доброї справи, відчуття причетності до життя дітей, які потребують нашої постійної уваги. Це не перша добродія справа, яку чинимо ми, українські студенти, добросердні й уважні до долі інших. Тож дбаємо про цих дітей якомога частіше!

...Діти вміють любити по-справжньому. Вони люблять щиро, відверто, усім своїм крихтим серцем. Щоразу, коли приїжджаю у дитячий будинок, я бачу світлі й задумливі очі дітей, які не зможуть обдурити, які чекають на мене з любов'ю та надією. При кожній зустрічі з вихованцями мене переповнює радість, турбота і ніжність. Я готова віддати їм усе! Я знаю, що у мене є сили допомогти цим дітям жити у гармонії із навколишнім світом і дарувати їм свою любов!

Насамкінець скажу, що участь у цьому проекті показала мені й усім його учасникам, наскільки важливо бути високо моральною людиною, вміти правильно поводитися у різних ситуаціях та надавати допомогу тим, хто її потребує! Такими є наші маленькі друзі: діти, які залишилися без батьківського піклування, діти-сироти й діти з особливими потребами. Тож, творімо добрі справи разом!

Ольга КОВАЛЕНКО,
студентка І курсу факультету психології, волонтерка Центру соціальних ініціатив і волонтерства ДНУ ім. О. Гончара.

- На конкурс творчої молоді імені Івана та Марусі Гнип

Анна НІКОЛАЄНКО народилася 15 листопада 1989 року в селі Широке Криворізького району Дніпропетровської області. У 2012 році закінчила магістратуру історичного факультету Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізький національний університет» за спеціальністю «Історія та правознавство» та отримала диплом з відзнакою.

Активно займається дослідницькою діяльністю, має 10 наукових статей, опублікованих у колективних збірниках праць студентства та молодих вчених-істориків, неодноразово здобувала перемогу у міських та Всеукраїнських наукових конференціях. Рекомендована кафедрою історії України історичного факультету КПІ ДВНЗ «КНУ» до вступу в аспірантуру для подальшого навчання протягом 2012-2015 рр.

Переможець обласних літературних конкурсів «Війна без права забуття» (2010), «Україна є!» (2011), «Молода муза» (2012), Міжнародного поетичного конкурсу «Віршівана мелодія» Молодіжного мистецького фестивалю ім. Івана Коваленка (2012).

Пише вірші та прозові твори українською та російською мовами.

Твори публікувалися у виданнях Криворізько-Нікопольської єпархії.

Співавтор збірок «Моє село, мій рідний край!» (2001, Кривий Ріг), «Війна без права забуття» (2005, Дніпропетровськ), «Разговор с Богом» (2011, Дніпропетровськ), «Україна є!» (2011, Дніпропетровськ).

ВІНОК НАРЕЧЕНОЇ

Глибина століть... Життя, оповите сивим туманом минулого. І в ньому цілий світ світлої радості та невимовних страждань, гірких думок та полум'яних надій, світ, який, немов легкі пелюстки весняних квітів, невпинний вітер часу несе у синю далечинь Вічності. Все йде, все минає... Все, окрім того єдиного на землі почуття, перед яким безсила забуття, дні і роки, безсила сама Вічність. Це почуття блакитною стрічкою пам'яті поєднує покоління, воно живе не лише у давніх піснях та переказах минулого, але й спалахує на шляху кожного з нас. Звідки приходить кохання? Може, воно народжується в перших хвилях травневих пахощів, а може у кришталевих краплинках чистоти роси, які ніжними поцілунками весни замиряють на білосніжних вітах, що схилилися над Дніпром?..

Колись на берегах Дніпра, який омиває широкі простори нинішньої Дніпропетровщини, в одному із сіл жила блакитноока дівчина Марія. Її врода зачаровувала кожного, хто бачив її, а від звуків дзвінкого оксамитового голосу, як говорили люди, прокидалася ранкова зірка і сходила над стомленою землею. Усмішка дівчини була зіллям для сердець, змучених горем, а щире лагідне слово розвіювало всі печалі і жалі, повертало радість життя. Кожного ранку Марійка брала старого човна і плівла над узбережжям ріки, збираючи квіти та оспівуючи рідний край.

*Ой, небо чисте, ясні зорі,
Погляньте на красу землі,
Зіграйте ласкою простори,
Укрийте квітами її...*

Але раптом... Чомусь перестав

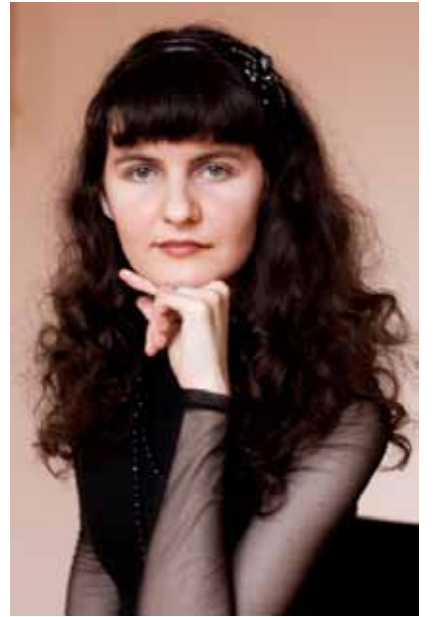
звучати мелодійний Марійчин голос, немов зірка впала з небес - згасла її життєдайна усмішка. Ніхто не знав причини, ніхто не здогадувався, що сталося. А сталося ось що...

Одного разу, милуючись синіми схилами Дніпра, вона відчула чийсь погляд. Підняла очі – перед нею був дуже гарний рибалка. Він нічого не говорив, лише сумно-сумно дивився на Марійку, і від погляду цих темних, чомусь до болю знайомих очей солідко щеміло серце.

Того дня Марійка повернулася до села, але вже не могла забути його очей, його дивовижного неповторного погляду. Безтурботні і радісні пісні перестали зриватися з її уст. Вона кожного дня поверталася на те місце, де зустріла рибалку і намагалася заговорити з ним, збагнути звідки скільки болю в його молодій душі, але він все мовчав та мовчав, лише ласкаво та сумно усміхаючись у відповідь...

Дівчина не могла зрозуміти, чому, чому навіть уві сні вона бачить його очі, які кличуть її назад, до нього, на сині схили Дніпра. Хлопець мовчки дарував їй білосніжні квіти, з яких Марійка плела вінки, прикрашаючи ними свої довгі чорні коси. І одного дня вона так чекала ранку, так швидко плівла до заповітного місця, що не помітила, як потьмяніло небо і могутні хвилі, наполохані вітром, понесли її човен на скелі, туди, де вир захопив його, кружляючи немов у шаленому танці. Човен почав тонуть, і дарма дівчина зворушливо благала про порятунок бездушну, неблагану стихію. Марійка заплющила очі, в останній раз згадуючи свого загадкового коханого. Прощай, прощай, моя дивна незабгненна любово, мое швидкоплинне щастя, моя незабутня радість...

І раптом-ні, це не сон, не солодке забуття!- над нею схилився той

самий таємничий рибалка, знову зігріваючи її своїм поглядом. Він врятував її, виніс неприємному на берег. Побачивши, що дівчина лишилась жива, заспівав зворушливу пісню про кохання, про те, що мав лишатися німим доти, доки не зустріне свою наречену.

*Я мав би не промовити ні слова,
Поки я не зустріну ту, єдину,
Тоді мій голос повернеться знову,
Й для неї знову піснею полине.
І ось збулися ці слова пророчі,
Й шепочу тобі до забуття,
Дивлюсь в твої безмежні рідні очі,
Моя любов, моє життя...
Ти голос мій, ти – пісня і надія,
Далека мрія незабутніх снів,
І я люблю, люблю тебе, Маріє,
І ти мене почула і без слів.*

І, зливаючись з ніжною піснею коханого, тієї ж миті задзвенів чистий Марійчин голос, такий піднесений та радісний, як і раніше, й від такої чарівної мелодії спалахнуло ясне сонечко і блакитні очі неба усміхнулися їм крізь кольоровий серпанок веселки. І враз ожило засмучене село, радість та щастя повернулися до людей.

А на березі з'явилися пишні віти білосніжних кущів, які наче прекрасні весільні вінки торкалися легких дніпрових хвиль. Здавна ці суцвіття називають «вінком нареченої». Здавна ними прикрашають весільне вбрання і ці квіти символізують чисте та світле кохання.

Знову приходить весна, уже вкотре за довгі століття, знову зігріває теплом наш стомлений і заклопотаний світ. І як у глибинах старовинної легенди, вкривається наш край, наша земля, наші душі білосніжними квітами неповторного та вічного почуття – кохання.

«Телевізійна, 3»

Книга з такою назвою з-під пера заслуженого журналіста України, викладача Дніпропетровського національного університету Тамари Полякової була урочисто представлена громадськості. Привітати авторку з цією знаковою подією до Палацу студентів ДНУ з'їхалися численні друзі та колеги.

Телевізійна, 3 – саме за цією адресою минула велика частина життя Тамари Олексіївни. Власне, як вона особисто зізнається, робота на Дніпропетровському обласному телебаченні – це і є все її життя. Адже за плечима – цілих 32 роки праці, під час яких пані Тамара пройшла важкий, але, безумовно, успішний шлях від простого редактора до директора творчого об'єднання. «Це був суворий іспит для мене, але я ніколи не пошкодувала, що вийшло саме так. Навпаки, я переконана, мені дуже пощастило бути там», – говорить Тамара Олексіївна.

Випускниця Дніпропетровського державного університету, а потім і московського ВГІКу, вона неодноразово ставала лауреатом численних міжнародних теле- і кінофестивалів, її авторські програми, наприклад, «Час підлітка» («ЧП») у свій час неабияк збурювали розум і серце телеглядачів.

Класик обласного ефіру, Тамара Олексіївна Полякова, дійсно, непересічна особистість, яка має про що розповісти. «Телевізійна, 3» – це її друге видання (першою у 2008 році побачила світ книга «Якщо розфарбувати небо», (Повісті та оповідання). На його сторінках художньо сконцентрований багатий журналістський і життєвий досвід авторки. «Мені потрібно було якось відкрити цей великий проміжок мого життя», – розповідає пані Тамара. – Робота над матеріалами книги велася протягом чотирьох років. Я просто знала, що людям, з якими я працювала, буде цікаво разом зі мною пригадати, як все було, коли ми були молоді та сповнені ентузіазму».

Справді, книга «Телевізійна, 3» – це «погляд зсередини» людини, яка з'їла з колегами (про яких іде мова) не один пуд «телевізійної солі». Пе-

ред очима читачів проходить ціла низка людей та подій, що вплинули на долю і творчість Тамари Олексіївни, і які, безумовно, зазнали зворотного впливу.

Колишні колеги (режисери, телеоператори, співробітники зі студії,

учасники програм), що прийшли на презентацію, схвально оцінили письменницький досвід пані Тамари. Зокрема, декан факультету систем і засобів масової комунікації ДНУ, про-

фесор Володимир Дмитрович Демченко відзначив, що ця книга стоїть в особливому ряду. «Вона цікава, насамперед, як жанровий експеримент і відзначається складною художньою структурою. Подібні белетризовані біографії колись створювали видатні

письменники («Театральний роман» М.Булгакова або «Алмазний мій вінець» В.Катаєва)», – говорить він.

Так, на кожній сторінці цього «щоденника» співучасники описаних подій мають можливість і посміятися, і посумувати, і впізнати власні портрети (інколи сатиричні, інколи смішні, але завжди чіткі і правдиві). Друзі говорять, Тамара Олексіївна дуже рельєфно подала цілу епоху в житті колективу. «Читаючи книгу, пригадується все найважливіше. Особисто я із книги дізналася навіть те, чого не знала про певне коло співробітників», – зізнається колишній асистент режисера Олена Гусєва, яка десять років пліч-о-пліч пропрацювала з авторкою на знімальному майданчику, а нині є доктором філологічних наук і колегою Тамари Олексіївни по кафедрі масової та міжнародної комунікації ДНУ.

Також високо оцінив творчу роботу пані Тамари багаторічний співавтор і співведучий програми «Час підлітка» Віталій Теплов.

У своїй роботі Тамара Полякова насмілилася відкрити двері телевізійної «кухні» й майстерно показала весь швидкоплинний, мінливий світ телебачення. З висоти власного багатолітнього досвіду, вона особливо чесно зобразила зворотну сторону професії і, в першу чергу, таку непросту атмосферу колективної творчості. Саме тому книга є цікавою і для майбутніх спеціалістів: виразно розкриваючи специфіку цього складного мистецтва, вона містить не лише так звані уроки творчості, але й самі уроки творчого життя, в якому журналістика визначає все і вся.

Сьогодні Тамара Олексіївна Полякова – доцент кафедри масової і міжнародної комунікації Дніпропетровського національного університету – і викладає студентам теорію того, чим сама займалася довгі роки. Відкриваючи молодим телевізійникам таємниці творчості, пані Тамара їм просто бажає постійно вдосконалюватися на кожній своїй передачі, плідно спілкуватися зі своїми колегами та вчитися у всіх. І додає: «Я зовсім не буду ілюзію, що моя книга зацікавить молоде покоління. Я знаю, воно працює дещо по-іншому, відкриває свої «Америку»... І нехай відкриває...»

Інформаційно-аналітичне агентство ДНУ ім. О. Гончара.

• Дивосил

ВСЯ СПРАВА У ТРОЯНДІ

У Дніпропетровську в Будинку вчених відбулася прем'єра вистави Дитячого музичного театру «Надія» Дніпропетровської музичної школи № 3 «Викрадення Троянди».

Театр радує своїх глядачів з 1992 року і жодного разу творчий колектив не змінив своєї традиції: щороку – прем'єра. За словами творця і незмінного керівника «Надії», відмінника культури Валентини Фалькової, всі вистави присвячені світлому святу – Міжнародному дню захисту дітей.

Нинішня прем'єра стала ще й даниною пам'яті письменниці Олександри Кравченко (Девіль), яка написала казку «Викрадення Троянди» спеціально для «Надії». Цей театр

особливий: ніяких фонограм, тільки жива музика і дитячі голоси.

У трупу приймають усіх охочих, незалежно від здібностей. Співати починають навіть такі малюки, яким «ведмідь на вухо наступив». У виставі «Викрадення Троянди» взяли участь 28 артистів від 6 до 14 років – учнів дитячої музичної школи № 3.

Сюжет п'єси нехитрий, але дуже добрий, по-справжньому дитячий. Оригінальна музика Валентини Фалькової, відмінний вокал, цікаве постановочне рішення, яскраві костюми і декорації залишили у глядачів незабутнє враження.

У найближчих планах театру – показати «Викрадення Троянди» у школах і палацах культури Дніпропетровська і області.

Наталія ТЕРЕНТЬЄВА.

На Дніпропетровщині відбувся семінар-нарада «Організація літнього відпочинку учнів у дитячих оздоровчих закладах з денним перебуванням: виховна робота, нормативно-правовий, документальний та соціальний аспекти»

У нараді взяли участь фахівці департаменту освіти і науки та головного управління Державної санітарно-епідеміологічної служби облдержадміністрації, обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, відповідальні за організацію літнього відпочинку районних, міських управлінь, відділів освіти та методичних кабінетів.

Мета семінару – обговорення актуальних проблем з організаційно-методичного забезпечення літнього відпочинку учнів; окреслення напрямків проведення виховних заходів в межах оздоровчого табору та ознайомлення з досвідом роботи окремих оздоровчих закладів Дніпропетровської області.

Учасників заходу привітав заступник директора департаменту освіти і науки ОДА Антон Демура.

Він ознайомив присутніх з планами та перспективами оздоровлення дітей Дніпропетровської області на літній період 2013 року.

Про основи санітарно-гігієнічних вимог до функціонування дитячих оздоровчих закладів з денним перебуванням розповіла головний спеціаліст головного управління Державної санітарно-епідеміологічної служби облдержадміністрації Олена Макарова. Начальник відділу захисту прав та інтересів неповнолітніх обласної прокуратури Олена Курінна розглянула питання «Законодавча база організації діяльності дитячих оздоровчих закладів з денним перебуванням».

Систему роботи Палацу творчості дітей та юнацтва по оздоровленню дітей в літній період презентувала завідувач відділу організаційно-масової роботи ПТДЮ м. Павлограда Інна Сергєєва, а про виховання учнів через свята у літніх закладах відпочинку з денним перебуванням розповіла культорганізатор ЦДТ м. Тернівки Олена Підгорна.

Всі учасники заходу отримали CD-диск з матеріалами «Нормативне забезпечення організації літнього відпочинку учнів у дитячих оздоровчих закладах відпочинку з денним перебуванням та орієнтири виховної роботи».

Інф. ДОН ОДА.

Леся УКРАЇНКА Вишеньки

Поблискують черешеньки
в листі зелененькім,
черешеньки ваблять очі
діточкам маленьким.

Дівчаточко й хлопчаточко
під деревцем скачуть,
протягають рученята
та мало не плачуть.

раді б вишню з'їсти,
та високо лізти,
ой раді зірвати,
та годі дістати!

- Ой вишеньки-черешеньки,
червоної, спілі,
чого ж бо ви так високо
виросли на гіллі?

- Ой того ми так високо
виросли на гіллі, -
якби зросли низесенько,
чи то ж бо доспіли?

Микола ВІНГРАНОВСЬКИЙ Літній ранок

Джмелі спросоння — буц лобами,
Попадали, ревуть в траві.
І задзвонили над джмелями
Дзвінки-дзвіночки лісові.

Повільне сонце на тумані
До проса виплило з води,
Де на пташинім щебетанні
Послався малиновий дим.

Лиш сонях спав, хоча й не мусив...
І ось за те, аби він знав,
Важкий ячмінь медовим вусом
Бджолу за лапку лоскотав.

У картузах із парусини
Комбайн комбайнові гукає:
— То що косить? Воно ж все сине —
Де льон, де небо, де ріка?

• Ми не лукавили з тобою

Іван СТОРОЖЕНКО, доктор історичних наук, м. Дніпропетровськ.

**ДНУ ім. ОЛЕСЯ ГОНЧАРА –
ЦЕНТР ВОЄННО-ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ
В УКРАЇНІ КОЗАЦЬКОГО ПЕРІОДУ**

До 25-ї річниці заснування на історичному факультеті ДНУ ім. Олесь Гончара наукового воєнно-історичного напрямку з дослідження воєнного мистецтва українського козацтва за перші 150 років його існування (кінець XV- середина XVII ст.).

Нагадаю, що військова історія вивчає і узагальнює досвід минулих воєн в контексті закономірностей розвитку воєнного мистецтва, то для кожного народу військова історія – це історія його воєнного мистецтва. Бо саме в історії воєнного мистецтва проявився увесь творчий геній народу у збройній боротьбі за свою свободу, незалежність, за створення своєї держави і збереження її територіальної цілісності. Кожен народ на героїчних сторінках своєї історії воєнного мистецтва виховує у своїх громадян (особливо у молоді) почуття національної гідності і готовності за прикладом попередників стати на захист своєї нації, своєї вітчизни.

Автор цих рядків, навчаючись у 50-ті роки минулого століття в Військовій інженерній академії зв'язку (м. Ленінград) та Київському Вищому інженерному радіотехнічному училищі військ протиповітряної оборони (м. Київ), виявив, що українці – єдина нація серед європейських народів, яка не має розробленої і написаної своєї історії воєнного мистецтва. На одній із лекцій з історії воєнного мистецтва автор запитав викладача: «Що Ви порадите почитати з питання воєнного мистецтва запорозького козацтва?» Викладач відповів: «Це питання не розроблене, Україна гадугується в історії воєнного мистецтва Росії, а також європейських країн періодом Богдана Хмельницького, якому присвячено декілька сторінок. Пропоную Вам зайнятися розробкою цієї проблеми. Для цього у Вас будуть всі шанси: Ви отримаєте блискучу вищу військову освіту і досвід служби в армії, але водночас пам'ятайте, що для того, щоб досліджувати воєнне мистецтво минулого, треба досконало володіти сучасним воєнним мистецтвом. Це викликано тим, що існують загальні закони збройної боротьби, які можна екстраполювати на будь-яку епоху».

Оскільки автор цих рядків був вихованим на патріотичних традиціях Павла Корчагіна із роману М. Островського «Як гартувалася сталь», то приєднав перед своєю Україною, що після завершення служби в армії займається дослідженням і розробкою історії воєнного мистецтва козацького періоду. Він роками готував себе до реалізації цієї мети, поєднуючи службу в армії з науковою роботою, вдосконалюючи свій військовий професіоналізм, а також розшукуючи джерела та літературу періоду української козащини.

У 1976 р. у військовому званні підполковника-інженера звільнився в запас і прийшов в ДНУ ім. Олесь Гончара, щоб реалізувати свою мрію, але поява автора цих рядків в університеті була не на часі. Дослідження історії українського козацтва належало до закритої тематики і автору порадили зачекати кращих часів для реалізації своїх наукових задумів. Такі часи настали через 12 років, під час горбачовської «перебудови» в 1988 р. Цього року автор цих рядків (працюючи на посаді вченого секретаря науково-дослідної частини університету) ініціював створення науково-дослідної лабораторії (далі – НДЛ) на історичному факультеті з назвою «Історії Придніпровського регіону» (зав. каф. проф. Ковальський М.П., науковий керівник НДЛ проф. Болебрух А.Г.) і перейшов у цю лабораторію працювати науковцем, в якій заснував і очолює протягом 25 років науковий воєнно-історичний напрямок з дослідження воєнного мистецтва українського козацтва за перші 150 років його існування (кінець XV- середина XVII ст.). Плідна наукова діяльність цього напрямку перетворила університет на єдиний ВНЗ в Україні, де протягом чверть століття розробляється воєнно-історична наука козацького періоду.

Для підтвердження останнього висновку наведемо уривок з листа полковника Карпова В.В., кандидата історичних наук, начальника Національного військово-історичного музею України від 03.05.2012 р. до ректора ДНУ ім. Олесь Гончара проф. Полякова М.В. з приводу важливості збереження університетського військово-історичного наукового напрямку:

«Шановний Миколо Вікторовичу! Ваш університет є єдиним провідним вищим навчальним закладом, який упродовж майже чверть століття плекає та розвиває військово-історичний науковий напрямок козацького періоду, створюючи цим основи становлення військово-історичної науки в Україні. Враховуючи, що військова історія України, зокрема її воєнне мистецтво, залишилися до цього часу не дослідженим, Ваш внесок у вирішення цієї проблеми має важливе державницьке, наукове та суспільне значення. Цей напрямок заснував і очолює у Вашій установі військовий історик за військовою освітою і досвідом служби в армії, доктор історичних наук, головний науковий співробітник історичного факультету Стороженко Іван Сергійович...».

Зазначимо, що однією з причин недослідженості воєнної історії України – відсутність своїх військових істориків. Для цього треба мати вищу військову освіту, досвід служби в армії на посадах, пов'язаних з теорією і практикою організації і проведення воєнних (бойових) дій на рівні стратегії, оперативного мистецтва і тактики, а також особливі якості мислення. Яка ж ситуація з цього питання на сьогодні? Наведемо маленький уривок з листа польського воєнного історика Веслава Маєвського від 05.03.2001р. до автора цих рядків (історики листуються і діляться своїми науковими здобутками) в перекладі з польської на українську:

«...Пана книжку подолав-переглянув тільки бігло і не зміг її осмислити. Моя увага і зауваження мають виключно характер критичний. Знаю, що то прикро, але хай пан не ображається. Пан досвідчений воєнний історик, займається воєнною історією давно і творчо. Пан перше покоління (воєнних істориків козацького періоду – І.С.). Безперечно, був перед паном Тис-Крохмалюк, але важко його праці зарахувати до наукових. Я належу до четвертого покоління польських воєнних істориків, що займаються давньою історією... які протягом понад 100 років змогли виробити її методику (дослідницьку – І.С.)...».

Отже, автор цих рядків очолив список першого покоління військових істориків України козацького періоду. На сьогоднішній день, завдяки активній діяльності Національного військово-історичного музею України (начальник – Карпов В.В.): видання цим музеєм Військово-історичного альманаху і проведення Всеукраїнських наукових військово-історичних конференцій по регіонах України, а також видання журналу «Воєнна історія» проф. Литвином С.Х., сприяло, за висновками Віктора Карпова, появу перспективної військово-історичної спільноти людей, готових прилучитись до дослідження військової історії України.

Виникає закономірне запитання: що ж забезпечило науковий успіх воєнно-історичного напрямку в ДНУ ім. Олесь Гончара упродовж 25 років?

Відповідаючи, зазначимо, що ті успіхи, які досягнуті на історичному факультеті Дніпропетровського національного університету ім. Олесь Гончара з питань розробки воєнно-історичної науки, зокрема, з дослідження воєнного мистецтва України козацького періоду та у Визвольній війні,

забезпечені ефективними авторськими дослідницькими методиками (в межах своїх гіпотез), побудованих на засадах новітньої методології. До цієї методології належать: історико-системний метод, принцип ідентифікації свідомості дослідника із свідомістю історичної особи (полководця), пасіонарна теорія етногенезу Лева Гумільова, метод імітаційного моделювання та ін. Поєднання цієї методології з військовим професіоналізмом автора, дозволило звести нанівець проблеми методології з дослідження таких складових частин воєнного мистецтва як: а) генезис та еволюція організаційних і етичних структур козацького війська; б) виникнення та розвиток його озброєння; в) генезис та еволюція способів збройної боротьби на рівні стратегії, оперативного мистецтва і тактики.

Водночас існує проблема методології дослідження територіальної локалізації битв, викликана тим, що неможливо запропонувати для вирішення цієї проблеми єдину методику через те, що кожна битва має свої територіальні особливості і труднощі, тому потребує індивідуальної методики визначення її територіальної локалізації.

Через ці труднощі, зокрема, пошуки місця битви на Жовтих Водах 1648 р. велися протягом понад 130 років: у 70-х рр. XIX ст. польським істориком Маріаном Дубецьким, у 90-х рр. XIX ст. українським істориком Дмитром Яворницьким, у 80-х рр. XX ст. сучасним польським військовим істориком Веславом Маєвським, а протягом 1990-2012 рр. автором цих рядків, якому вдалося позитивно вирішити цю проблему.

Спіраючись на власну наукову методологічну гіпотезу та археологічні розвідки, автор цих рядків зробив наукове відкриття стосовно місця проведення першої переможної битви Визвольної війни на Жовтих Водах 1648 р. Визначено й археологічно підтверджено місце перебування польського війська в облозі та місце його розгрому під час відступу. Водночас автор, керуючись власною науковою методикою, доповнив теорію і практику організації і проведення битви супротивниками на рівні стратегії і тактики, тобто її воєнне мистецтво.

Оскільки Визвольна війна українського народу середини XVII ст. під керівництвом Б. Хмельницького була апогеєм розвитку воєнного мистецтва українського козацтва, тому автор цих рядків розпочав свої дослідження саме з цієї війни. Досвід розробки воєнного мистецтва українського козацтва у цій війні засвідчив, що, по-перше, вирішення цієї проблеми неможливо тільки за рахунок використання джерел. Бо жодне джерело не дає відповіді на вищезазначені головні питання воєнного мистецтва – на розвиток: а) організаційної структури козацтва і його війська; б) його озброєння; в) способів збройної боротьби на рівні стратегії, оперативного мистецтва і тактики. У зв'язку із цим, для дослідження воєнного мистецтва українського козацтва, зокрема й у Визвольній війні, застосовується «золоте» правило наукової

роботи: висунення наукових гіпотез, а також їхнє доведення. У підсумку, ці гіпотези перетворилися на дослідницькі методики; по-друге, вирішення цієї проблеми неможливо без розгляду вищезазначених її складових частин у процесі їхнього виникнення та розвитку (постулат Аристотеля). Унаслідок цього, були й закладені основи розробки історії воєнного мистецтва українського козацтва за перші 150 років його існування (з кінця XV- до середини XVII ст.), тобто від народження козацтва до смерті Б. Хмельницького.

До запропонованих гіпотез для дослідження воєнного мистецтва українського козацтва належали:

1) методика дослідження воєнного мистецтва у Визвольній війні українського народу середини XVII ст.;

2) воєнна доктрина Б. Хмельницького для двох етапів Визвольної війни: 1648-1652 та 1653-1657 рр.;

3) концепція виснаження (вимоутування) ворога як складова частина воєнної доктрини Б. Хмельницького і провідний стратегічний напрямок у воєнних (бойових) діях Визвольної війни;

4) наукова реконструкція основних битв Визвольної війни в аспекті воєнної доктрини Б. Хмельницького та його концепції виснаження (вимоутування) ворога;

5) перша Запорозька (Базавлуцька) Січ, яка виникла шляхом суспільного саморозвитку (принцип синергетики) та з дозволу польської влади (1590-1638 рр.);

6) відродження Б. Хмельницьким у 1652 р. за власним проектом Чортмилицької Запорозької Січі (1652-1709 рр.), замість знищеної польською армією у 1638 р. Базавлуцької Запорозької Січі, щоб відворити з держави на Низ Дніпра бунтівний козацький елемент;

7) етнічні аспекти триумфу (1648-1649 рр.) української революції під керівництвом Б. Хмельницького і трагедії (1650-1657 рр.) – соціально-політичної кризи в його державі, унаслідок якої стався занепад боєздатності армії і криза українського воєнного мистецтва;

8) походження та еволюція соціальних структур українського козацтва кінця XV – середини XVII ст. в аспекті історико-системного методу;

9) походження та еволюція етнічних структур українського козацтва кінця XV – середини XVII ст. в аспекті етногенезу;

10) озброєння українського козацтва в аспекті рицарської корпоративної ідеології та рівня розвитку воєнного мистецтва тих часів;

11) рицарська гіпотеза утворення Запорозької Січі наприкінці XVI ст.;

12) Великий Степовий Кордон України як військова система і джерело виникнення українського козацтва, а також як методологічний інструмент його дослідження;

13) територіальна локалізація Жовтоводської битви 1648 р. у світлі гіпотез та археологічних досліджень.

Дослідження воєнного мистецтва у Визвольній війні на засадах пасіонарної теорії етногенезу Л. Гумільова

дозволили визначити, по-перше, що наше козацтво виникло не як військо, а як субетнос, тобто як складова частина українського етносу і його домінанта; по-друге, встановити істинну причину укладення Б. Хмельницьким військово-політичного союзу з Росією 18 січня 1654, який оцінюється не однозначно. Зокрема, відтворення воєнної доктрини Б. Хмельницького та аналіз воєнних дій другого періоду (1653-1657 рр.) Визвольної війни засвідчили, що його держава і армія перебували (з кінця 1649 р.) у глибокій кризі. Створивши козацьку державу з одного субетносу (козацького), Б. Хмельницький отримав спрощену українську етнічну систему, яка рано чи пізно повинна була призвести до занепаду структури Війська Запорозького як системи, оскільки фактор її сталості і збалансованості був мінімальний. Щоб урятувати таку систему, тобто підвищити її фактор сталості й опір наскоплишому середовищу, існував єдиний шлях – ускладнити її структуру, тобто включити до складу козацької держави хоча б частину українських субетносів (волинян, поліщуків, подолан, гуцулів та ін.), які перебували за межами козацької держави у складі суперетносів Речі Посполитої та Австрійської імперії. Щоб відвоювати частину цих субетносів і врятувати свою державу від загибелі, Б. Хмельницький звертався по допомогу, у першу чергу, до Росії, а потім до Швеції та Трансильванії, але його передчасна смерть 27 липня 1657 р. завадила йому здійснити цей план, а соціально-політична криза в його державі переросла в громадянську війну, яка отримала узагальнену назву «Руїни».

Підсумовуючи, зазначимо, що результати вищезазначених досліджень висвітлювалися в чисельних публікаціях. Зокрема, починаючи з 1989 р., автор цих рядків разом із відомим книжковим художником Костянтиним Ткаченком підготував і видав (крім публікації наукових статей) на базі своєї лабораторії у співавторстві та самостійно низку книжок, присвячених історії українського козацтва та воєнного мистецтва України козацького періоду: «Тії слави козацької повік не забудем» (1989), «Засвіт встали козаченьки» (1990), «Як козаки воювали» (1990 і 1991), «Сполохи козацької звитяги» (1991), «Пригоди козацького джури Василька» (1991), «Битва на Жовтих Водах» (1995 і 1997), «Богдан Хмельницький і воєнне мистецтво у Визвольній війні українського народу середини XVII ст. Книга перша: Воєнні дії 1648–1652 рр.: Наукове видання» (1996); «Богдан Хмельницький і Запорозька Січ кінця XVI – середини XVII ст. Книга друга: Генезис, еволюція та реформування організаційної структури Січі: Наукове видання» (2007); «Zolte Wody-1648» (Warszawa, 1999, у співавторстві з польськими воєнними істориками). Один із авторів колективних монографій «Дніпропетровськ: Віхи історії» (2001) та «Історія міста Дніпропетровська» (2006); «Битва на Жовтих Водах 29 квітня – 16 травня 1648 року у світлі нових досліджень автора»: Наукове видання (2013).

• *Пером публіциста*

ПОЛКОВОДЕЦЬ ЗЕЛЕНИХ ЖОВНІРІВ

Якщо так, то Василь Клешня - правдивий полководець січеславських лісників. Я не раз міг особисто переконатися, що у складні і відповідальні часи Василь Федотович попереду свого життєдайного війська, на вістрі події, у гушавині проблеми.

Насамперед, що впадає в око після першого знайомства з Василем Клешеном, правдиво козацька статура та ось те характерне наше українське, не знищене ніде у світах коріння, котре просторає розлого та потужно не лише на благодатних вітчизняних чорноземах. І коли, по-правді, то особисто мої найперші враження від спілкування з Василем Федотовичем були, скажімо так, суперечливі. Підкупала ось ця міцна чоловіча постава, кріпкий, як стовбур молодого дубка, потіс правий і відкритий, просте та водночас з відблиском глибинної народної мудрості обличчя. Хоча на початках не міг до кінця сприйняти не обтяжений реверансами стиль спілкування добродія Клешни з незнайомцями. Тоді здалося мені у його поведінці щось зверхне, бундючне. Подумав грішним ділом, що той належить до того, на загальне байдуже типу, котрі стеляться перед вищими і нахабні у спілкуванні з тими, хто на соціальній драбинці примостився десь вище.

Тим приємніше було згодом переконатися, що Василь Клешня як ніхто рівний в стосунках з людьми. Для нього однаково пошановий і простий селянин, і господар розкішного можновладного кабінету. Рідке, на жаль, поки-що явище у нашому вітчизняному соціумі, де запобігливість та пристосуванство до сильного серед багатьох стало ледь не стилем життя. А тому думається мені, що ось так, наперекір не найкращим проявам у громадському житті, а саме по-доброму, по-людському можуть дозволити поводитися собі справді сильні особистості. Люди, які звикли розраховувати найперше на себе та на свої сили. Саме до таких і належить Василь Федотович Клешня.

У неблизькому вже нині 1993 році, коли герой цієї публікації очолює Дніпропетровське обласне управління лісового та мисливського господарства, за плечима у нього був вже значний життєвий та виробничий досвід. Позаяк, що найбільш значуще, Василь Клешня ніколи не належав до розряду кабінетних керівників. І як голова одного із найбільш замкнутих кологів області, і як районний господарник він завжди був у вирі життя, так би мовити, на передовій щоденних клопотів й турбот. Такий стиль роботи він зберіг і по-сьогодні у якості одного з найскладніших обласних галузевих управлінь українських лісників. Кажуть, що Юлій Цезар увійшов в історію найперше тому, що завоював щирі прихильності своїх воїнів, бо ділив з ними усі прикраси та негаразди походів і кривавих битв.

Загальновідомо, що Дніпропетровська область - не найкращий регіон для збереження та примноження лісу. Степовий, в останні десятиріччя особливо посушливий край, ця територія фактично, за рідким винятком, не має природних лісових масивів. Більше як 90 відсотків з того, що належить до лісових територій, штучного походження. А тому на загал лише близько 5 процентів площ Дніпропетровщини покрито лісом. І не забуваймо, що у степовій зоні ліси виконують ряд надзвичайно важливих завдань. Це в першу чергу виконання протиерозійних, водорегулюючих функцій. Система позахисних смуг сприяє накопиченню вологи, покращує температуру повітря, зменшує вітрову та водну ерозію. Завдяки системі позахисних та яружно-балочних смуг, так звані, «чорні бурі» відійшли в минуле. Враховуючи велику техногенну завантаженість Дніпропетровщини, ліси так само можна сміливо назвати легенями області. Крім того, ліс - це дім для великої кількості тварин, лісових птахів, комах. А ще ліс - це улюблене місце для відпочинку громадян, особливо в літню спеку.

І тому ліс подвійно цінний та важливий у Наддніпрянському краї. І хто його знає, аби не Василь Клешня, то чи вдалося б у наш багатий в чому розростаний час не лише зберегти, а й примножити лісові масиви Січеславщини. Мовчазна на загал цифра може бути красномовнішою від довгих слів та поетичних порівнянь. Так ось за двадцять років, протягом яких Василь Федотович за гетьмана у дніпропетровських лісників, на мапі області з'явилася 20 тисяч гектарів нових зелених масивів. Саме завдяки його наполегливості і без перебільшення заслуженому авторитету в області стала діяти програма «Ліси Дніпропетровщини». Згідно якої тільки у цьому році галузеве управління отримало 2.3 мільйони гривень фінансування.

Ці кошти в першу чергу спрямовуються на покращення технічного забезпечення лісників та їх інноваційні локальні проекти. На загал матеріальна база лісгоспів в регіоні нині дозволяє створювати до 3-4 тисячі гектарів зелених насаджень щорічно. Так само не бракує посадкового матеріалу для насаджень лісових насаджень. Зрозуміло, що за усіма цими цифрами і фактами щоденна, копійка, часто без вихідних і перепочинку праця начальника Дніпропетровського управління лісового та мисливського господарства Василя Клешни та його, як нині прийнято висловлювати, команди.

Коли ж спробувати окреслити головні риси в особі Василя Федотовича, то я б неодмінно відзначив «магнетизм» його персони. Є такі серед нас люди, котрим Бог і батьки подарували талант притягувати до себе інших, викликати бажання зустрітися з цим чоловіком ще не один раз. Напевно, така відмінність для керівника особливо цінна. Звичайно не можу, так би мовити, розписатися за усіх підлеглих Василя Клешни. Як то кажуть, він не купюра у сто доларів - усім подобатися не може. Однак, не раз помічав, що лідер дніпропетровських лісників не просто формальний начальник, а справжній авторитет, його шанують і хтось можливо ще й побоюється. Бо з найперших днів роботи добродія Клешни на керівній посаді стало зрозуміло: він може чимало чого пробачити людині. Але недбалість, нехлюйство та ледарство на роботі - хіба-що один раз.

Я вже згадував про таку рису в характері Василя Федотовича як притягальність й товариськість. А тому, очевидно, зовсім не випадково, що саме на Дніпропетровщині вже не один рік проводиться регіональний професійний конкурс лісників «Кубок Придніпров'я». Фактично в останні роки він вже набув загальноукраїнського масштабу, бо взяти участь у фахових змаганнях в наддніпрянську столицю приїждять не лише сусіди, а й колеги з Галичини, Поділля, Волині та багатьох інших регіонів України. Всі вони знають: Василь Клешня та його підлеглі зроблять все необхідне аби влаштувати справжнє свято зеленого братства у дні проведення «Кубка Придніпров'я».

І насамкінець маленький ліричний відступ. В небагатій на ліси Дніпропетровщині особливо приємно буває пройтися чи проїхатися зеленою місцевістю. Ось і я з настанням першої літньої спеки залюбки побував в прилеглому до обласної столиці лісгоспі поблизу села Микільське - на - Дніпрі. Око радувала соковита зелень, вишикувані мудрою та професійною настановою ряди молодих сосен та іншої лісової юні. Колись занедбані тутешні земельні неугіддя завдяки старанням дніпропетровських лісників перетворилися на притягальну оазу свіжості та краси. Зміцніли завдяки турботі працелюбних рук майстрів лісової справи тутешні дерева немов би стояли на сторожі добра і кращого майбуття цієї землі. Адже ліс це завжди життя, завжди надія на краще! І пригадалося зразу ж мені відкриті і щире обличчя працелюбного українця Василя Федотовича Клешни. Людини, котра так багато зробила і робить для добра рідної землі. Нехай же буде Вам з роси і води, полководцю зелених жовнірів!

Фідель СУХОНИС, письменник, редактор щомісячника «Бористен».
На фото автора: начальник Дніпропетровського обласного управління лісового та мисливського господарства В.Ф. КЛЕШНЯ.

• *З історії ріднокраю*

Крізь час порогами Дніпра

Унікальні дніпровські пороги 80 років тому покрила товща води, але пам'ять про них бентежить серця українців й сьогодні. У Меморіальному будинку-музеї Д.І. Яворницького 14 червня відбулася презентація фотовиставки «Крізь час порогами Дніпра», учасниками якої стали співробітники Національного гірничого університету.

У Меморіальному будинку-музеї Д.І. Яворницького 14 червня відбулася презентація фотовиставки «Крізь час порогами Дніпра». На виставці експонуються фотографії дніпровських порогів кінця XIX - початку XX ст., що зберігаються у фондах Дніпропетровського національного історичного музею ім. Д.І. Яворницького. Також поряд зі старими світлинами представлено сучасні фото тих місць, де колись шуміли пороги, виконані відомим дніпропетровським фотографом Павлом Маменком.

Дніпровські пороги, які було затоплено внаслідок будівництва Дніпрогесу у 1932 р., є одночасно і геологічною, і історичною пам'яткою. В геологічному плані - це ділянка, на якій води Дніпра перетинають Український кристалічний щит. В історичному - це місце стародавніх поселень людей, вольностей запорізьких козаків, розвитку дніпровського лоцманства.

Місце проведення виставки - у садибі академіка Д.І. Яворницького - обрано не випадково. Дмитро Іванович був одним з найвідоміших дослідників археології Надпоріжжя, запорізького козацтва та дніпровських лоцманів. Д.І. Яворницький дуже любив пороги, нерідко проводив екскурсії, сплавляючись вниз по Дніпру. Тож екскурсанти, слухаючи розповідь наукового співробітника Віктора Єськова, могли ознайомитись як з історією краю, так і відчутися всю велич і красу визначної геологічної пам'ятки.

Так само, як переплетення геології та історії в образі дніпровських порогів, вже понад століття пов'язані між собою Національний гірничий університет та Дніпропетровський національний історичний музей, очолюваний на початку XX ст. Д.І. Яворницьким. Катеринославське вище гірниче училище всіляко сприяло зведенню будівлі історичного музею на Соборній площі, дуже цікавилися історією професура та студентство. Зокрема, будинок Дмитра Івановича, де сьогодні розташовано меморіальний музей, відвідував професор гірничої механіки КВГУ М.М. Федоров - відомий діяч Катеринославської просвіти, представник старовинного козацького роду. І сьогодні викладачі та студентство вузу цікавляться історією. Цікаво, що серед співробітників НГУ є нащадки відомих історичних постатей, чия діяльність також пов'язана з порогами.

Окремою сторінкою в історії дніпровських порогів є дніпровське

лоцманство. Започатковане за часів запорізького козацтва, воно існувало доки пороги не були затоплені. Лоцмани були прямими нащадками запорізьких козаків, вони жили у селах Лоцманська Кам'янка та Старі Кодакі і займалися судноплавством по Дніпру, проводячи судна та плоту через пороги. Найвідомішою особою серед дніпровських лоцманів є Мусій Півторак - отаман лоцманів, який у 1787 р. провів через пороги флотилію Катерини II під час її мандрівки на Південь. Від царя Мусій Іванович отримав дворянський титул, звання поручика та прізвище Півторацький (Полторацький), а лоцманству було надано особливий статус з державним фінансуванням для забезпечення судноплавства по Дніпру.

На відкриття виставки завітали нащадки славного лоцмана Мусія Півторацького в особі родини завідувача інформаційно-аналітичного центру НГУ Надії Ілліви Гринько, чий дід - Кирило Півторацький був останнім з династії лоцманів. Надія Іллівна подарувала меморіальному музею фотокопію з родинного архіву, а її донька та онуки - 8-ме покоління нащадків І. Півторацького - заспівали пісню.

Чимало учасників заходу висловлювали думки щодо спуску вод водосховища, котрим є Дніпро в районі Дніпропетровська, та відродження порогів, які могли б стати однією з візитівок України. Можливо це дійсно колись станеться. Проте і зараз ми повинні пам'ятати про власну історію, невід'ємною складовою якої є дніпровські пороги.

Ігор НІКІТЕНКО, завідувач народного музею історії ім. О. Поля НГУ.

• *Спеціально для «Бористену»*

ЗЕМЛЯ ВЕЛЕТНІВ: ПЛАСТОВИЙ НОВАЦЬКИЙ ТАБІР НА СХОДІ УКРАЇНИ

Завершився окружний новацький табір Донецької округи «Земля Велетнів-2013». Табір відбувся з 22 червня по 2 липня, у Велико-Анадольському лісі, на пластовій оселі ім. пл.сен. Івана Крамарчука (с.Зелений Гай Волноваського району Донецької області). На таборі було 22 новачки зі станиць Донецьк, Авдіївка, Краматорськ, Маріуполь та Старобешівського району. Табір проводиться вже 6 років поспіль і традиційно його організовували члени 26-го куреня УПС «Княгині» та 1-го куреня УПС ім. Тисовських, які очолили команду братчиків, сестричок і підсестричок з числа старшого юнацтва.

За легенду табору був узятий твір відомого християнського письменника Клайва Льюїса «Хроніки Нарнії». Книгу читали і під час споживання їжі, і фрагментарно перед певними заходами, а в один з вечорів подивилися екранізацію цього твору в українському перекладі. Крок за кроком юні наріїці наближалися до перемоги над Білою Чаклункою та до звільнення своєї батьківщини від злих сил. А кроки ці були водночас і веселі, і відповідальні, бо ставали випробуванням для юних таборовиків на прояв найкращих якостей своєї душі.

Веселі естафети і додання смуги перешкод (яку після новаків додали і всі виховники, включно із коменданткою табору), основи страйкболу і міждеревна переправа у лісі перемежувалися з інтелектуальними вправами і цікавими майстерками. Несподівано для новаків стала інсценізація Різдва, що відбулася серед літньої спеки (бо у поневолений Нарнії Різдво ніколи не наступало). Всім запам'яталася історична ватра, бо на гутірках та інших пластових заняттях йшла мова не тільки про казкові персонажі повісті Льюїса, а й про славетне українське козацтво, що також виборювало волю для свого народу. Мандрівка українськими ланами, засіяними соняшниками і пшеницею, завершилася відвідинами місцевого аеродрому (літати і стрибати з парашутом ми, зрозуміло, не стали). Незапланованим, але яким зворушливим було годування на озері лебединої родини: двох лебедів-батьків і чотирьох лебеденят («гидких каченят», як у відомій казці Ганса Х. Андерсена)!

Кульмінацією табору стала поява в передостанній вечір льва Аслана-царя Нарнії (повнозріста лялька, оживлена актором самодіяльного театру - членом ПластПрияту), який у лісі, в оточенні палаючих свічок, подякував дітям за виявлену звитягу і подарував кожному учаснику табору книгу «Хроніки Нарнії» українською мовою.

В останній день таборовики особливо подякували коменданту пластуни-сеньйорці Тетяні Переверзєвій за її педагогічний хист та інтендантці пластуни-сеньйорці Юлії Хавковій за смачне харчування. А зі своїми братчиками і сестричками прощалися зі слезами на очах і бажанням знову повернутися у казкову атмосферу пластового табору.

Пластун-сеньйор о. Олександр ВОЛОВЕНКО.

«Вишиванковий Всесвіт» у Дніпропетровську

14 червня в Дніпропетровську пройшов парад вишиванок. Сотні людей різного віку, вдягнених у національне вбрання, зустрілися на фестивальному причалі і з піснями та посмішками, пройшли спершу до пам'ятника молодому Шевченку, а потім – у парк ім. Лазаря Глоби.

Останнім часом вишиванка все більше входить в ужиток, все більше зустрічається якщо й не автентичних вишиванок, але одягу зі стилізованим малюнком або вишивкою. Це – не тільки данина моді, але й жага людей до об'єднання, жага відчутти себе частиною одної спільної сім'ї-народу і саме вишита сорочка цілком може стати одним із символів такого поєднання. Тому не тільки люди, що зібралися на «вишиванкову ходу», відчували себе цілком розкуто і затишно, але й зустрічні перехожі – скейтери і хлопці на спортивних велосипедах, поважні подружжя та бабусі, які продають квіточки біля ЦУМу, посміхалися святково вбраним людям і віталися словами: «Будьмо!» та «Слава Україні!»

А ще біля цирку парад вишиванок зустрівся із дрібним дощем, який пролився крізь сонячні промені. На щастя!

Ольга КАЙ.

ФОТОНОТАТКИ З МАЙБУТНЬОЇ КНИГИ

«Український погляд на острів Афродіти»

Ф.Сухоноса та Д. Сухоніс-Бутко

Тут в сезон рибалки причалюють і вивантажують свіжу рибу.

Монастир св. Іларіона (а спочатку це була королівська фортеця) в Турецькій республіці північного Кіпру. Дертись дуже далеко і важко, але краєвид зверху – перехоплює подих!

Вілла Кассандра – на Кіпрі всі будівлі одно та двоповерхові, світлого кольору з безліччю рослинності.

Черепаший берег. Раз на декілька років черепахи тут відкладають яйця і вирощують потомство. Це місце охороняється ЮНЕСКО.

В супермаркеті чи просто з плантації можна прибрати екологічно чисті продукти – від помідорів до авокадо за досить доступні ціни.

«Висячий ресторан» - місце у горах, де можна відвідати традиційне сільське м'ясо, картоплю та салат. Знаходиться далеко від цивілізації, у самих горах, але це не заважає цьому місцю поєднувати сучасні технології і давні традиції.

Як і в кожному зоопарку, тут є тераріум. Холоднокровні мешканці мляво спостерігають за туристами крізь тоненьке скло.

В зоопарку Пафосу три рази на день невтомні папужки та сови виробляють дивовижні трюки.

Моє кіпрське кохання – котик, який любив обійматись, навіть, якщо в мене мокрі руки.

Оренда такого авто коштує 25 євро на день, заправити бак бензину – ще 25 євро. І його вам точно вистачить об'їздити багато цікавих місць острова.

Нашого цвіту – по всьому світу

Євгенія ПЕТРОВА, кандидат філологічних наук,
Голова Організаційного комітету по проведенню семінару,
Голова Методичного комітету
та заступник голови Шкільної ради в Торонто

У Торонто успішно пройшов семінар учителів українських навчальних закладів "Вчимося разом"

15 червня 2013 р. понад 60 учителів українських шкіл, садочків та курсів українознавства з Торонто, Міссісаги, Оквіллу і Гамільтону взяли участь у вчительському семінарі на тему "Вчимося разом", який пройшов у Торонто під патронатом місцевого відділу Конгресу Українців Канади.

Організатором цього важливого для українського вчителства заходу став Методичний комітет Шкільної ради Торонто, основним завданням якого є підвищення професійної майстерності вчителів українських шкіл. Цей комітет розпочав свою працю рік тому та вже провів у листопаді вчительський семінар на тему вивчення теми Голодомору 1932-33 рр. в українських освітніх закладах Канади. Поштовхом до створення цього комітету стала Всеукраїнська вчительська конференція у Торонто в травні 2012 р., яку ініціював національний Конгресс Українців Канади.

Під час вчительського семінару пройшло 6 сесій, в ході яких говорилося про роль українського вчителя та організацію навчального процесу в українських навчальних закладах, систему оцінювання знань і вмінь учнів, роль читання і підходи до читання різних типів літератури та про особливості навчання української мови дітей дошкільного і молодшого шкільного віку, у тому числі й про використання основних принципів методики Мон-

тесорі. Окрім цього, вчителі ознайомилися з новим навчальним посібником з української мови "Мандрівка Україною", який для українських шкіл діаспори створив авторський колектив Міжнародного інституту освіти, культури і зв'язків з діаспорою "Львівської політехніки". Вищезгадані сесії провели директор школи ім. Лесі Українки Зінаїда Масевська, голова шкільної ради Таня Сунак, колишня голова Шкільної ради в Торонто Таня Онищук, директор українського садочка "Сонечко" Анна Гаврись, учитель Рідної школи Українського Національного Об'єднання (УНО) Торонто-Захід Оксана Коломоєць та голова Комітету Рідного шкільництва Дирекції УНО Канади, заступник директора Рідної школи і Курсів українознавства УНО Торонто-Захід Оксана Левицька.

Окрім цього, вчителі мали нагоду ознайомитися з книжковою виставкою педагогічних новинок та отримали допоміжні матеріали на представлені теми, а також методичні посібники та "Мандрівку Україною" для кожної школи.

Разом з місцевими освітянами в семінарі взяла участь голова Світової координаційної виховно-освітньої ради Світового Конгресу Українців докт. Оксана Винницька-Юсипович. Під час підсумкової сесії вона привітала учасників і організаторів семіна-

Спільне фото учасників семінару.

ру та відзначила його важливість для вчителів. До цих слів приєднався колишній голова відділу Конгресу Українців Канади у Торонто та представник національного Конгресу Українців Канади Маркіян Швець. У своєму виступі він також заторкнув тему патріотичного виховання та вивчення історії і географії в українських школах.

У своїх виступах наприкінці заходу учасники відзначили, що семінар був цікавий і корисний та висловили побажання проводити такі семінари регулярно.

Щира подяка за успішно проведений вчительський семінар всім членам Методичного комітету, а особливо Тані Сунак, Оксані Левицькій, Тані Онищук та Геннадію Ляшенку, а також спонсорам, які щедро відгукнулися, щоб підтримати потреби українського шкільництва: Світовій Федерації Українських Жіночих Організацій, Крайовій управі Організації Українок Канади, Фундації ім. О. Ольжича в Канаді, Компанії MEEST Corporation Inc., Міжнародній організації українських громад "Четверта хвиля" та інформаційним спонсорам - Радіо "Пісня України" і Компанії IMB+.

Члени Методичного комітету, ведучі сесій та гості вчительського семінару (зліва направо): Оксана Соколик, Зінаїда Масевська, Геннадій Ляшенко, Оксана Винницька-Юсипович, Євгенія Щуровська, Оксана Левицька, Євгенія Петрова, Таня Сунак, Тарас Багрий, Таня Онищук, Маркіян Швець, Ірина Берлінг, Оксана Коломоєць, Анна Гаврись та Наталя Горяча.

Християнська сторінка

ПРОВІДНИКИ РУБРИКИ:
почесний доктор теології Леонід ЯКОБЧУК
та журналіст Лев ХМЕЛЬКОВСЬКИЙ

Чи є гріхом прагнути щастя?

В основу бесіди покладено книгу о. Олександра Меня „Світло в п'яті сяс“, яку переклав українською мовою Лев Хмельковський і випустило в світ львівське видавництво „Свічадо“ у 1995 році. Талановитого християнського просвітителя о. О. Меня вбили у Подмоскові 9 вересня 1990 року ударом сокири по голові. Його вдова Наталя Григоренко доручила Л. Хмельковському переклад творів о. О. Меня.

ворить, що щасливі люди забезпечені, ті, що мають владу, самовдоволені. Він говорить, що, блаженні можуть бути люди, вигнані за правду, люди, які плачуть, тобто переживають якесь горе, люди, вбогі духом, тобто обізнані зі своїми недоліками, які шукають шлях до збагачення душі.

Виявляється, щастя не в тому, щоб його шукати чи здобувати для себе. Треба забути про це. І ось тоді ми справді знайдемо те, чого прагнемо: внутрішній світ душі, радість, спокій, доброзичливе ставлення до всіх людей, і головне, мир з Богом і з собою. Людина, яка має все, про що мріють люди на землі, але не має миру з власною совістю і миру з Богом, не знайшла і не знайде щастя. Тим часом людина, яка позбавлена багато чого із того, що багато хто вважає природним, але має мир з Богом і з собою – щаслива сьогодні, тут.

Коли ми читаємо життєписи подвижників, ми дізнаємося про те, що переживали люди Божі: ніби вогонь П'ятидесятниці знову приходив до них; і вони писали, що немає у них слів, немає висловів для того, щоб розповісти, як відвідав їх Господь...

«Блаженні миротворці», – говорить нам Господь. Це означає, що щасливий той, хто може служити іншим, нести їм мир. «Блаженні лагідні», тобто люди, які намагаються вбити зло у зародку. Людина непокірна, стикаючись зі злом,

намагається іншим злом його подолати і замість одного зла має два. Лагідна ж людина здатна приборкати себе, і це дає можливість витримати і труднощі, і неприємності, і навіть приниження. Щаслива людина, яка шукає правди, правди Божої, правди життя, правди вчинку, правди серця.

Та що ж таке правда Божя? Це слово Господа. Якщо ми його шукаємо, то ми його вже майже знаходимо. І це правда – це Сам Христос. Він Сам – жива правда, не слова і не книга, а Він живий явлений нам Богочоловік, Господь Спаситель, ось Він і є Правда. Якщо ми прагнемо Христа, Він ніколи від нас не відверне Свого лиця і ніколи не відніме від нас Свою руку. Ми знаходимо Його у молитві, бачимо Його у таїнствах, у Причасті Він Сам віддає нам Себе, Своє Серце, щоб нас укріпити. А якщо ми страждаємо заради Його імені, то пам'ятатимемо – блаженні вигнані заради правди. Нехай це важко, але ми зможемо у цьому знайти щастя, тому що велика честь – приймати іноді зневагу за Хрест, за ім'я Христове.

І якщо людям у світі видаватиметься, що ми нещасні, що ми наче якісь знедолені, вони помиляться, тому що навіть у випробуванні, навіть у труднощах, якщо ми поруч з Господом, то ми маємо благословенний світ. І тоді люди побачать, що ніщо не зможе нас зламати, що ми маємо найголовніше, найкоштовніше, незнищенне і непорушне: благословення Боже, життя поруч з Ним, перед Його лицем, виконання заповідей Його в ім'я любові до Нього, життя у світі, сьогодні, тут і тепер, щоб Його вічне Царство сяяло в наших будинках, у наших серцях, у наших храмах.

Для того, щоб поповнити знання Біблії, почути відповіді на запитання людей про різні проблеми повсякденного життя, слухайте християнську радіопрограму «Відвертість», яка виходить в ефір щонеділі о 21:30, на першій програмі Українського радіо.

3 відгуків на книги українців Америки

Вельмишановний пане Миколо Підлісний! В першу чергу хочемо привітати Вас із видруком Ваших Спогадів. Дуже дякуємо Вам, що прислали нам свою книжку «Слідами 15-ти літнього оstarбартера». Є чим гордитися!

Ми із великою цікавістю і захопленням прочитали її. Ви зробили цінний вклад в історію долі українських «остайбартерів». Та ще й описали в такий цікавий спосіб, що тяжко відірватися від книжки. І хоч ми вже

були трохи знайомі з Вашими переживаннями через уривки, друковані у «Свободі» і з Вашого СО, але ми раді і із захопленням прочитали Вашу книжку.

Вам належить ще признание і подяка за Ваш величезний вклад в громадське життя українських канадців і за сміливість сказати правду комуністам в очі під час поїздки в Україну в 1968 році і за відсіч примітивним селпкам з партії в Канаді на їхні — (СВУ) обвинувачення і сумніви у Вашому патріотизмі. А також за досягнення у виданні книжки Ваших цінних спогадів.

Редактор зробив гарну роботу, шкода тільки, що фото в книжці не підписані і що уживав він правопис 1946 року, замість 1928р. Також шкода, що англійські слова з літерою «H-h» - перекладено, як українське «Х» (Hello -хелло, ст. 31). Але це так, на жаль, говорять і пишуть сьогодні в Україні. Хоч за 20 років незалежності вже можна було б навчитися, що «Н» - це українське «Г». Але вони спотворюють свою мову, бо так їх навчили росіяни, у яких нема звуку «Г».

Ще раз вітаємо Вас з великим досягненням і бажаємо Вам добра!

Широ ваші, Оля і Петро МАТУЛИ.

з її осіннього саду». Справді, найбільш дозрілі, найвириваліші плоди, які пройшли через літні вітри і дощі, приносять осінній сад. Все те, що авторка через певні об'єктивні і суб'єктивні причини не змогла осягнути своїми веснами, плоди великої наполегливої праці беремо з її осіннього саду...

На бажання авторки, усі її книги мені судилося читати першому, з усією критичністю, як це буває в редакторів і коректорів, відсіваючи зайве, непродумане, переобтяжене тощо, залишаючи золоте мистецьке зерно її творчості. Хоч і сам дуже завантажений працею, проте з великим захопленням читав новий роман Любові Василів-Базюк, і з кожною сторінкою доля її героїв ставала мені все більш зрозумілою і близькою.

Як і кожен мистецький твір, нова книга авторки буде мати своїх опонентів і псевдоопонентів. Критичні думки і зауваги п. Любові Василів-Базюк завжди щиро сприйме, а псевдоопонентам відповість словами з Євангелії: «Лицемере, — вийми перше колоду із власного ока, а потім побачиш, як виїняти скалку з ока брата твого!»

Шановний читачу, роман «Крізь пекло на землі...» є важливим внеском авторки у правдиве, об'єктивне висвітлення трагічного минулого нашого народу, в його перекручену і переписану окупантами на свій кшталт історію.

Володимир РОЖКО, м. Луцьк.

Вихованці палацу дитячо-юнацької творчості «Горицвіт» м. Кривий Ріг вибороли два призових місця на VII-й Міжнародний фестиваль «Яскрава країна» збирає друзів у Ялті

З 5 по 12 червня 2013 року у м. Ялта проходив VII-й Міжнародний фестиваль «Яскрава країна» збирає друзів у Ялті, в якому взяли участь два колективи комунального позашкільного навчального закладу «Міський палац дитячо-юнацької творчості «Горицвіт» м. Кривий Ріг, і вибороли два призових місця.

20 вихованців Зразкового художнього колективу ансамблю бального танцю «Юність» (кер. В. Коваленко, Ю. Коваленко). III місце у номінації «Бальна хореографія», молодша вікова категорія та 22 вихованця Народного художнього колективу ансамблю народного танцю «Гориц-

віт» (кер.В.Тяглий, Н.Тягла, III місце у номінації «Народна хореографія») мали змогу оздоровитися, набратися життєвих сил, познайомитися з однолітками з різних країн, продемонструвати свою майстерність у жанрі хореографії.

Незабутнім та яскравим залишиться цей фестиваль для дітей, відкриття якого розпочалося костюмованим парадом у серці м. Ялти. Відкриття фестивалю відбулося у театрі морських тварин «Акваторія».

Вихованці мали змогу здійснити пішохідні екскурсії по Ялті, морську

екскурсію на піратському човні, екскурсію до Масандрівського палацу, відвідати Ялтинський зоопарк, поляну казок. Закінчився фестиваль теж феєрично: гала-концертом у фешенебельному готелі «Інтурист».

Інф. ДОН ОДА.

ФЕЄРІЯ ВИПУСКНОГО БАЛУ В НГУ

У Національному гірничому університеті не зраджують традиції, яку було відновлено в 2005 році. Двадцять першого червня тут удев'яте пройшов випускний бал. Чарівні дівчата та елегантні юнаки вражали не лише вишуканістю зовнішнього вигляду, але і вмінням майстерно танцювати вальс, полонез, польку і танго.

Готувались довго і наполегливо під керівництвом хореографа, артиста балету Дніпропетровського академічного театру опери та балету Вадима Кашеєва. Цього року 96 хлопців та дівчат виявили бажання навчитися класичним фігурам і їм це вдалося. Під акомпанемент симфонічного оркестру Дніпропетровського академічного театру опери балету під керівництвом народного артиста України Володимира Гаркуші пари «зривали» шквал оплесків. Як зазначив виконавчий директор Асоціації випускників НГУ Е. М. Шляхов, саме відданість класичним традиціям робить цей бал неповторним і незабутнім. «Ми вже готуємось до наступного, десятого ювілейного балу, маємо надію, що він обов'язково буде ще більш вишуканим, але Асоціація знову-таки розраховує на ентузіазм молодих випускників», — додав Едуард Михайлович.

Відкрив бал ректор університету, академік Національної академії наук України Геннадій Григорович Півняк разом з почесним гостем - заслуженим діячем мистецтв України, почесним громадянином Дніпропетровська Віктором Олександровичем Веретенниковим.

Ректор щиро привітав випускників 2013 року, побажав їм наснаги, творчості у виборі майбутнього шляху й підкреслив, що вони вже зробили свій головний вибір, отримавши освіту в інноваційному прогресивному гірничому університеті європейського

рівня, а також закарбували в серці незабутні спогади про студентські роки.

Цього вечора кращі студенти отримували особливі відзнаки університету й теплі побажання деканів факультетів. Почесна гостя балу, заступник міського голови й давній друг університету Олена Лозенко, привітала випускників з цим неповторним днем і наголосила, що сьогодні вони вступають у новий етап життя — складний і цікавий, але їм обов'язково пощастить, адже вони навчалися у гірничому! Олена Валентинівна вручила відзнаку переможцю у номінації «За палке стремління до знань» випускниці юридичного факультету Тетяні Тітовій. У 2-й номінації «За палке стремління до знань» перемогу отримав випускник геологорозвідвального факультету Євген Козій. Також Євген і Тетяна отримали з рук ректора медалі «За відданість НГУ».

У номінації «За активну життєву позицію» дипломи та медаль НГУ «Знак

вдячності» отримали: Микола Ломськов, Артем Антощенко та Катерина Сероклін. Давній друг університету, у минулому теж випускник гірничого, відомий як президент АК «Комбінату «Придніпровський», до того ж, автор романів і повістей Віктор Веретенников подарував дівчині авторські книжки. Віктор Олександрович підкреслив, що гірничий має не лише високий рівень освіти, але і неповторну енергетику любові. Саме тут він зустрів свою дружину, яка також є випускницею НГУ!..

Тож присутні переконалися, що Національний гірничий університет не лише дає путівку в життя, але і поєднує серця. Можливо, і серед цьогорічних випускників є пари, які продовжать цю романтичну традицію.

Родзинкою балу був вальс дебютантів за участю студентки-четвертокурсниці НГУ Ганни Жадан, яка в цьому році стала Королевою Європи («Queen of Europe») на першому міжнародному конкурсі «TOP-5 Models of the World 2013». Під проникливий спів учасника шоу «Голос країни», випускника гірничого Олександра Оверченка, майбутні випускники продемонстрували свій танцювальний талант.

Наприкінці свята кращі випускники-номінанти конкурсу — Сергій Десятерик (механіко-машинобудівний факультет), Анастасія Зайченко (факультет інформаційних технологій), Юлія Харламова (електротехнічний факультет), Дмитро Богач (фінансово-економічний факультет) та Євген Любимцев (Гірничий інститут) отримали пам'ятні фото з ректором і книги про університет «Відповідність часу».

І ось нарешті настала довгоочікувана мить: традиційно представник Дніпропетровського регіонального управління «Приватбанку», члени асоціації випускників та профспілкового комітету НГУ визначили найгарнішу пару вечора — Короля та Королеву балу Кирила Давиденка та Юлію Кулябу, які розпочинали прощальний вальс цьогорічного балу.

Час пролетів швидко. Знову і знову ректор НГУ академік Геннадій Півняк бажає вихованцям щасливого майбутнього. Під святковий гімн НГУ випускник минулих років Віктор Веретенников передає традиційний факел гірничого випускника 2013 року.

Небо вже відкрило зорі, а біля історичних колон майоріли різнокольорові кульки, і феєрверк сповістив місто про ще одне новоявлене покоління талановитих і креативних молодих людей, яким дорогу в життя проклав Національний гірничий університет!

Дарина СУХОНІС-БУТКО,
ІАЦ НГУ,
фото відеостудії
«Юність»

ЮНІ ЛАНДШАФТНІ ДИЗАЙНЕРИ З ДНІПРОДЗЕРЖИНСЬКА

презентували свій проект на Всеукраїнському конкурсі
з квітництва та ландшафтного дизайну «Квітуча Україна»

З 21 по 23 травня 2013 року в Національному еколого-натуралістичному центрі учнівської молоді (м. Київ) проходив III етап Всеукраїнського конкурсу з квітництва та ландшафтного дизайну «Квітуча Україна».

Дніпропетровську область представляла команда вихованців комунального закладу «Дитячий екологічний центр м. Дніпродзержинська» Дніпродзержинської міської ради «Юні аматори зеленої архітектури»: Деміх Ілона, учениця 9-В класу та Ященко Богдан, учень 9-Б класу технічного лі-

цею м. Дніпродзержинська, Гордієва Наталія, учениця 10-А класу СЗШ № 19, Бойко Володимир, учень 7-А класу СЗШ № 29.

На конкурс юні дніпродзержинці представили проект декоративної композиції «Лісовий сторож», захистили мультимедійну презентацію

проекту та виконали його практичну реалізацію на території НЕНЦ. В представленій композиції зібрані саджанці декоративних листопадних та вічнозелених чагарників, екзотичні ялівці, саджанці багаторічних декоративно-листяних та квіткових рослин. Композицію прикрасила скульптура, виконана в техніці коренепластики.

За свою роботу юні аматори зеленої архітектури з м. Дніпродзержинська були нагороджені грамотами у номінації «За творчу знахідку в оформленні проекту». За підготовку та втілення проекту керівнику делегації Деміх Надії Олександрівні висловлена подяка, а КЗ «Дитячий екологічний центр м. Дніпродзержинська» ДМР нагороджено дипломом.

Юні ландшафтні дизайнери залишилися в захваті від участі в конкурсі. Їх не залишило байдужими відвідування Національного ботанічного саду ім. М.М. Гришка, екскурсії по території та лабораторіях Національного еколого-натуралістичного центру. Діти висловили надію, що проект, створений ними, в подальшому стане справжньою окрасою центру (адже він розрахований на перспективу), та бажання шліфувати свою майстерність і брати участь у подібних конкурсах у майбутньому.

Інф. ДОН ОДА.

Молода муза

Семінар-нарада творчої молоді у Ворзелі

У селищі Ворзель, що на Київщині, відбувся Всеукраїнський семінар-нарада творчої молоді. Ініціатором проведення та організатором заходу була Національна спілка письменників України.

Мені випала честь представляти Дніпропетровську область на цьому семінарі, і позаяк я вперше брала участь у подібному заході, враження несподівані, і їх дуже-дуже багато.

Найперше враження було від зустрічі.

Про що мріє людина, яка їхала ніч поїздом, рано прокинулася і не встигла поспіяти? Про каву, місце, де можна присісти, та якісь канапки-печеньки... І от уявіть моє здивування, коли все це я (і не тільки я, а всі майбутні учасники семінару) знайшла просто у центральній «штаб-квартирі» НСПУ!

Далі була злива з грозою, яка не тільки додала адреналіну (блискавки ніби били в землю десь зовсім поруч), але, як сказала моя нова знайома, журналістка з Житомиру, Світлана Соболевська, «зібрала всю Україну під однією парасолькою». Звісно, парасольки були не в усіх, тому представники різних міст і областей ховалися під ними по двох, по троє, а іноді й вчотириох. І, мабуть, саме ця несподівана злива і задала доброзичливий та веселий настрій спілкування на наступні два дні, майже миттєво перетворив-

ши зовсім різних і чужих людей на близьких та знайомих.

Семінари для прозаїків проводили Василь Трубай і Василь Портяк, а серед керівників секції поезії були Сергій Пантук, Володимир Барна, Вікторія Осташ, Іван Андрусак та Василь Герасим'юк. Семінар-нарада 2013 року відзначився тим, що – і за спостереженнями учасників, і за висновками керівників – не було жодного відверто слабого автора. Від себе додаю, що під час читань прози не прозвучало жодного нецікавого твору, а бонусом для прозаїків став показ відеоробіт Оксани Дуплій та Тетяни Скрипкіної. І незважаючи на те, що поети та прозаїки працювали окремо, всі збиралися разом ввечері, за читаннями біля вогнища, коли й відігрілися остаточно після денної зливи.

Поеднані водою та вогнем – містика, чи не так?..

На церемонії закриття було оголошено результати загального «рейтингування». Найкращими серед поетів як старші, так і молодші письменники визнали Марту Мохнацьку (м. Кам'янець-Подільський), Юрка Матевощука (м. Тернопіль) і Ольгу Прохорчук (м. Нетішин). Серед про-

заїків: Оксану Дуплій (м. Черкаси), Ольгу Кай (м. Дніпропетровськ), Микиту Григорову (м. Донецьк) та Тетяну Скрипкіну (м. Чернівці).

Наостанок хочу подякувати організаторам – за адміністративну роботу, без якої не відбудуться жоден захід, і яка займає немало часу, керівникам секцій – за зауваги та поради, висловлені без жодного тиску та категоричності, працівникам бази «Енергія» – за те, що всі ми почували себе дуже затишно, а також, звісно, усім учасником – за спілкування, доброзичливі посмішки та талановиті твори. З деким я встигла тільки обмовитися кількома словами, з кимсь лише перетнулася поглядами, але я дійсно щаслива, що познайомилася з вами усіма!

Бажаю вам – і юним і досвідченим – натхнення, але не тільки для творчості, а і для життя. І вірю у наступні зустрічі і перетини наших творчих шляхів!

Ольга КАЙ
(м. Дніпропетровськ)

Поетичная вітальня

Сергій ДЗЮБА – поет, прозаїк, публіцист, дитячий письменник, драматург, перекладач, пародист, критик.

Президент міжнародної громадської організації «Чернігівський інтелектуальний центр», голова Чернігівської міської організації Національної спілки журналістів України, почесний професор Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна». Член НСПУ з 1996 р.

Автор 41 книги, присвячених дружині – письменниці, науковцеві й журналісту Тетяні Дзюбі. Автор і режисер-постановник 36 радіоп'єс, в яких зіграв головні ролі. Упорядник та видавець 10 антологій і збірників сучасної української поезії та прози. Перекладач із білоруської. Автор українських пісень. Твори Сергія Дзюби перекладені 40 мовами і надруковані в 23 країнах.

Нагороджений медаллю Міністерства оборони України «За сприяння Збройним Силам України» (2009), почесними грамотами Кабінету міністрів України (2004) та Спілки письменників Білорусі (2010).

Лауреат премій імені Михайла Коцюбинського (1998), Миколи Гоголя (1999), Василя Стуса (1999), Дмитра Нитченка (2000), Івана Кошелівця (2003), Григорія Сковороди (2005, 2011), В'ячеслава Чорновола (2010), Миколи Лукаша (2010), Пантелеймона Куліша (2011, 2013), Леоніда Глібова (2012) та ін.

ТАНІ

*Душа — мов скрипка: пилом припада
І враз страждає на високих нотах.
Ти ще струна — не думай про літа,
Ти закохайся в мене у суботу.*

*Душа — як рима: все шука слова,
Мандрує від поеми до поеми.
Ти знаєш: благодать — де нас нема.
Немає нас в Парижі і Сан-Ремо...*

*Ти відпочинь — мов квітку, не зірву.
У мене тільки чуб — від Одиссея.
Так хочеться душі, як божеству,
Щоб хтось молився хоч колісь на неї.*

* * *

*Це — просто дощ, а Ти — така красива!
Таку Тебе створив для мене день.
Я знав Тебе, сто років знав до зливи...
Мені б себе не бачити лишень.*

*Дивлюся, як дитина із коліски,
Немов чернець, який прийшов у храм.
Це — просто дощ. І небо зовсім близько,
Та я йому Твої погляд не віддам.*

*Так урочисто, ідеально зримо,
Щиріше всіх шедеврів і уяв!
Це — просто дощ із карими очима,
І ні краплинки я не змарнував.*

* * *

*Мама з татом полетіли на танці
І були такою красивою парою
І кохало їх нескінченне танго
Таке глибоке як легені місяця.*

*А потім одразу під ранок пішки
В будинок янголів, де я народився,
Були неділя і всесвіт крику
Лиш мама знала то перші вірші.*

*Тепер є мами, які не танцюють
І ми з тобою всього лиш поети.
Чомусь я хочу в оте дитинство.
Давай Тетяно літати на танці.*

ВАСИЛЕВІ СЛАПЧУКУ*

*І знову ми прийшли до філософських мес,
Нас віддають землі — солом'яній вдові:
Сьогодні переміг, а завтра — не воскрес...
Де істина — там гріх, як золото в крові.*

*Нас відшепоче світ іконками з Отцем,
Поставить нам Хрести — мовляв, в останню путь...
А ми, немов живі, все всує про оце:
Нас виключать вітри чи зорі розберуть?*

ЧЕРНІГОВУ

*Боляче думати, падає осінь на брук,
І перехожі — неначе сліпі кошенята.
Спи, моє місто, надійний мій ворог і друг,—
Нас іще довго одними сльозами вмивати —*

*Муть дні з помаранчевим ликом Отця.
І до нестерпних судом ми хотітимем жити.
Є ж у нас жінка — розумна й розкішна, як ця,
Що на іконах. Ні, краща. Вже грішна... Скажи, ти,*

*Стареньке моє, місто зморщок і втрат,
Як невинно забудеш хрип свого пілігрима...
Пада осінь — і так боляче думає кат!
Спи спокійно, мій брате, — до останньої рими.*

ЧЕРНІГІВЦЯМ

*Це принадне життя — воно робить зі мною, що хоче.
Тут, у вашому місті, з ароматами хитрих спокус, —
Мов не буде Того, хто враз виклює душу, і очі
Не похмеляться ранком, закопані в пам'ять чиюсь.*

*Мур між вами і мною — не знаю, коли він постане.
Я цей день не кляню. Сні бувають жакхіші від страт.
Є сьогодні це місто, де можна отримувать рани.
Ненаписані вірші, вареники з вишнями, сад...*

*Ваших різних очей, магнетизми облич, рухи слів.
І незрима присутність якоїсь чарівної суті.
Тут, у дивному місті, жебрак ще пожити просив.
І підходили гості — такі дорогі й призабуті...*

* Василь Слапчук – ветеран війни в Афганістані, письменник, науковець, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка, почесний громадянин Луцька та Волині.

ПЕРЕЯСЛАВСЬКІ УГОДИ І ГЕОПОЛІТИКА: як народилася легенда

Наприкінці 2007 року, у світлій головах стратегів Кремля виникла нова фішка - зробити Переяславську раду черговим пропагандистським символом, довівши її до істерії маразму, як нині з георгіївськими лентачками. Ось блискучий приклад геополітичної контрпропаганди - ми публікуємо фото ОДНІЄЇ монети - єфимок з ознакою, і задаємо єдине питання: а хто бачив ОРИГІНАЛИ Переяславських угод? Все. Ідеологічна піраміда розсипалася. А ті дві статті стали класикою сучасного укр. журу. Іноді достатньо однієї монети...

Та пригода відразу перетворилася на легенду, дві скромні замітки і досі передруковують на різноманітних сайтах, форумах, вони спричиняють багатотомні дискусії на форумах. Нині впели покойного Бориса Березовського, лондонський слід, полювання ФСБ... Цей історичний епізод почав жити якимось своїм, химерним власним життям, обростаючи якими-сь неймовірними подробицями, несподіваними поворотами, учасниками...

Погодьтеся, не кожен журналістський матеріал має таке довге активне життя... Що, якщо чесно, нам, творцям і учасникам тих карколомних подій, у реальність яких і досі багато хто не вірить, доставляє не дуже зрозумілу читачам насолоду.

Читайте першоджерела і осягніть дати...

Переяславські угоди з'їли миші! Ніякого об'єднання України і Росії не було!

Найбільша історична фальсифікація ризикує перетворитися в потужну політичну сенсацію! Далі обійтися без висловів «ми не повірили», «такого не може бути», «шок» просто не можна.

Коли ми співставили факти, проаналізували хроніку подій, задали прості питання, на які ніхто не зміг дати відповіді, пережили справжній емоційний шок. Бо рівень цієї імперської фальсифікації, перевищує всі можливі уявлення.

Отже, все почалося з єфимків з ознакою. Це срібні талери, які ходи-

ли середньовічною Європою. Повноцінні гроші з високим вмістом срібла. Ставши Гетьманом, Богдан Хмельницький, в боях та результаті, як нині говорять, господарсько-фінансової діяльності, отримав дуже багато таких монет. Тривала виснажлива війна з Польщею, тож гроші були потрібні. Шукав Гетьман і союзників. Зрозуміло, не за спасибі. Військова підтримка щедро оплачувалася. В основному, талерами. Часто, за гроші, воювати підряджалися і козаки. Така тоді була загальноприйнята практика.

Отаман Американського козацтва Сергій Цапенко, фанатичний колекціонер козацьких речей, отримавши кілька старовинних талерів, звернув увагу на дивну чеканку - 1655 рік і зображення вершника. В середньому, одна така монета нині коштує від 1500-2000 доларів. Відома як єфимок з ознакою. Фактично, стала першою нормальною грошовою одиницею Росії. Тираж перечеканених талерів, за різними джерелами, склав від 800 до 1 млн. примірників. Як виявилось, саме скільки Богдан Хмельницький заплатив царю за військовий союз з Польщею! Росіяни просто тупо нанесли свої символи на гроші об'єднаної Європи, отримавши власну монету.

Коли оприлюднена нами версія дійшла до офіційних істориків Росії та України, вони не повірили. Полізли в літературу - отримали підтвердження. Шок. Чекаємо перших публікацій від професіоналів.

Підкреслю, автор цих рядків, як і команда, що працює в часописах «Нова Січ» і «Музеї України» не є істориками. Ми - журналісти. І наше завдання, які, здається, факти, створювати сенсації, інформувати суспільство, проводити розслідування... А писати дисертації - то справа інших діячів, які, здається, крім власної наукової кар'єри і звань, більше нічого не помічають... Вийшло так, що подивившись трохи під іншим кутом на українську історію, ми почали регулярно здійснювати наукові відкриття. Як співав О.Бендер: «Совершите Вы массу открытий, иног-

да не желая того!». Козацькі регалії в США, епопея з шаблею Мазепи, скарби Кубанської Народної республіки, Парутинський десант, скарби Сагайдачного, Апостола, Хмельницького, Мазепи, архіви УНР вже встигли стати частиною офіційної української історії. Студенти пишуть по нашим статтям реферати і курсові, вводячи в ступор старих викладачів історії, які пунктирно прочитали лише кілька книжок. Більше і нема...

Отож, зрозумівши, що ніякого злиття України з Росією не було - Богдан просто найняв росіян у військовій кампанії проти поляків, не бажаючи того, створивши їм грошову систему, ми задалися простим питанням - а що відбулося у Переяславі 1654 року?

Імперські лизоблюди, сталінські поспіаки і вже більш сучасні гебнячеські стукачі, які чомусь обзивають себе «істориками», встигли написати про цей «величкий акт об'єднання», тисячі книг, мільйони статей. Інші зліпили пісні, вірші, картини, фільми... Щороку і Незалежна Україна і незалежна Росія щось помпезно відмічають.

Захотілося дізнатися - а де ж ті загадкові документи? В якому архіві? Чи може на аукціоні? І скільки вони можуть коштувати? Почали шукати.

Ви не повірите!

НІЯКИХ ОФІЦІЙНИХ ДОКУМЕНТІВ З ПЕРЕЯСЛАВСЬКОЇ РАДИ НЕ ІСНУЄ!!! Нема! Аби читач хоч трохи заспокоївся після такого відкриття, наведу цитату:

«Переяславский акт 8 (18) января 1654 г. принадлежит к числу одного из наиболее заидеологизированных, политизированных событий истории взаимоотношений двух наших народов, международной и политической жизни в ареале XVII в.

Несколько слов о Переяславском акте. Вначале одно источниковедческое замечание. Широко известный и многократно публикуемый рассказ о раде воспроизводится обычно по тексту из статейного списка посольства, возглавляемого В. В. Бутурлиным. Не учитывается,

однако, что это вторичный, несколько препарированный вариант. Между тем, сохранился подлинник (4): именно его повез сеунщик А. С. Матвеев 21 января, именно он зачитывался царю неделю спустя. Разумеется, существенные различия отсутствуют, но некоторые детали не совпадают. В частности, в списке удалены украинизмы. Текст в нем расположен так, что создается впечатление записи со слов И. О. Выговского, именно так излагаются иногда события в литературе. Но фактически это отдельный документ, авторство которого требует дополнительных разысканий. Принадлежность его самому писарю генеральному вызывает сомнения, хотя вполне вероятно, что источник исходил из писарской канцелярии и составлен с его слов. В любом случае нет никаких оснований считать документ, как и запись в статейном списке, искажающими смысл говорившегося и происходившего на Переяславской раде.

Лев ЗАБОРОВСКИЙ»

http://www.ukrstor.com/ukrstor/zaborowskij_rada1654.html

Після цього, нормальні люди, а тим більше українські націоналісти переживають шок. Потім радість. Сором'язливо замовкають російські патріоти. Одного разу, цей короткий факт зірвав застілля у компанії кількох професійних істориків. Хлопці кинули щедро накритий стіл, почали гортати книги, полізли в Інтернет. Пляшку програли... Аби закінчити з фактами і цитатами, дамо слово українському авторитету:

«Опис Переяславської ради маємо у «Статейному списку», тобто звіті В. В. Бутурліна царю, що написаний подробицями, забарвлений риторичними прикрасами, хоча на Переяславській раді Бутурлін не був присутній і про її хід дізнався від інших. Протокольного документального запису про неї не існує. Взагалі щодо статейних списків, що склалися посилами, посланниками, агентами московського уряду і які зосереджувалися потім у Посольському приказі в Москві, то їх об'єктивність і правдивість поставили під сумнів уже сучасники.

Бутурлінський звіт царю, який грішить неповнотою, а в деяких місцях неточністю, був розтиражований у безлічі радянських видань, особливо останніх десятиріч. Він відомий нам також і з підручників історії СРСР (історія України, як ми знаємо, довгий час у навчальних закладах України не викладалась)».

О.АПАНОВИЧ

<http://www.ukrstor.com/ukrstor/apanovych1654.html>

Ми тихенько опитали справжніх істориків, які реально працюють в архівах багатьох країн. Жоден про ОРИГІНАЛИ Переяславських Угод не чув і не бачив!

Один дослідник розповів, що дійсно, якісь папери колись були. Зберігалися в Москві і Києві. І зміст їх був зовсім не такий, як нам втовкмачують росіяни. Доля тих грамот дійсно неймовірна. Одного разу, роблячи ревізію в якомусь кремлівському архіві, наглядачі помітили, що від тих старовинних грамот нічого не залишилося. З'їли миші! Скандал, ганьба! Адже, згідно тим папірцям, чи пергаменту, Україна ЗАКОННО втратила незалежність, а без них була просто окупована Росією, що кардинально змінює геополітичні розклади.

Доповіли кудись на самий верх. Створили комісію. Почали шукати українські примірники. Як виявилось, їх теж з'їли, але вже жовто-блакитні миші! Нема!!!

Тож святкувати чергову річницю Переяславської Ради не треба. Бо ніхто не знає, що то було. І чи було? Та як?

А з тих політичних діячів, так званих істориків, які будуть щось булькотіти про «благословенний акт злуки України з Росією» у Переяславі, можна відкрито сміятися. Фальсифікатори. Дурять людей. Бо нічим свою тріскотню довести не можуть. Документи відсутні.

За великим рахунком, можна почати юридичний процес оформлення незаконної окупації України Росією. Подати перший позов до Печерського районного суду... Процедура вже відома. Вимагати компенсації... Як не дивно, є люди, які можуть реально це зробити. Там може і нова влада України підтягнеться...

Прогнозів робити не буду. Може, нарешті, українські та російські вчені зрозуміють, що історія давно перетворилася на складову частину геополітичних процесів, які мають колосальне значення. Хоча, це так, черговий крик в пустоту. Треба підійти більш конкретно. Час відмінити всі оті безглузді пільги, доплати за наукові звання. І взагалі, скасувати оте шизофренічне «кандидат розтак-то наук». Або, просто перестати платити за них з держбюджету. Тоді може хтось почне наукою займатися, а не дисертації передирати...

Віктор ТРИГУБ,
редактор журналів «Нова Січ» і «Музеї України», член Національної Спільноти журналістів. Не історик.
<http://www.novasich.org.ua/index.php?go=News&in=view&id=3208>

Народний календар - ЧЕРВЕНЬ

2 червня. Талагія.

“На Талагія велика надія”, - казали, спостерігаючи за погодою, яка мала запрогнозувати сприяння урожаю овочевих культур.

3 червня. Костянтин.

Якщо в цей день буде дощ із градом, то 3 грудня - сніг із крупю. Ретельно спостерігали, яким буде день - сонячним чи дощовим, - то так піде й на осінь.

7 червня. Іванів день.

Сильні роси на Іванів день - до хорошого врожаю.

14 червня.

Якщо в цей день іде дощ, то така погода буде до кінця місяця. Якщо йтиме дощ, то до кінця місяця, а коли сонячно, то на добрий налив колосся.

16 червня. Луки.

Придивлялися, звідки дме вітер, а півдня - яровим хороший ріст, з північного заходу - до негоди, мокрого літа, зі сходу - на хвороби. Дощ увесь день - буде багато грибів.

Якщо йтиме дощ, то вродять гриби.

18 червня. Дорофія.

Починаються найкоротші, горобині ночі. На сході сонця спостерігали за вітрами, якщо погода тепла і ясна - зерно буде велике.

22 червня. Кирила.

Зацвіла липа - на тепле сонячне літо. Щедрим буде медозбір.

24 червня. Варфоломій і Варвари.

З цього часу починає коротшати день. Варфоломій і Варвара дня украли, а до ночі доточили.

25 червня. Онуфрія, Онопрія.

День літнього сонцестояння. Це останній термін посівів гречки.

До Онуфрія закінчували першу косовицю сіна.

На Онопрія рясні роси - на добрий врожай.

29 червня. Тихона.

З цього часу перестає кувати зозуля, “бо мандриком вдавилася”.

30 червня.

Якщо погода дощова, то зима буде сніжною.

ГОЛОС
ЗЕМЛІЧИ МОЖЕ ІСНУВАТИ
ДЕРЖАВА БЕЗ ЗЕМЛІ,
А УКРАЇНА — БЕЗ СЕЛА?

Кілька років тому керівник одного з агро-підприємств області у відвертій розмові «не для преси» обмовився, що українське село впевнено ведуть до... повного знищення. Пояснив тоді, що таку думку вперто просувають лобі у столичних верхах. Мовляв, село — це вчорашній день, Україна має розвиватися на рівні міст. А щодо землі, то її хочуть віддати великим холдингам, котрим сільське населення не потрібне, бо мають потужну техніку та інтенсивні технології господарювання. Тобто займали, засіяли за кілька днів поля, обробили хімікатами та стимуляторами росту, а наступного разу з'явилися, аби вже зібрати врожай. Такі апокаліптичні пророкування можна було б назвати страшною казкою для України, коліскою котрої було і залишається село. Проте зараз про таку «перспективу» заговорили голосно як про... модерновий шлях розвитку нашої держави.

Наприкінці травня у Києві відбулося цікаве зібрання. Поважні вчені мужі (серед них і ті, кого колеги-медійники так люблять «охрещувати» голосними й милозвучними синонімами на кшталт «совість України» і т. д.) за зачине-ними дверима, без присутності преси, обговорювали, куди далі рухатися Україні. На непублічну дискусію до Києва запросили й першого прокурора Полтавської державної аграрної академії Павла Писаренка. Науковець і відомий популяризатор природного землеробства Павло Вікторович у столиці збирався презентувати філософію повернення українського села обличчям до природи та виробництва екологічно безпечних продуктів харчування. Та ідеї, які «цвіт» української нації озвучував у столиці, його неприємно вразили і обурили. І найбільше — теза про те, що земля не є ознакою державності.

— Розумію, що нас готують до повного розпродажу землі, котра комує дуже сильно муляє й не дає спокою, — ділитись враженнями від тієї подорожі Павло Писаренко. — От і висунули ідею про те, що земля не є ознакою державності. Не буду називати прізвищ, проте озвучували її люди далеко не останні в Україні, котрі готують свої рекомендації для Президента та уряду країни. Вони бачать розвиток України в майбутньому виключно як урбо або субурбокраїни, де превалюють міста чи містечка. Місця для села у новому «світлопорядку» не передбачено. Ці люди відкрито говорять про те, що оптимальна кількість населення в Україні — 30 мільйонів і цього показника держава має досягти за кілька років. Директор Міжнародного центру перспективних досліджень Володимир Панченко презентував на засіданні програму конструювання модерної економічно успішної української ідентичності. Для цього «конструювання» планують використовувати інструментарій, розроблений у Гарварді і описаний у роботах Семуеля Гантінгтона і Лоуренса Гаррісона «Культура має значення: як цінності впливають на людський прогрес».

— **Зуचितь дуже зарозуміло.**

— Як би це футуристично не звучало, проте українцям фактично хочуть змінити свідомість і говорити про це вже відверто, не ховаючись ні від кого. Наведу лише один приклад таких «змін», про які не соромилися говорити «провідники нації». Йдеться про, цитую, «зміни в технології забезпечення старості». «Традиційна технологія реалізувалася через інститут родини і громади: батьки народжували дітей, давали їм освіту й виховання, а потім утримували постарілих батьків, а бездітні старці утримувалися силами громади. Така технологія забезпечення старості диктувала цінність народження великої кількості дітей і цінність їх виховання». Невже це так погано: дбати про старих батьків, дотримуватися традицій? А от що дає невеличка зміна в

«технології», коли забезпечення старості на себе перебирає держава та бізнес (державні й недержавні пенсійні фонди). Зникає цінність народження і виховання дітей, в середньому за 30 років починається демографічна криза, в структурі населення зростає частка людей непрацездатного віку, яка в певний момент перевищує кількість працюючих. Як наслідок — старіюча нація. Нічого не нагадує?

Торік восени на одному з вітчизняних каналів вийшов фільм під назвою «ДНК - портрет нації». Його автори зробили аналіз ДНК відомих українців, як то Василь Вірастюк, Руслана Писанка. А далі доводять, що арії — це українці й тільки українці, що ми — основа всього світу. Авторі фільму нібито опираються на дослідження дослов'янських аріїв, засновників держави Аратта, історика Юрія Шилова. Проте їхня теорія — на грані фолу: ми всіх породили, ми найкращі та найрозумніші. Ледь як не в анекдоті: і в очах фараона — блакить українського неба. Проте відразу після перегляду виникає чимало запитань. По-перше, така пропаганда дуже нагадує 1933 рік — прихід Гітлера до влади. Німецькій нації також навіювали, що тільки німці — нащадки аріїв. Цією пропагандою займався спеціально створений інститут окультних наук Аненербе, який знаходився у Калінінграді. Німці інтерпретували арійську свастику, котра символізувала сонце, давньоскандинавські руни — фактично змінили свідомість цілої нації. Вам це нічого не нагадує? По-друге, серед прізвищ авторів та продюсерів фільму — жодного українського. Чому такий інтерес до нашого «панівного становища» у людей інших національностей? Чому саме їм потрібно доводити корінним українцям, що ми — надраса? Питання залишилися без відповіді. Можу лише сказати, що зміна свідомості таки йде...

Про китайську загрозу і про те, чому органічне землеробство не вигідне власникам хімічних підприємств

— **М'яко кажучи, все це насторожує. Я вже не говорю про «геніальність» твердження, що земля не є ознакою державності. А досвід держави Ізраїль вітчизняних мурзегалів нікому не вчить? Цієї ж держави фактично не існувало, доки іудеї не отримали свій клаттик землі на Сінайському півострові.**

— Ідентичності нації не буває без землі — і розумні люди це прекрасно розуміють. Українську землю у жодному разі не можна продавати, ми не маємо на це права. Якщо вже заговорили про Ізраїль, то там земля взагалі нікому не продається — вона священна, бо її купили у 1948 році, і лише після цього фактично створили державу. Сьогодні Ізраїль входить у десятку світових лідерів-виробників сільськогосподарської продукції та посідає друге місце після Голландії у квітникарстві. Не забувайте, що говоримо про країну, котра майже не має родючих ґрунтів, вирощує колосальні врожаї фактично на каміні. А ми, маючи 20% світових запасів чорноземів, хочемо продати найбільший відновлювальний скарб на планеті, бо земля — це не нафта й не газ, запаси яких з часом вичерпаються.

— **Павле Вікторовичу, найбільші побоювання і найстрашніші сні вітчизняних агровиробників, коли моно заходить про умовірний продаж землі, — це так звана китайська «загроза». Мовляв, якщо дати зелене світло вільному продажу земель сільгосппризначення, українські чорноземи скупить китайський капітал. Чи мають під собою підґрунтя такі побоювання?**

— Судячи з того, що я чув на непублічній дискусії у Києві, це так. Бо люди, котрі курирують питання глобалізації, створюють фонди. І наші вітчизняні олігархи, якими лякають село, мовляв, це вони прийдуть і скуплять всі землі, — діти, порівняно з міжнародним капіталом. Оприлюднили таку цифру: статки Віктора Пінчука нараховують майже 19 мільярдів доларів США (йдеться, зокрема, й про кошти, вкладені у нерухомість, акції тощо), натомість один з міжнародних фондів з китайськими інвестиціями налічує 600 мільярдів «живих» доларів, які їх власники готові викинути в Україну будь-якої миті.

— **І коли вони прийдуть, явню не будуть займатися органічним виробництвом сільськогосподарської продукції...**

— А їм це невигідно. Знаєте, чому проти органіки таке лобі? Бо природне сільське господарство саме по собі самодостатнє. Йому не потрібні міндобрива, пестициди, усі ці заводи та компанії зі світовими іменами. Насіння ми можемо вирощувати самі і для цього потрібні лише сонце і земля — все дає природа, котра може нагодувати людей. Це дуже замкнена і незалежна система. От містом легко керувати: воду відключили — і всі піднялися на мітинг; лікарню закрили — місто хворе, зважаючи на густоту населення.

— **Звідси, мабуть, і теорії про субурбокраїну, котрою й керувати буде значно легше?..**

— Місто дуже легко контролювати, а з селом цей номер не пройде. Не даси бензину — а в нас конячка є, немає гербіцидів — можна створити такий біоценоз, який не потребує «хімії». Он у Семена Антонця в «Агроекології», земля якої вже кілька десятиліть не знає хімічних засобів захисту рослин, на полі шукали захворювання та шкідників — не знайшли. Не даєть добрив — є природні добрива, якими можна значно краще підняти врожайність. Тому й давлоть село диспропорцією цін на пальне, сільгосппродукцію. А як іще можна керувати — тільки як наркомана посадити на «голку». Ця голка — паливно-мастильні матеріали, техніка, обладнання, добрива, засоби захисту рослин. Тому органічне землеробство невигідне людям, які є власниками хімічної, машинобудівної промисловості і т. д. От тому й кожна революція відразу йшла «напружувати» село, винищувала селянство як клас. На революцію піднімалися городяни, а не селяни — останнім було що робити, і родину вони могли прогодувати. Це єдина система, котра може бути незалежною, якщо перейде на органіку, яка, до того ж, на ринку й коштує дорожче, ніж продукція, вирощена методами інтенсивного землеробства. Я не говорю, що ми всі повинні копатися в землі, ні. Але ми повинні усвідомити,

ти, навіщо Бог дав нам цю землю. Невже для того, щоб ми її продали?

«З любов'ю до України», або як заробляти на землі, не продаючи її зайдам

— **Павле Вікторовичу, на противагу прихильникам урбаністичного суспільства ви належите до тих людей, які переконані: українці можуть бути сучасними, успішними і незалежними, дотримуючись світоглядної філософії пращурів і не відриваючись від землі. Ви пропонуєте повернутися до природи, до власного коріння і до природного землеробства. У Полтаві Центр природного землеробства, який і пропагує ці ідеї, діє не перший рік. Знаю, що у вас є однодумці і в інших містах.**

— Справді, такі центри нині діють у Дніпропетровську, Житомирі, Миколаєві, Одесі, Києві, Запоріжжі, Мелітополі. Ідея нашої програми — раціональний розвиток українського народу у XXI столітті. Фундаментальна цінність — це людина. А сенс самої програми — екологічно чиста Україна. Ми об'єднані не лише однією ідеєю, а й «Дніпропетровським громадським фондом», котрий є своєрідним осередком ідей та досвіду. До того ж він активний співпрацює з фондом «Україна» Президента Леоніда Кучми. Політичної складової тут немає і навіряд чи буде, бо ми ж прекрасно розуміємо, що зовсім не політики керують країнами. Наша глобальна ідея теж стосується зміни свідомості українців, тільки в інший — природний бік. Коли людина ідейна, тоді сама усвідомлює, що діє правильно, її не потрібно переконувати не застосовувати гербіциди. Так, гербіцид дешевший, проте чомусь не говорять про захворювання і трагедії, пов'язані із застосуванням хімічних засобів захисту рослин. Я працював у колгоспі й знаю агрономів, які померли у 30 роках. Один з випускників нашої академії, представник однієї з іноземних компаній, котра займається виробництвом та продажем такої продукції в Україні, помер молодим. Його ховали у закритій труні, заборонили її навіть рідним відкривати. Чому про це ніхто не каже?

— **Якщо вже говорити про природне землеробство, то на думку відразу спав досвід Белгородської області Росії. Віце-губернатор Олександр Панін під час нещодавнього візиту на Полтавщину розповідає, як завдяки ідеям Федора Моргуна, безвідвальному обробитку землі там отримують рекордні врожаї...**

— А ви знали, що два роки тому губернатор Белгородської області, українець Євген Савченко написав відкритого листа міністру аграрної політики та продовольства України Миколі Присяжнюку? Підписав його знаково — «З любов'ю до України». Керівник області, котра нині виробляє сільгосппродукції більше, ніж вся Україна, ділиться своїми роздумами щодо подальшого ходу земельної реформи в нашій державі. Євген Савченко відверто говорить про те, що за 5—10 років після початку приватизації землі українські чорноземи в результаті спекулятивних операцій опиняться у руках іноземних власників. І не виключає того, що Україна фактично стане колоніальним придатком іншої високорозвиненої економіки. Сільським господарством тут займатимуться і високі врожаї вирощуватимуть, тільки працюватимуть в селі не більше 300 тисяч найманих працівників (усе завдяки інтенсивним технологіям), а вся земельна рента — щонайменше 3 мільярди доларів США на рік — осідатиме в кишенях нових власників. Зважаючи на те, що щороку на гектар української землі в середньому можна виробити на 3 тисячі доларів продукції тваринництва і рослинництва, а з урахуванням переробки всі 6 тисяч, то країна, втративши землю, втрачатиме 250 мільярдів доларів щороку.

— **Яку альтернативу продажу землі пропонує Євген Савченко?**

— Схему, за якою Белгородська область успішно працює вже не перший рік. Для прикладу, там 60% землі сільськогосподарського призначення викуплено в обласну власність і передано в оренду ефективним користувачам на 49 років. Для цього Євген Савченко пропонує парламенту прийняти рішення про викуп в державну власність паїв за справедливою ціною. П'яту частину від вартості земельного паю губернатор радить зараховувати на особистий рахунок продавця землі — ці гроші він може використати на власний розсуд. А решту перерахувати на особистий рахунок, але вже в спеціально створеному державному Земельному банку. Кожен колишній власник землі або його спадкоємець протягом п'яти років зможе один раз взяти кредит у Земельному банку (наприклад, у сумі близько 500 тисяч гривень, якщо пай оцінити у розмірі 40 тисяч) на термін до 30 років під один відсоток річних. Кошти колишній власник землі зможе використати на будівництво власного житла в тому адміністративному районі, де знаходиться пай, чи на розвиток власного бізнесу. Протягом перших 5—7 років відсотки за користування кредитом сплачуються за рахунок тих коштів, що залишилися на особистому рахунку продавця паю в Земельному банку. У разі, якщо людина вирішила будувати власний дім, Євген Савченко пропонує безкоштовно виділити під будівництво земельну ділянку, а якщо у забудовника народжуються діти, то розмір кредиту зменшувати на 20% від первісного розміру з народженням кожного малюка. От вам вирішення відразу двох проблем — забезпечення житлом і збільшення рівня народжуваності.

— **А де взяти кошти на викуп земельних ділянок?**

— Савченко радить взяти внутрішню позику в Національного банку України. І зауважує, що боятися інфляції при цьому не треба, адже гроші використовуватимуть на споживання, а не розвиток. А ставши власником, державний повноважний орган — хоча б і Земельний банк — зможе здавати землю на тривалий термін в оренду ефективним господарствам. Ті, у свою чергу, сплачуватимуть єдиний сільськогосподарський податок, який не повинен перевищувати 10% від вартості вирощеної продукції. Євген Савченко, котрий, до речі, є іноземним членом Української академії сільськогосподарських наук, зауважує, що реалізація цього варіанта земельної реформи дозволить Україні протягом найближчих десяти років стати однією з провідних аграрних держав світу з експортним потенціалом не менше 100 мільярдів доларів. Шкода лише, що ці цінні поради в Україні за два роки так і не спромоглися втілити в життя...

«...Нас намагаються відвести від головного призначення — від землі»

— **Зате наші можновладці дуже люблять розповідати про призначення українського народу, котрий має планетарне завдання — нагодувати людство і врятувати від продуктової кризи Землю. Останні такі заяви той же міністр АПК робив під час нещодавнього візиту до Полтавської області.**

— Щодо призначення нашого народу, то воно у нас є. І неспроста ж українці оселилися саме на території, де колись знаходилася легендарна держава Аратта. Якщо вірити дослідженням археолога Юрія Шилова, то саме на теренах сучасного Придніпров'я вона й знаходилася. Славилися і цінилися рештою тодішнього цивілізованого світу (йдеться про V—II тисячоліття до нашої ери), бо тут вироблялося насіння. Не фуражне зерно, а насіння, котре продавалося в Індію, Європу та Азію. Насіннєвий фонд Аратти цинився дорожче за золото, оскільки вирощувалося зерно на енергетично позитивних землях, ніби запрограмоване на високу врожайність. Говорачи про інформацію, яку земля передає всьому живому, варто згадати про затоплені дніпровські пороги. Сучасні

технології дозволяють при фотографуванні з космосу отримувати картинку на 120—150 кілометрів вплив земної кори. Виявляється, що пороги на Дніпрі — це кам'яні клини, вбиті в тіло планети практично до самого ядра. Згідно з теорією дослідника порогів Дмитра Яворницького, вони виконують функцію звукознімаючої головки, що передає інформацію. Досліджуючи пороги, Яворницький помітив, що кожен із дев'яти володіє унікальними властивостями: кожен по-різному діє на людей, біля кожного з них ростуть різні рослини.

Кажуть, що навіть вода поряд із порогами була особлива, зі слів Яворницького, мала навіть мінеральні властивості. Коли ж сучасні науковці провели дослідження, то з'ясували, що на території біля кожного з порогів росла своя культура: біля одного, наприклад, озима пшениця, причому врожаї давала удвічі більше, ніж звичай, і без жодних добрив. Бо на цьому порозі випромінювання більше підходить для пшениці, на іншому — для кукурудзи. Рослини набираються позитивної енергетики і несуть її людям разом із їжею. До речі, цього року колеги з Дніпропетровська готують передачу для української діаспори за кордоном — зерно, вирощене біля дніпровських порогів, на святих і енергетично заряджених місцях.

45-та паралель — це пояс чорноземів, що по обидва боки від екватора «під'язують» нашу планету. І тут ми спочуємосям комфорт-но, це і є наша місія. Подивіться, де сконцентрована українська громада за кордоном: у Канаді, США, Бразилії, Аргентині — тих районах, де залягають чорноземи. У нас є все, але нас намагаються відвести від головного призначення — від землі. Відволікають різними методами: дістають скелети із шаф, влаштовують шоу, щоб зайвий раз не думали. От за 20 років ми не спромоглися досягти тих успіхів, які демонструють сусідні європейські країни, бо немає ідеї. Радянський Союз, який би він не був, та ідея працювала — і Стор Лігачов (головний ідеолог країни Рад) не дарма їв свій хліб. Варто почитати книги, подивитися радянські фільми. А зараз такої об'єднуючої ідеї немає. Немає власної — приходять зайди зі спробами виробити свою матрицю українського народу.

— **Тут, мабуть, як із армією: не хочеш утримувати власне військо — доведеться годувати чуже.**

— Отак і з ідеєю: не можеш народити свою — живи з чужою, в Гарварді спродуковану.

— **Чи може органічне землеробство лягти в основу національної ідеї?**

— Це основа забезпечення вільної країни, якою має бути Україна. Якщо ми хочемо бути незалежними і здоровими, нам потрібно якісне й екологічно безпечне харчування та оточуюче середовище. А все це і забезпечує органічне землеробство. Тому воно якщо й не основа, то важлива складова цієї самої об'єднуючої ідеї. А в нашій державі немає справді державницької політики. А село і сільське господарство — це основа. Колись і Люксембург вважали бідною аграрною країною. А нині — щоб ми так жили! Організація економічного співробітництва та розвитку, яка оцінює рівень життя у країнах-членах, нещодавно проаналізувала 34 країни за 11-ма категоріями, зокрема доходу, життя, рівень зарплат, суспільство, освіта, довкілля, громадянська участь, здоров'я, задоволення від життя, безпеки, роботи та особистого життя. Люксембург у цьому «Індексі кращого життя» потрапив до 15-ки щастливих країн. Найкращі оцінки країна отримала за охорону здоров'я і навколишнє середовище. Країна посідає друге місце в світі за рівнем доходів населення і є однією з найбагатших країн Європи з найвищим рівнем життя. От вам і бідна аграрна країна, де, до речі, 70 відсотків виробництва продуктів харчування — органічне...

**Надія ІДЕНКО (м. Полтава).
Фото ІВАНІНА СЕРДЮЧЕНКО.**

ПРОВІДНИК РУБРИКИ:
завідувач краєзнавчим відділом
Дніпропетровської обласної
універсальної наукової
бібліотеки імені Первоучителів
слов'янських Кирила і Мефодія -
пані Ірина ГОЛУБ.

Бурлаков Сергій Романович народився 21 червня 1938 р. в с. Білогорівка Лисичанського (тепер Попаснянського) району Луганської області. Закінчив філологічний факультет Дніпропетровського державного університету, тут же викладав українську літературу та теорію літератури, очолював роботу студентської літстудії ім. В. Булаєнка. Працював завідувачем редакцією художньої літератури видавництва «Промінь», був членом редколегії республіканського журналу «Прапор» (Харків). З 1994 по 1997 рр. працював на посаді доцента кафедри українознавства Придніпровської академії будівництва та архітектури.

Очолював Дніпропетровську письменницьку організацію (1979–1989 рр.). Учасник Європейського форуму поетів у Празі (1989).

Обирався депутатом обласної Ради народних депутатів. З кінця 2003 р. був радником Голови облдержадміністрації з питань української літератури.

Нагороджений орденом «Знак Пошани», медаллю «За вірну службу місту» (1998), Грамотою НСПУ «За визначні досягнення в літературі, за діяльність у відродженні духовності рідного народу», Почесною грамотою Президії ВР УРСР, Почесною відзнакою Міністра культури та мистецтв України «За досягнення в розвитку культури і мистецтв» (2003). Лауреат VI Міжнародного фестивалю «Світ книги-2004» в номінації книга року – «Діамантова строфа» (Харків, 2004), літературної премії ім. О. Гончара (журналу «Бористен») (Дніпропетровськ, 2009).

Член Національної Спілки письменників України (з 1969 року).

Пише українською мовою. Має переклади з білоруської та російської мов. Твори перекладались російською, білоруською, вірменською, естонською, чеською, польською та башкирською мовами.

В'ячеслав ДАНИЛОВ

2 червня – 75 років тому (1938 р.) у м. Кривому Розі на Дніпропетровщині народився В'ячеслав Павлович Данилов, художник.

В'ячеслав Данилов у 1968 р. закінчив Дніпропетровське художнє та Ленінградське вище художньо-промислове училище ім. В.І. Мухомі, там же у 1971 р. закінчив аспірантуру.

Працює в галузі монументально-декоративного живопису і скульптури, а також станкової графіки, володіє усіма ху-

дожними техніками та видами мистецтва. Спільно з О. Бородаєм робив оформлення фойє Дніпропетровського театру опери і балету, працював над оформленням фойє театру ім. Т.Г. Шевченка, робив розписи бару «Нектар», Будинку книги, Органного залу в колишній Брянській церкві – його розписи, барельєфи завжди привертають увагу.

З 1973 року художник бере участь

(1976, Київ), «Краса – з любові» (1977, Дніпропетровськ), «Неспалима врода» (1979, Київ), «Золоті ранети» (1980, Дніпропетровськ), «Тень летящей птицы» (1980, Москва), «Ми з весняного покоління» (1981, Київ), «Віра» (1982, Дніпропетровськ), «Рельєфи» (1983, Київ), «Зустрічний рух» (1986, Київ), «В твоєму імені» (1987, Дніпропетровськ), «Вибране» (1988, Київ), «Сонети» (1989, Київ), «Зваба» (1994, Дніпропетровськ), «Степова перлина – Солоний лиман» (1997, Дніпропетровськ), «Під небом Пушкіна» (1999, Дніпропетровськ), «Криворізькі горизонти: Історико-краєзнавчий нарис до 225-річчя міста Кривого Рогу» (2000, Дніпропетровськ), «Яблуко Платона» (2003, Дніпропетровськ), «Все про кохання, все про любов» (2004, Дніпропетровськ).

ЯБЛУКА

*Яблука, холодні від роси,
Ми зриваєм теплими руками,
І птахів прощальні голоси
Слухаєм під тихими гілками.
Бачимо, як світяться плоди,
Як тополі, від зорі янтарні,
З рідної,
З дніпрові води
Підіймають небо на світанні.
І здається — в цю врочисту мить
Понад садом,
Хмелем перевитим,
Світ увесь, мов яблуко, бринить
Сонячно, достигло, соковито.*

1962

ОНОВЛЕННЯ

*Під вагою віку детонують
Плити і склепіння —
Не до сну.
Постарілу домну
Демонтують...
Наварила ж море чавуну.
Важко ронить есвілий господар
На ливарний двір вогонь-слозю:
— Відслужила вже своє... виходить...
Інший час по небу полоснує.
Інший час, і швидкості, і міри —
Тільки ж в хлопцях на крутім чолі
Такі самі світяться краплини,
Як світилися звку на землі.*

1982.

у різноманітних виставках. В'ячеслав Павлович Данилов обирався головою Дніпропетровського відділення Спілки художників України, нагороджений медаллю «За заслуги перед містом» (1998 р.). Він – член Професійної Спілки художників Росії, утримує 38 позицію в Єдиному художньому рейтингу (м. Москва), входить до числа 10.000 крашких художників світу, які формують світовий міжнародний спадок.

Роботи художника зберігаються у Дніпропетровському художньому музеї, у Дніпропетровському національному музеї ім. Д. Яворницького, приватних колекціях України, Італії, Австрії.

ГОРІХОВЕ ДЕРЕВО – шлях до виживання, достатку і довголіття

Одне з перших описань грецького горіха належить «батькові ботаніки» Теофрасту. Про це дерево згадують у своїх працях Цицерон, Пліній, Вергілій, Гіппократ.

Історія горіха пов'язана з тим, що археологи знайшли скаменілі раковини смажених горіхів на півдні Франції, в області Perigord, вік яких відносять до неоліту, понад восьми тисяч років тому. Теорія стверджує, що грецькі горіхи, можливо зникли з деяких районів Північної Європи під час льодовикового періоду, але потім знову були завезені грецько-римськими завойовниками.

Появу грецького горіха в Україні відносять до 750-800 років нашої ери.

У період раннього християнства, коли на запрошення київських князів грецькі священники в якості подарунків привезли дари, і грецький горіх теж, як лікарський засіб. Тому й назву має «грецький». У наш час горіхи широко культивують в усіх областях України.

І небезпідставно. Судить самі. Унікальні, виключно цінні якості грецьких горіхів та величезне економічне значення відомі здавна.

Яскравий представник рослинного світовариства, якому притаманні високі біологічно активні якості: кора – трипереноїди, стероїди, алкалоїди, вітамін С, дубильні речовини.

Листя – сілдегіді, ефірне масло, алкалоїди, вітаміни С, РР, каротин, фенол карбонові кислоти, кумарини, хінони та високі ароматичні вуглеводи.

В зелених горіхах знайдено вітаміни С, В1, В2, РР, каротин.

Стигли горіхи містять стерини, вітаміни: А, В1, В2, В3, В12, С, К, Е, РР, дубильні речовини, ситостерони, хінони, галотаніни, ефірне масло, фітонциди. Багаті вони мінеральними елементами: фосфор – 360-600мг, кальцій – 85-180мг, залізо – 5-25мг, марганець – 2-15мг, цинк – 2,5-6мг

У багатьох країнах світу, особливо у США, під час Великої депресії були широко розповсюджені насадження грецького горіха садового типу. Це дерево з красивою, розкішною кроною, в діаметрі досягає 25м, з розгалуженою кореневою системою, розповсюджене до 20м в радіусі, у віці 20-30 років досягає глибини 6,5-7м.

Перш за все варто звернути увагу на широту використання горіхів.

«Це лікувальний і профілактичний продукт, екологія та це ще й неабиякий прибуток, - стверджує керівник СФГ «Уют» Петропавлівського району Дніпропетровщини Володимир Рудник.

З 2003 року я займаюся горіхівництвом. Спочатку об'їздив всю Україну, прикордонні області Росії. Знайшов для себе сорт горіхового дерев – «Ідеал», - розповідає Володимир Володимирович.

Це горіхове дерево не вище 4м., плодоносити починає на I, II, IV рік посадки, а деякі дерева – і на перший.

Це узбецький сорт, адаптований до наших умов. Деревця низькорослі, але досить врожайні, гронові. У одному гроні – до 10-17 горіхів. Нині маю поле 12 га,

деревця з добрим корінням, висота 3-4м. Горіхівництво – це надприбуткова справа. «Нею займаються лише мудрі люди, тому що це – майбутнє, а багато людей хоче, щоб усе було і позавчора, а не завтра» - зазначає пан Рудник.

Горіхи приносять багатим – багатство, бідним – виживання і добробут, переконує фермер.

На присадибній ділянці Володимира Рудника – близько 70 горіхових дерев. «Це – моя лабораторія, тут проводжу досліди, експерименти. Прищеплюю, поливаю-не поливаю, з мінеральними добривами теж по різному буває. Тобто, випробовую, як горіхи переносять різні умови виживання» - роз'яснює Рудник.

Як з'ясувалося, дерева досить морозостійкі. У 2006 р. температура взимку була -36°C. Хвилювався, що вимерзнуть до коріння, аж ні. Вистояли, зазеленіли, навіть плодоносили. Це була для мене несподіванка, я дуже здивів. Тепер знаю точно – цим деревам майже нічого не загрожує, хіба що весняні заморозки. Але ж вони жакливі для усього рослинного світу.

Володимир Рудник вважає, що економічний потенціал горіхових дерев величезний. Адже горіхи насаджують аби зібрати врожай, вигідно реалізувати, а кошти вкладати у подальший розвиток і власний добробут. Наводить такі розрахунки: 400 дерев на 1га землі. Спочатку достатньо 5 кг горіхів з дерева віком 4-5 років, 6-ти років – 6 кг. 400*5кг = 2 тонни горіхів. Якщо зважити, що не всі дерева плодоносять однаково: одні – 60-70%, інші – 100%, то за 3-4 роки будемо мати прибуток, - веде далі пан Рудник. 7-й рік – працюємо на прибуток, окупляється витрати на садівний матеріал, догляд, збирання, заробітну платню людям. 8-й рік – рентабельність сорту «Ідеал» - близько 2 тис. т. горіхів, це 2 тис. у.о.

Звідки? «Порахуємо дерева – 400, з одного врожаю – 5 кг горіхів, це 2 т, тобто одна тонна ядра горіха, - роз'яснює спеціаліст. 2011 року ядро реалізували по 75-80 грн/кг. Рентабельність: 1т ядра – 100 тис. у.о. прибутку з одного гектара саду, мінус 500 у.о. витрат. Людей у мене працює мало – 4-5, це з охороною, - каже фермер.

Якщо ж за приклад взяти агропідприємство-лідер, яке має 600 га горіхових садів, тут математика вищою ґатунку. 100 га приносять 1млн.-1200 євро щорічно. Врожай постійний, а горіхи – товар валютний, а це – бюджет, податки, підрахунки до різних фондів, соціальна сфера, робочі місця.

Горіхівництво – це вигідно, без особливих ризиків можна вести цей вид господарювання. Якщо для зернових культур ризики є як на ринку збуту, так і у вирощенні самих зернових, то горіх буде затребуваний на 100 років наперед – констатує Рудник.

Сьогодні не ми шукаємо ринку збуту горіхів, а ринок шукає нас. Я маю 80 га власної землі, планую засадити протягом 2-3 років горіховими деревами. Саджанці вирощую сам, реалізую усім бажаним. Щороку до мене гетьдзвять 120-150 ба-

жаючих займатись горіхівництвом з усіх областей України, окрім Луганської. Особливе значення має сорт «Ідеал», - підкреслює горіхівник. 2012 року мав 6 тис. саджанців, 2013 – буду мати близько 20-30 тис, до 2015 – сотні тисяч, які можна реалізувати. Сподіваюсь, що допоможу селянам вижити, стати заможними, якщо люди хочуть собі допомогти.

Найбільш серйозною проблемою для бажаних займатись горіхівництвом у промислових масштабах є відсутність землі. Горіхоплідним культурам належить особлива роль в забезпеченні конкурентоспроможного ринку агропромислової продукції, підвищення ефективності використання земельних ресурсів в умовах розвитку процесів деградації та інших негативних тенденцій в змінах стану ґрунтового покриву охорони і раціонального використання сільгоспугідь. Коренева система горіхоплідних культур має високі протиерозійні властивості, а отже це гарантія того, що малопродуктивні землі надалі не будуть деградувати.

За даними Держземагентства України станом на кінець 2012 року маємо 1060792,2 га землі, використання яких є екологічно небезпечним та економічно неефективним, з них у Дніпропетровській області – 10818,9 га, з них 3844,8 га – деградовані, 6974,1 га – малопродуктивні. На щастя, техногенні забруднені землі Дніпропетровщина не має. За ініціативи голови всеукраїнського громадського об'єднання «Українська горіхова Асоціація» Володимира Пахна радою Асоціації затверджена Програма «Створення насаджень горіхоплідних культур на малопродуктивних та непридатних для вирощування сільськогосподарських культур земельних ділянок за рахунок коштів компенсації по охороні земель», протокол № 6 від 08.07.2011р. Програма створена у відповідності до «Галузевої програми розвитку горіхоплідних культур в Україні до 2025 року».

Проблема, для розв'язання якої прийнята Програма використання ерозійних та малопродуктивних земель, збиток від яких становить до 75 млрд. грн. на рік. Відповідно до частини 2 статті 171 Земельного кодексу України до малопродуктивних земель відносяться сільгоспугіддя, ґрунти яких характеризуються негативними природними властивостями, низькою родючістю, а їх господарське використання за призначенням є економічно неефективним. Але неефективним є і невикористання таких земель.

Що стосується горіхоплідних культур, вони досить невибагливі до якості ґрунтів, і в цьому вони поза конкуренцією серед інших сільгоспугідь. Крім цього, можливість застосування ручної обробки та догляду за горіховими садами, а також протиерозійні властивості кореневої системи горіха дають гарантію того, що малопродуктивні землі надалі деградувати вже

не будуть. «Тож, це – проблема державна – зазначає керівник СФ «Уют» Володимир Рудник.

Галузь горіхівництва – шлях до відродження українського села. В Україні щорічно зникає з мапи 18-20 сіл у небуття, а вихід є. Якщо в селі хоча б 30 дворів, це близько 15 га землі. Тож 2-3 сім'ї можуть об'єднатися і посадити горіхові дерева».

Упевнений, що в кожному районі є доларові мільйонери, вони могли б інвестувати у галузь горіхівництва певні кошти, а в подальшому – мати прибуток. В першу чергу – це допомога людям, а таким чином, і державі, – констатує пан Рудник.

Я звернувся з пропозиціями до губернатора Дніпропетровської області, голови облради, аби народні депутати, та обласної і місцевих рад взяли шефство над селами, які вимирають. Це один з конкретних кроків порятунку сел, які зникають, – каже фермер.

Горіхові дерева можна садити на неугіддях, пасовищах. А ще резерв – землі Міноборони: полігони, де десять тисяч га, автодороги, танкодроми, колишні склади. Усі ці землі можна засадити горіховими деревами – це ж зайнятість колишніх військових, які залишилися там жити, їх достойно існування, матеріальний добробут. Горіхівництво – дуже рентабельна галузь, необхідно лише бажання, розуміння і підтримка держави, бізнесу, інвесторів, – наголошує Володимир Рудник.

Проблему збільшення виробництва горіхоплідних культур необхідно розв'язувати шляхом формування та реалізації державної політики спрямованої на створення умов, що забезпечують розвиток промислової культури горіхоплідних культур на основі сортових типів насаджень. Розширення виробництва горіхоплідних культур та зростання попиту на їх продукцію на Європейському і міжнародному рівні стрімко збільшується і має незворотний характер.

В США і Китаї валовий збір горіхів за останнє десятиріччя досяг 550-600 тис. тонн, що в десять разів більше, ніж в Україні, а у сусідній Молдові за цей період часу показник збільшився на 70%.

За обсягом внутрішнього споживання 0,4-1,1 кг плодів горіхів на одну людину Україна поступається більшості східноєвропейським країнам, а також Франції, Туреччині, Німеччині, Греції, і т.д. Регіональна програма розвитку горіхівництва у Дніпропетровській області до 2025 року передбачає розширення площ горіхових садів, модернізацію застосування технологій, збільшення їх на основі об'ємів продукції, та продуктів переробки горіхоплідних культур. А це – напої, борошно, емульсії, технічні та ароматичні олії, маки, фарби, мастила, парфумерні товари, фармацевтичні препарати, лікарські настої та витяжки, меблева та інша технологічна деревина, використання перетинків і шкаралупиння. Перспективним напрямком наукового забезпечення є співпраця кафедри біотехнології Українського державного хіміко-технологічного університету, яку очолює доктор сільськогосподарських наук, професор Володимир Тимофійович Сметанін і лабораторії біотехнології, фізіології та методів селекції Інституту сільського господарства степової зони НААНУ, завідувачка – доктор біологічних наук, професор Тетяна Миколаївна Сатарова з Володимиром Володимировичем Рудником, керівником СФГ «Уют», що на Дніпропетровщині.

Важливо зазначити, що я давно знайомий з паном Рудником, – розповідає Володимир Сметанін. Останні десять років він займається абсолютно новим, цікавим питанням, пов'язаним з введенням у культуру сільськогосподарського виробництва нетрадиційного виду, яким є горіх «грецький».

Що таке введення у культуру? У кожному господарстві росте горіх, сам по собі, дає плоди, врожай, забезпечує корисними та поживними речовинами. Річ у тому, що традиційні горіхи, як ми бачимо, підносять, досить високі, чудово переносять складні кліматичні умови – спеку і холод. Але вони непридатні для промислового використання. У світі немає ніде такого технологічного виробництва горіхів. Спроби такої роботи були в Молдові за радянських часів та закінчились невдало. Крона таких горіхових дерев сягає 10м, і більше, тому промислові насадження нерентабельні.

Ще декілька проблем: збирання врожаю – горіхи досягають у широкому часовому діапазоні, з кінця літа до глибокої осені. Це ті особливості горіхових дерев, які не дозволяють ввести їх у культуру. Що ж цікавого і нового ми бачимо у Володимира Володимировича?

Він є організатором популяції грецького горіха – гроновидного.

Ми на сьогоднішній день ще не можемо точно сказати: це новий сорт, чи це вид, чи гібрид, тому що недавно почали вивчати дану популяцію. В цьому напрямі у нас поставлена мета – вивчити питання. Ми – це наша кафедра біотехнології хіміко-технологічного університету Дніпропетровська і лабораторія біотехнології Інституту сільського господарства степової зони, яку очолює професор Тетяна Миколаївна Сатарова.

Особливості цієї популяції горіха в тому, що вона низькоросла, рослини в період зрілості, коли починають плодоношення можна збирати урожай, комерційний продукт, досягають 4 метрів, не вище.

Таким чином, можна висадити декілька сотень рослин на одному гектарі. Саме такий досвід має Володимир Рудник, – підкреслює пан професор. Маючи 450-500 дерев, урожайність яких відповідає до великих горіхових насаджень, можна отримати 60-70 кг плодів з одного дерева. Тільки таким чином ми виходимо на промисловий рівень заготівлі горіхів. Горіх – продукт затребуваний. Ми бачимо, як глобальні процеси відбуваються у світі, це призводить до того, що купівельна спроможність народів Азії збільшується, а там – мільярди людей. Навіть при підвищенні їх купівельної спроможності на \$2-3 дозволить зразу ж підвищити попит на продукт харчування.

Зрозуміло, що збільшиться попит на якісні продукти, багаті на білки, жири і вітаміни, вироблені з рослин.

Вважаю, що введення у культуру грецького горіха є значним підґрунтям майбутньому людства, а не лише Дніпропетровської області, якоюсь мірою забезпечить себе необхідними продуктами харчування.

Що цікавого знаходимо у цьому виді грецького горіха «Ідеал»?

По-перше, він технологічний з точки зору щільності дозрівання горіха, це припадає на середину вересня, займає 2-3 тижні, тобто, достатньо легко організу-

вати збирання, та ще й тому, що горіхові дерева низькорослі.

Ми маємо дані, що останні зими з сильними морозами ці дерева дуже добре пережили, зрозуміло, що дослідження продовжуються, – відзначає Володимир Сметанін.

На горіхових деревах велика кількість зеленої маси, це досить позитивно впливає на мікроклімат цієї зони. Горіх продукує велику кількість фітонцидів, а ми ж забуваємо, що необхідно поповнювати повітря киснем. А величезна кількість зеленої маси горіхів дасть більше кисню, ніж будь-які культури, що вирощують в даній кліматичній зоні, і невідомо, що корисніше: ті поживні речовини, які отримуємо з ягід (а горіх – це ягода), чи оздоровимо клімат.

Природно, велике значення мають фармакологічні властивості плодів горіха, кори дерева, плівки, перетинки. Фармакологи полюбляють цей вид, отримуючи фіторегулятори, які використовують при різних захворюваннях. Володимир Володимирович зробив колосальну роботу. Він один виконує ту функцію, яку мають виконувати держава, науково-дослідні заклади.

Низько вклоняюсь його відданості справі розвитку горіхівництва, – каже Володимир Сметанін.

Загалом, введення у культуру нового виду, нового сорту – це свята справа, корисна для майбутнього нашої України. Позитивний фактор розведення горіхових садів ще й тому, що затратна частина – лише у придбанні садивного матеріалу та його насадження.

У подальшому особливих засобів захисту чи догляду горіхові дерева не потребують, але варто зазначити: коли горіхи будуть рости великими масивами, з'являться проблеми. Це нормально, можна запобігти знайти біотехнологічні методи захисту. Горіхові дерева достатньо добре себе захищають – фітонциди мають бактерицидні властивості, тому вихід завжди є, – стверджує професор Сметанін. Володимир Рудник – людина – романтик, та разом з тим, чітко уявляє і розуміє перспективи розвитку галузі горіхівництва, бо має великий досвід керівної роботи у сільгоспдприємстві.

Він завжди відчуває перспективу, розуміє стратегію розвитку, завжди дружить з наукою.

Ми займалися генетикою у його господарстві з 1983 року, нині співпрацюємо теж, використовуємо популяційні, генетичні, біохімічні методи для оцінювання його рослин та плодів горіхів.

Організована біотехнологічна робота з клітинного клонування цих рослин. Їх проводить професор Тетяна Миколаївна Сатарова. Це абсолютно піонерські дослідження. Вивчаючи багато літератури, ми дійшли висновку, що роботи по клонуванню горіха, як вида, ніколи ніким ще не проводились.

Завдяки розпочатим дослідженням сподіваємось, що отримаємо високоякісні, конкурентоздатні, вільні від вірусних та бактеріальних інфекцій саджанців для подальшого розповсюдження у достатній кількості, – зазначає пан Сметанін.

Такі методи дадуть змогу ефективно розмножувати цінні генотипи.

Біотехнологічні методи на сьогодні є обов'язковими, аби виходити на світові ринки, до цього поступово готуємось.

Варто зазначити, що Володимир Рудник успішно презентував свою популяцію горіхів на декількох міжнародних форумах. Нещодавно ми разом з ним були присутні на міжнародному еколого-біотехнологічному конгресі у Білій Церкві. Доповідь і демонстрація фото своєї продукції присутні сприйняли з захопленням, особливо німецькі, польські та російські учені – екологи і біотехнологи.

Україну відвідав з робочим візитом заступник міністра сільського господарства Бразилії Савіо Мендоса, побував у господарстві пана Рудника. Відзначив, що це – найцікавіший напрям, який сьогодні може запропонувати Україна. Введення у культуру грецького горіха дуже важливе і для Бразилії. У них багато проблем, пов'язаних з відновленням лісів. Величезний лісовий масив Амазонії знищено, його необхідно засаджувати, тому горіхові дерева – чудове вирішення проблеми. Такі програми добре працюють в Бразилії, але, на жаль, в Україні це вочина лише однієї людини, останнього із Могікан.

Після візиту Савіо Мендоса Володимир Руднику надійшла пропозиція по роботі з його матеріалом в Бразилії.

Питання зараз на розгляді. У цій країні існує потужна організація – ЕМБРАПА, це державне госпрозрахункове підприємство при Мінсільгосппроді, яке займається впровадженням новітніх розробок у сільське господарство. ЕМБРАПА має лише в Бразилії 28 науково-дослідних інститутів, багато філій в інших країнах. Така співпраця запропонована пану Руднику нашій кафедрі та лабораторії Інституту сільського господарства, але нам не вистачає юридичної підтримки і фінансових можливостей, аби зреагувати на пропозицію належним чином – відзначає Володимир Сметанін. Адже рослини – це карантинний вид, тут існують певні проблеми, які мають вирішувати фахівці державного рівня, ми дуже сподіваємось на їх підтримку.

Визначальним фактором, що забезпечує розв'язання проблеми збільшення виробництва горіхів та продуктів переробки горіхоплідних культур, який багаторазово перевірений в країнах ЄС, Китаї, США є науково-обґрунтований перехід від екстенсивної організаційно-економічної системи вирощування горіхоплідних культур на інтенсивну. Здійснення науково-технічних досліджень та впровадження їх результатів в галузі горіхівництва, включаючи створення нових високопродуктивних сортів чи видів дасть можливість нашій державі задовольнити попит на продукцію горіхівництва.

Лабораторія біотехнології, фізіології та методів селекції Інституту сільського господарства степової зони НААНУ, яку очолює доктор біологічних наук, професор Тетяна Сатарова займається проблемою клонування грецького горіха сорту «Ідеал».

«Мені дуже цікаво працювати з такою людиною як Володимир Рудник, тому що він дуже зацікавлений, добре знає культуру, вміє згуртувати навколо себе людей, які будуть працювати у цьому напрямку. Мені, як спеціалісту, цікава сама культура – гроновий горіх, тому що це рідкісний вид на наших широтах. Ми працюємо, щоб розробити методику мікроклонального розмноження горіху у культурі INVITRO.

Це методика, яка дозволяє з невеликого шматочка тканини, декількох клітин

регенерувати цілу рослину, таким чином, розмножити горіхи з невеликої кількості у велику, – зазначає Тетяна Сатарова. Також, методика дозволяє, якщо це потрібно, оздоровити садивний матеріал від вірусів, які дуже часто вражають вегетативну культуру, адже вони активно розмножуються. Віруси накопичуються, врожай знижується до 20%. Зазвичай, садивний матеріал повинен бути оздоровлений від вірусів і зробити це можна тільки культурами рослин в культурі INVITRO. Це ми і намагаємось зробити.

Але горіх і усі деревинні культури дуже важкі, ми працюємо з кукурудзою – ця рослина легша в культурі INVITRO, а з деревами і кущами дуже складно. Тому наша мета – розробити методику мікроклонального розмноження, і запровадити в господарствах, щоб розповсюдити. Робота дуже клопітка і повільна, але ми її виконуємо належним чином. Отримати рослину з однієї клітини досить складно, «хочу – зараз буде», такого не існує в природі, – підкреслює пані професорка. Рослину складно отримати, навіть якщо горіх цей проросте, та й не кожен проросте, а з клітини – це не типово для рослин. Необхідно перебудувати геном, підібрати умови, тільки тоді вона зможе зреагувати. Це робота на клітинному рівні.

Наша лабораторія працює з 1985 року з кукурудзою, тематика дуже широка. У перші роки робота йшла досить складно, тому що необхідно було саме цю культуру освоїти, навчитися працювати з кукурудзою. Пшениця або ячмінь – вони легше вводяться в культуру, та ми багато років працюємо, і гібриди, і сорти, які створені за нашої участі. Копітка, спокійна, складна робота, про яку не можна сказати, що результат буде позитивний до якоїсь дати. Наша методика передбачає, що ми клонуємо той генотип, той сорт, яким він є. Таким він і буде розклований на багато копій, клонів, – відзначає Т. Сатарова.

Клонування передбачає, що зберігається увесь генотип і фенотип вихідної рослини, клонування саме на це спрямоване. Ми розмножуємо те, що є, нічого нового не створюємо. З кукурудзою нема проблем. З розмноженням, але у неї є проблема створення нового вихідного матеріалу. Там ми застосовуємо для розширення географії інші методики. Це для того, щоб збагатити генофонд, отримати нові лінії, гібриди. А з горіхами – задача протилежна – зберегти той генофонд, який є, лише розмножити рослину на багато живців, багато копій, щоб дати садивний матеріал для збільшення і розширення площ посівів. При клонуванні зберігається генотип, і повністю відтворюється рослина такою, якою вона є. Це наша мета – щоб не було ніякої мінливості, – стверджує Т. Сатарова.

Результати наукових досліджень останніх років довели, що при виконанні рекомендацій з догляду за горіховими деревами є реальна можливість підвищення урожайності горіхів на плантаціях з 14-17 тис. т. починаючи з 2012 року.

Підвищений попит на європейських ринках перевищує 100 тис.т горіхів. Створення горіхових садів варто концентрувати на значних площах, від 40 до 100 га і більше. Особливого заохочення потребує мотивація по створенню кооперативних садів, сімейних горіхових насаджень, покращення сортового складу горіхових дерев на присадибних ділянках та дахах.

Інна САМАРІНА.

З ПЕРШИХ ЛИСТІВ – ВІДГУКІВ НА ПУБЛІКАЦІЇ РУБРИКИ «ЗА ЗДОРОВЕ ЖИТТЯ»

Доброго дня, шановна редакція!

Дякую за найновіший номер журналу, де вміщено рубрику «За здорове життя». Сама ідея корисна і повинна отримати нагоду на застосування.

Для цього потрібно справжніх фахівців, а не тільки тих, що вміють варити, смажити та їсти. Якщо вже надавати певні поради, то слід такі матеріали публікувати, які б не принесли шкоду здоров'ю. Зрештою, потрібно оприлюднювати не усякий лист, а той, який би відповідав правді, бо йдеться про людське здоров'я через харчування. Я, на жаль, на цій ділянці невідома, але ідея мені подобається і більшість газет та журналів вже мають такі сторінки. Українська кухня може бути дуже здоровою, але її слід відповідно «оформити». Усіх Вам благ і успіху у Вашій корисній праці.

Йосип СІРКА
(Торонта, Канада).

Шановна редакція!

Прочитала статтю Вашої добірки «За здорове життя». І пригадалося, що моя мама казала: не даремно усі такі товсті. Адже по цілій курці з'їдають, встають з м'ясом і лягають. А колись курка була на цілу сім'ю, свинина на паску та Різдво. А влітку овочі, фрукти, кислий борщ, риба, кисле молоко і тому люди були не товсті. Окрім того, багато пішки ходили, а тепер як би могли, то авто і в туалет би заїхали і хочуть бути не пузатими. Так все залежить від людини, яку вона має волю до всього того. Як би не було а рубрика буде «окей». Good luck!

Світання СВИРИДЕНКО
(Шелтон, США).

ДЕРЖАВНА МОВНА ПОЛІТИКА В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ

Галина ЄВСЄЄВА, доктор наук
з державного управління
(м. Дніпропетровськ)

В умовах державної незалежності України постає надзвичайно важлива й актуальна проблема щодо утвердження української мови як державної, як одного з основних націєвірних, державотвірних чинників. Її виконання має бути одним з пріоритетних завдань держави, що актуалізує дослідження стану функціонування державної мови в сучасному українському суспільстві як необхідної умови зміцнення української національної свідомості, важливої чинника консолідації суспільства.

Сьогодні у державі створюється передумови для реалізації курсу на глибокі реформи та системну модернізацію країни, що охоплює всі сфери суспільного життя та завершує «нову хвилю» необхідних соціально-економічних перетворень. Цей курс гарантує суверенність вибору українським народом власного шляху розвитку, зміцнення ідентичності української політичної нації як консолідованої багатокультурної спільноти, інтегративність суспільства на засадах внутрішнього діалогу, гуманістичних цінностей та толерантності, гуманістичні цінності як систему найвищих цінностей для громадян незалежно від віросповідання чи політичних поглядів, громадянську єдність – основу для спільних дій і громадянського патріотизму. Важливим чинником у цьому процесі є державна мовна політика. Важливість мовного регулювання і прогнозування зумовлена життєвою потребою регулювати мовні, культурні відносини у цілому як етносами, що населяють поліетнічну державу, з метою підтримки необхідного етнокультурного мовного балансу.

Пошук підходів до вивчення такого складного феномену, як національна українська ідея, та визначення ролі мови як її невід'ємної складової триває, оскільки історичний досвід переконливо свідчить: на переломних, етапах розвитку визначну роль у згуртуванні народу навколо своєї еліти, мобілізації волі й активізації зусиль на спільні, цілеспрямовані дії відігравала саме національна ідея. Кожен з дослідників, хто вивчає українську національну ідею, доходять висновку, до якого схилився й ми: українська національна ідея є своєрідною філософсько-культурною парадигмою державотворення й духовного відродження України, демократичного регулятора суспільних відносин, консолідації української нації. Основна мета української національної ідеї – об'єднання всіх громадян України для виконання історичного завдання, а саме: за політичними, економічними показниками та показниками розвитку культури посісти гідне місце серед демократичних країн Європи. Зазначені позиції закріплені в Конституції України 1996 р., де встановлено, що носієм суверенітету, єдиним джерелом влади в Україні є український народ – громадяни України всіх національностей. Здійснити цю об'єднувальну роль, ідеологічно спрямувати його, залучити до активної участі в розвої, захисті, докорінному оновленні кра-

їни може лише національна ідея, яка буде органічно поєднувати за своєю суттю, своїм змістом національні ідеали, духовні цінності (серед яких мова посідає чільне місце). Українська національна ідея - система поглядів на суспільне життя та практичних прагнень, у якій ключовими є проблеми національної соборності Української незалежної держави, національної свідомості громадян країни та їхнє бажання жити в країні добробуту, справедливості, свободи. Реалізація названих прагнень спрямована на формування національного характеру, державничості свідомості та світогляду громадян країни. У цьому аспекті мова виступає не тільки основним чинником, а й основним інструментом. Дія такого інструменту всебічно залежить від держави, тобто від основних засад державної мовної політики.

Всебічний аналіз джерел свідчить, що питання державної мовної політики в Україні постійно перебуває в полі зору як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. Довгий час воно оцінювалося переважно негативно, а в більшості випадків просто замовчувалося. Активне опрацювання терміна «мовна політика» у радянський час спостерігається лише 60 - 80-х роках ХХ ст. лише мовознавцями.

Спираючись на праці попередників, можна стверджувати, що державна мовна політика – це політика, яку здійснює держава щодо мовного режиму в суспільстві. Ця політика залежить від характеру політичної влади, форми правління та державного устрою, історичних традицій, наявності територій з компактним проживанням етнічних меншин тощо. Реалізація такої політики здійснюється через сукупність ідеологічних постулатів і практичних дій, спрямованих на регулювання мовних відносин у країні або на розвиток мовної системи в певному напрямі. Мовна політика полягає у визначенні функцій та сфер використання вживаних мов (статусна мовна політика); разом з тим, об'єктом мовної політики можуть бути мовні норми в орфографії, граматиці, лексиці тощо, що відповідає поняттю «корпусна мовна політика». Автор вважає, що державна мовна політика мусить бути першою і невід'ємною частиною гуманітарної політики держави. Мовна політика – надзвичайно складний та багатогранний феномен суспільства. Саме тому, щоб об'єктивно оцінити вплив суспільства на мову, потрібно враховувати всі елементи структури мовної політики: суб'єкти, що здійснюють мовну політику або активно впливають на її характер; об'єкти, на які спрямовані заходи мовної політики; мовна ситуація як вихідна точка мовної політики; мета та завдання мовної політики; інтереси та ідеологічні засади, на яких ґрунтується мовна політика; механізми реалізації мовної політики в державі.

Сьогодні в Україні, за останніми статистичними даними проживає, 37 млн 541 тис. етнічних українців, що становить 77,82 % [3]. Росіяни – найчисленніший після українців народ в Україні – 8 млн. 334 тис. осіб. (17,28 % всього населення). Отже, українці та росіяни становлять 95,10 % населення країни. Представники інших народів ста-

новлять незначні за чисельністю групи, що не переважають 1%. Особливістю національного складу населення України є його багатоетнічність, а не багатонаціональність.

Відтак, відповідно до етномовного складу населення, модель «титутального етносу» та «етнічних меншин» - оптиміальний сценарій для державотворення в Україні. Ця модель, по-перше, спирається на історичну традицію національного державотворення ХХ ст. в Європі та й в усьому світі; по-друге, обстоює захист національно-державних інтересів. Модель державотворення на підставі «двомовності» чи «поліетнічності» в майбутньому Україні відіграє далеко не консолідуючу роль.

Мовна ситуація – ситуація, яка являє собою певну сукупність функціонально розподілених мовних утворень (окремих мов або форм їх існування), котрі обслуговують спілкування в адміністративно-територіальному об'єднанні або в рамках етнічної єдності; за якої мови не тільки вступають у тісну взаємодію через контакти між її носіями, а й пов'язані також взаємним співвідношенням континуумним та комунікаційним станом суспільства. Вона не буває сталою, завжди перебуває в динаміці, тобто є змінною. Як функціональна ієрархія мовних об'єднань, вона віддзеркалює реальний стан мовних колективів, знає зумовлених об'єктивними причинами змін, які відбуваються в статусі цих мовних колективів.

Для України характерна деформована мовна ситуація, що полягає у відмові значної частини етнічних українців від рідної мови (у межах 10%). Це негативно впливає на формування нації-держави. Світова історія свідчить, що асиміляційна мовна політика завжди мала потужне ідеологічне забезпечення, яке створювали діячі держави, церкви, культури, науки, освіти півного народу. У радянські часи російська мова панувала в основних комунікативних сферах на рівні офіційного спілкування. Це не могло не вплинути на розвиток мовного типу українця, який, навчаючись у вишах, працюючи на виробництві чи в державних органах, переходив на російську мову спілкування, з часом забуваючи рідну мову. У протистоянні україномовної та російськомовної тенденції полягають основні протиріччя формування мовної політики в сучасній Україні.

Значна розбіжність у відмінності мови спілкування та юридично закріпленої державної мови, що має виконувати функцію міжнародного спілкування, пояснюється тим, що в державі і досі не створені умови об'єктивної потреби користування в соціумі державною мовою.

Правові норми, що регулюють порядок застосування мов в Україні, окрім Конституції,

містить Закон України «Про мови в Українській РСР» від 28 жовтня 1989 року [9], який проголошує, зокрема, що «українська мова є одним з вирішальних чинників національної самобутності українського народу. Українська РСР забезпечує українській мові статус державної з метою сприяння всебічному розвитку духовних творчих сил українського народу, гарантування його суверенної національно-державної майбутності». Одночасно із Законом було ухвалено Постанову «Про порядок введення в дію Закону Української РСР «Про мови в Українській РСР». Згідно з нею Закон набув чинності 1 січня 1990 року. Проте для окремих положень Закону був установлений тривалий період набуття чинності: від 3 - 5 до 10 років (останнє щодо статей 25 - 29, які регламентують мову в освітніх закладах) [10]. Чимало нормативних актів, що регулюють мовну політику України на поточний момент.

Проаналізувавши документи можна стверджувати, що в нашій країні «гарантується вільний розвиток, використання і захист російської, інших мов національних меншин» [2] України, але права на захист для державної мови Конституцією України та іншими законами не передбачено. Причини такої невідповідності криються в недосконалості мовного законодавчого поля. Хоча стаття 10 Конституції України встановлює, що порядок «застосування мов в Україні гарантується Конституцією України та визначається законом» [2], недосконалість національного законодавства виявляється в тому, що на сьогодні відповідного закону не ухвалено.

Упродовж 20 років незалежності у Верховній Раді України обговорювалися і обговорюються низка проектів законів про мову, запропонованих депутатами різних фракцій, але жоден з них не знайшов загальнодепутатської й загальнонаціональної підтримки, тому так і не був прийнятий, а якщо й був прийнятий, то доволі з серйозними порушеннями [8]. Причина цього, на нашу думку, криється в історично-упередженому ставленні до однієї з мов. Це не тільки зменшує ефективність впровадження всебічної реформи регулювання у сфері мов, а й зумовлює послаблення державної мови. Останнє, зокрема, може посилити, а не послабити напруженість між групами носіїв різних мов і таким чином негативно вплинути на стабільність українського суспільства. Авторський погляд корелюється з думкою Верховного комісара ОБСЄ у справах національних меншин (ВКНМ), К. Воллбека. На його переконавання, державна мова повинна бути ефективним інструментом забезпечення суспільної згоди [6].

Аналізуючи програмні документи діяльності парламентських партій та блоків, зокрема, показовими є програми на виборах 2010 р., то як свідчить досвід виборних кампаній, проблеми мовної політики, політичної ідентичності традиційно ставали предметом уваги політичних сил. «Мовне питання» чи не найбільш запалюване, тобто це тема, що використовується політичними силами різних спрямувань для досягнення власних цілей та реалізації власних інтересів. Водночас це сфера, у якій досі держава так і не розробила комплексної стратегії, а різні суспільні групи не досягли консенсусу. На кожних виборах (президентських, парламентських, місцевих) мова активно використовується як дієвий інструмент залучення на свій бік електорату.

Розглядаючи соціокультурний аспект державної мови, тобто те, як сприймаєть-

ся державна мова в українському соціумі. Йдеться насамперед про освіту, культуру та сферу ЗМІ, і, що найголовніше, про те, як сприймають пересічні громадяни мовні проблеми нашого суспільства в зазначених сферах, чи визнають державну мову престижною мовою своєї країни, то виходимо на таке. Сьогодні поняття «соціально-престижна мова» і «державна мова» в Україні не можна однозначно вважати тотожними. Соціальний престиж мови вимірюється: ступенем використання мови на найвищих щаблях державної влади, оперування україномовними комунікатами в різних сферах виробничого, суспільного життя; ставленням до мови як засобу досягнення службової кар'єри; задоволенням найрізноманітніших культурно-освітніх потреб громадян; місцем мови в інформаційному просторі (радіо, телебачення, книговидавання).

Для того, щоб державна мова була соціально престижною, вона має стати посередником для всіх соціальних прошарків населення України. Для ефективного функціонування в такій ролі державна мова повинна бути «безбарвною» в етнографічному плані. Підвищеному авторитету української мови має сприяти якнайшвидше практичне дотримання єдиного загальнонаціонального правопису (правового нормативного документа, що встановлює державний стандарт мови), як в усному, так і в писемному мовленні. Державна влада (спеціальні органи) мусить суворо слідкувати за подібними порушеннями не тільки в телерадіофері, а й у виданнях, що збережені на пересічному громадянському рівні.

Авторитету української мови в житті держави заважає її повна юридична невизначеність (і незахищеність) як мови державної навіть у найвищих сферах державної влади, що виражається в повній факультативності користування (або некористування) нею. Оскільки ж у новітній історії України вже було кілька прецедентів подібних несерйозних ігор в українську мову», які потім звелися нанівець, загаль українського суспільства поки що не поспішає наслідувати вивчення та користування державною мовою.

Мова є найголовнішим чинником національного будівництва, першим і головним інструментом об'єднання початку кожної нації. Мова, як і нація, є продуктом людської діяльності. Якщо етнокультурна спільнота, за Л. Гумільовим, є формою адаптації до географічного, кліматичного, історичного, соціального, релігійного середовища [1], то мова як головний інструмент інтелектуального осмислення дійсності не може не відбивати ознак такої адаптації. Саме вони спричиняють специфічність мовних картин світу. Національна ментальність, утілена в концептуальній картині світу й зафіксована мовою, виявляється насамперед у мовній символіці, до якої кожний розгортається моделювання дійсності. У національній мовній символіці віддзеркалено базові концепти, або константи культури, які залишаються незмінними. Глобалізація світових процесів сприяє взаємодії та зближенню концептуальних і мовних картин світу. Проте на кожному історичному етапі лише відмінне, специфічне в концептуальній та мовній картинах світу продовжує забезпечувати об'єднувальну функцію мови в межах певної національної спільноти, дозволяючи говорити про її мовно-культурну окремішність.

Помилково переоцінювати націєвірну роль мови у випадку, коли вона не підтримується самими мовцями та державними інституціями, тобто коли відсутня цілеспрямована державна мовна політика на підтримку такої ролі. Без чіткого політичного вибору сама по собі мова як засіб спілкування й форма культури не може стати чинником національної консолідації. Політична воля як позамовний чинник, що втілюється в державній мовній політиці, може й зруйнувати існуючу єдність, коли вона стає перешкодою на шляху до національного самовизначення, суперечить інтересам нових спільнот та їх правлячих еліт. Можна стверджувати, що без визнання державної мови всіма учасниками етнонаціонального процесу будь-яка консолідація або ж інтеграція нації стає хоч і бажаною, однак насправді нездійсненою.

Особливість нинішньої мовно-історичної ситуації в Україні з її етнодемографічним складом і багатофакторним етнополітичним простором полягає в тому, що її етнонаціональний і культурологічний розвиток найбільш конструктивним мав би бути саме на шляху до державно-громадської моделі, яка будуватиметься на засадах соціально й політично стратифікованого суспільства з розвинутими демократичними інституціями. Мова – національний мовний організм, що розвивається, взаємодіючи з різними сторонами життя етноспільноти. Кожна нація проходить у своєму розвитку певні етапи, що якісно відрізняються один від одного. Основним критерієм, який можна покласти в основу класифікації цих етапів, є усвідомлення людьми своєї спільності – культурної, територіальної, економічної. У цьому визначенні на перше місце виноситься критерій культурної або духовної спільності. Звісно, що наявність своєї території і будь-якої суспільної організації є першим необхідним чинником існування й розвитку нації. Але без створення своєї окремої культури, без розуміння духовної єдності таке суспільне об'єднання людей залишиться лише механічним конгломератом, що не має свого майбутнього.

Людей різних національностей об'єднує єдине українське громадянство, єдина державна мова. Саме це є основним лейтмотивом Закону України «Про засади зовнішньої і внутрішньої політики», поданої чинним Президентом України та схваленої Верховною Радою України як основний шлях розвитку українського суспільства: «Утвердження громадянського суспільства як гарантії демократичного розвитку держави». Це зовсім не означає, що інші мови не існують або не повинні розвиватися, що побутова культура, звичаї і традиції всюди мають бути однакові. Тобто в країні може бути багато всіляких культурних анклавів, регіонів, етнічних груп. Проте над цим усім є «невидимий щит», що базується на державній мові і завдяки якому населення країни перетворюється на політичну, або громадянську, націю, члени якої стають патріотами й починають дбати про свою державу. У Посланні Президента України В. Януковича до Українського народу зазначено, що саме громадянське суспільство є основною формою реалізації базового республіканського принципу «спільна справа» - об'єднанням громадян заради вирішення спільних проблем. А отже, спільна мова є невід'ємним інструментом для здійснення «спільної справи» [7].

Державотвірна роль мови, у спрощеному вигляді полягає у двох головних

функціях мови: усередині країни мова інтегрує, об'єднує, консолідує етнос, народ в єдиний національно-духовний організм – націю-державу; роль зовнішньої функції мови полягає у виокремленні держави з-поміж інших країн, в утвердженні нації-держави серед багатомовної спільноти світу. Із зазначених функцій випливає уточнене визначення поняття «державна мова» – мова, якій державою надано правовий статус обов'язкового засобу спілкування на всій території України при здійсненні повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування, а також в інших публічних сферах суспільного життя, які визначаються законом.

Державність української мови є ключовим чинником консолідації українського суспільства на всій території України, формування сучасної української політичної нації, символічним уособленням української державності, гарантією збереження національної ідентичності українського етносу й державної єдності України. Відтак формування сучасної української політичної нації пов'язане з «титутльним етносом», тобто з тією етнічною спільнотою, яка зазвичай є найбільшою за фізичною чисельністю та найстарішим жителем певної території. Титутльний етнос є тим народом-етносом, який робить найвагоміший вклад у соціальну результативність життєдіяльності конкретного суспільства. Він є основним номінатором і дає своє ім'я не лише країні, а й державі та мові офіційного спілкування і моделі культурного засвоєння людиною світу, торговельно-культурним і зовнішньополітичним відношенням народів тощо. Українська нація і держава мають забезпечувати відродження та захист української мови, якісну розбудову українського мовного простору як внутрішнього, так і зовнішнього, спираючись на наукове обґрунтування кожного кроку.

Важлива роль у формуванні мовного чинника національної ідеї покладається на українську еліту. Національна еліта – це та меншість нації, яка вирішально впливає на більшість, зокрема на формування в більшості соціальної культури. Авторитет національної еліти має спонукати як співгромадян, так і владу України до руху, спрямованого на формування громадянського суспільства. Значні інтелектуально-духовні втрати в минулому заважають українському суспільству сьогодні усвідомити не лише сенс існування незалежної нації-держави, а й почуття її окремішності у світовому розмаїтті культур, мов, традицій. Політикам час усвідомити, що побудувати в ринковому світі самостійну Українську державу – означає насамперед забезпечити її інтелектуальну самостійність. Інструментом цього об'єднання повинна стати державна мова в устах інтелектуальної еліти українського суспільства.

Об'єктивний підхід до створення механізмів державного регулювання мовної політики полягає в поступовому створенні об'єктивних обставин, що робитимуть державну мову потрібною і престижною для всіх, а відтак привабливою і конкурентоспроможною на всіх рівнях. Об'єктивний стабілізацій мовного питання в державі можуть сприяти лише необхідні життєві обставини її використання. Отже, корінь питання – в обставинах, що змушують людей користуватися тією чи іншою мовою. Для об'єктивної розробки державних механізмів управління мовною політикою слід спиратися на основні конституційні принципи формування мовної політики в Україні, що полягають у: визнанні української мови єдиною

державною мовою в Україні; забезпеченні державою всебічного розвитку української мови; гарантуванні вільного розвитку, використання і захисту російської, інших мов національних меншин України; сприянні державою вивченню мов міжнародного спілкування; гарантуванні Конституцією України порядку застосування мов в Україні; турботі держави про задоволення мовних потреб українців, які проживають за її межами; неприпустимості привілеїв чи обмежень конституційних прав і свобод людини і громадянина за мовними ознаками; гарантуванні відповідно до закону громадянам, які належать до національних меншин, права на навчання рідною мовою чи на вивчення рідної мови у державних і комунальних навчальних закладах або через національні культурні товариства; обов'язковості володіння державною мовою різним категоріями посадових осіб України тощо.

Спираючись на конституційні принципи мовної політики в Україні, у роботі сформульовано низку конкретних пропозицій та рекомендацій, спрямованих на удосконалення теоретико-правових засад і практики управлінської діяльності у сфері державної мовної політики, зокрема в управлінській, науковій, законодавчій сферах.

Першочерговою постає потреба формування і реалізація вираженої і цілеспрямованої державної мовної політики, з чіткими і конструктивними механізмами, що передбачали б: захист і підтримку державної мови як інструмента самоідентифікації всіх громадян України та конституційної основи єдності держави; забезпечення розвитку і функціонування мов етнічних меншин (у першу чергу це стосується корінних народів) та сприяння вдосконаленню заходів щодо засвоєння європейських мов у рамках євроінтеграційних прагнень України. Саме через ці магістральні лінії мусить здійснюватися мовна політика держави на сучасному етапі та на цих засадничих началах повинні вибудовуватися механізми управління нею.

У напрацюванні таких механізмів слід виходити з першочергових концептуальних завдань у державотворчій, політичній, законодавчій, науковій та освітній сферах. Вибір сфер зумовлений їх важливістю та впливовістю на загальнодержавний розвиток.

Нагальним для України є формування системи державних органів щодо мовної політики, яку повинні складати: комітет державної мовної політики при Громадській гуманітарній раді при Президенті України; урядовий орган з мовної політики, визначений чи сформований Кабінетом Міністрів України; національну комісію з питань правопису та мовних норм, Державний комітет з термінології Національної академії наук України (з обов'язковим електронним ресурсом); національну раду України з питань телебачення та радіомовлення; Державний комітет телебачення і радіомовлення. Взаємодіючи між собою, зазначені державні органи напроцували б системну картину мовної політики, окремі її структурні вектори та необхідний алгоритм реалізації кожного вектора, що в сумі привели б до кінцевої стратегічної мети – політичної та соціальної єдності держави.

Щодо політичної сфери, то в умовах, коли українська національна свідомість деформована тривалим зовнішнім впливом, консолідуючим чинником української політичної нації є створення української мовної єдності (яка не заперечує розвитку етнічних мов у державі). Поділ країни за двомовним

принципом провокуватиме постійне незгасюче протистояння в країні. Тому двомовні позиції політичних партій та блоків повинні розцінюватися як антиконституційні та як такі, котрі спричинюють роз'єднання громадян України на мовному ґрунті, що є загрозою для національної безпеки України, тому такі позиції партій повинні бути заборонені.

Важливу роль у формуванні та реалізації державної мовної політики в Україні мусять відіграти громадські організації. Їх самоорганізація та діяльність у мовному векторі потребує надзвичайної активності. Відстоювання мов національних меншин, наприклад, інтересів кримськотатарської, гагаузької, грецької чи навіть польської чи німецької, спостерігається дуже зрідка. Зміцнення суспільної довіри, формування соціального капіталу, розуміння важливості участі громади у вирішенні порушеного питання є завданням усього суспільства в цілому. Мовна політика може сприяти розвитку громадянського суспільства та відіграти роль «точки зростання» у формуванні нової загальнодержавної культури та єдиної загальногромадянської ідентичності.

У законодавчій сфері слід доопрацювати та прийняти на рівні Верховної Ради Концепцію державної мовної політики в Україні. Аналогічний документ є в багатьох сусідніх державах, зокрема в Росії – Федеральна цільова програма «Російська мова (2011 - 2015 рр.)» [4]. Слід ухвалити закон «Про державну мову в Україні». Такий закон повинен установити пріоритети державної мовної політики, подолати наявну на сьогодні цілковиту безсистемність. Концептуальні постулати такого закону повинні базуватися на засадах обов'язковості використання державної мови на всій території держави. У Законі слід чітко виписати сфери функціонування державної мови: від державно-управлінської сфери в усіх її аспектах до економічно-приватної. Крім того, варто обов'язково виписати рівень володіння державною мовою для представників влади та керівних осіб, окресливши чіткі критерії оцінювання знань державної мови. Більше того, закон має містити контролюючі функції з конкретними формами заохочень та стягнень за знання/незнання державної мови. Особливо це мусить стосуватися державних службовців, представників влади, керівних осіб. Зразком такого закону може слугувати Закон про державну мову РФ [5].

З огляду на консолідуючу роль державної мови та виходячи з загальноєвропейської практики побудови внутрішньої державної мовної політики, стратегічними напрямками розвитку державної мовної політики повинні бути:

1. Розгляд державної мови як невід'ємної складової виховання українського громадянина, особливо молоді. Відтак, державні документи, котрі регламентують виховання молоді в країні (Національна доктрина освіти, Концепція щодо виховання молоді, Концепція щодо виховання студентської молоді тощо), повинні мати розділ щодо обов'язкового знання державної мови.

2. Найважливішу роль у впровадженні державної мови відвести державним службовцям:

- держслужбовців усіх рівнів повинні дотримуватися вимог Конституції щодо спілкування на роботі державною мовою;

- проведення обов'язкових іспитів на знання державної мови для осіб, які займають на державній службі (без такого екзаммену державний службовець не повинен отримати роботу);

3. Перегляд державної політики щодо українського інформаційно-видавничого простору і суворого дотримання всіма учасниками чинного законодавства у мовному питанні, із застосуванням економічних та мотиваційних важелів щодо видавничої діяльності державною мовою.

Для реалізації стратегічних напрямків розвитку мовної політик потрібно:

по-перше, поновити створення електронного банку даних термінології державною мовою. У кожній науковій, науково-дослідній, науково-освітній організації створити термінологічні комісії (групи), з дорадчим підпорядкуванням Державному комітету з термінології НАНУ, які б займалися розробкою та унормуванням термінології. Офіційне запровадження українських термінів систем для відповідних фахових мов на європейському рівні, по суті, ще й не розпочалося і державою не стимулюється. Звідси шалений брак українськомовних підручників з технічних дисциплін. Це необхідно не тільки тому, що навіть в одній сфері спостерігаються розбіжності, неточності і навіть невідповідність у термінах (за визначенням М. Гінзбурга), а тому, що така практика існує в усіх європейських країнах. Термінологічний банк повинен бути обов'язковим для використання в усіх галузях (особливо у законодавчій та науковій сфері). Користування термінологічним банком повинно стати доступним та безкоштовним;

по-друге, поновити практику формування українськомовних державних стандартів. Щоб державна мова посіла належне місце розвиненої європейської, вона повинна ефективно функціонувати в природознавстві, у техніці, на виробництві, у природничо-технічній освіті, тобто у тих сферах, які великою мірою визначають науково-технічний прогрес і перспективи розвитку України в XXI ст. Нормативні документи фактично є єдиним джерелом українського науково-технічного слова, підручником з української фахової термінології, взірцем того, як треба використовувати фахові терміни державною мовою.

по-третє, слід зробити рішучі кроки до заснування державного Фонду українського словництва, чітко визначивши, які з них є нормативними та обов'язковими до використання. Аналогічні фонди створені в усіх європейських країнах, у тому числі і в Росії.

по-четверте, збільшити підготовку та видання навчальних підручників для ВНЗ (довідково: забезпеченість студентів усіма українськомовними підручниками та посібниками за напрямками підготовки та вивчення дисциплін за професійним спрямуванням становить: соціально-гуманітарний напрям - 16,8 % до потреби; економічний напрям - 32,7 %; природно-математичний напрям - 16,8 %; інженерно-технічний напрям - 7,3 % до потреби);

по-п'яте, переглянути навчальні плани для вищої школи. У ВНЗ державна мова має викладатися ушонайменше шість семестрів, і обов'язково застосувати форму контролю – державний іспит з мови в усіх ВНЗ і на всіх факультетах.

по-шосте, здійснювати постійний моніторинг мовної ситуації в Україні, насамперед, з метою запобігання тенденціям до її загострення.

по-сьоме, сформувати і розвинути національну мережу суспільної пропаганди державної мови. Дбаючи про якнайповніше впровадження державної мови і в усі сфе-

ри суспільного життя, слід спиратися не на примус і острах покарання (це, звичайно, не виключає вимогливості до знання й використання української мови в державних установах і навчальних закладах), а на психологічний механізм підкріплення бажаної поведінки позитивними емоціями, починаючи із захоплення малої дитини принадливими казковими персонажами і до почуття широго шанування державної мови як одного із символів національної гідності.

У загальнодержавному аспекті слід звернути увагу на: 1) піднесення престижу державної мови, уважаючи це основним завданням відповідних державних органів. Для реалізації цього задуму необхідним є: запровадження реальної українськомовної вищої освіти в Україні, оскільки у вищих навчальних закладах готуються фахівці для української держави; сприяння державній мові як засобу кар'єрного зростання для всіх галузей (особливо для державних службовців); у всіх регіонах створити безоплатні курси вивчення української мови для громадян України, які бажають добровільно її вивчити; підвищення якості державної мови: поліпшити якість навчальних посібників та підручників, книг, реклами, будь-яких друкованих видань, які видаються державною мовою, поклавши функцію контролю на відповідні органи різних рівнів; контролювати високий рівень вимог до нормативності державної мови у видавцях, державних службовців, працівників ЗМІ; формування і вдосконалення фундаментальних досліджень з питань функціонування державної мови; дотримання чистоти української мови (особливо серед національно-культурної еліти, поведінка якої є взірцем для більшості громадян країни); 2) стабільність та послідовність дій щодо мовних відносин у державі, оскільки мовні процеси за своєю природою не можуть бути швидкими. Непослідовність дій не дає жодних результатів, а лише спричинює зниження загальної грамотності населення, особливо це стосується молодого покоління.

Удосконалення мовної політики потребує необхідного фінансування, механізми якого в Україні законодавчо не визначені. Досі фінансування окремих кроків державної мовної політики відбувалося за рахунок державного і місцевих бюджетів, допомоги держав походження національних меншин, зарубіжних неурядових організацій, добровільних внесків громадян і юридичних осіб. Слід законодавчо внормувати і фінансові аспекти реалізації державної мовної політики. Вивчення та досконалий аналіз цього питання потребує дальших досліджень.

Україна має одне з найкращих у Європі законодавств у сфері захисту прав національних меншин: ратифіковано базові міжнародні документи у цій сфері та однією з перших вона ратифікувала вже названу Хартію регіональних або міноритарних мов (2003). Однак, з огляду на складність мовної ситуації в Україні, подальшим кроком законодавчих ініціатив у сфері мовної політики повинно стати ухвалення Закону «Про функціонування мов національних меншин та мов корінних народів». Засадничою основою для цього закону повинна стати Європейська хартія регіональних або міноритарних мов, концептуальною основою якої є збереження мовного розмаїття держави, захист мов, яким загрожує зникнення, а не мовні права національних меншин, які мешкають на території держави та інші

міжнародні документи до яких приєдналась Україна.

Цей закон повинен стати засобом з адоволення гуманітарних і культурних потреб осіб, що належать до національних меншин. Він повинен бути спрямованим на ефективну реалізацію законних прав та інтересів кожного громадянина України в мовній сфері. Утвердження принципів міжкультурного діалогу та багатомовності сприяє усуненню будь-яких непорозумінь щодо цілей хартії, яка жодним чином не прагне сприяти будь-якому відокремленню мовних груп. Україна робить лише перші спроби організації гомогенного суспільства і тому мусить бути послідовною і обов'язковою.

Мовна політика має виходити з програми стратегічного розвитку держави, з бачення нею свого майбутнього. Ці положення стратегічного характеру, як правило, викладаються в Конституції та в Концепції національної безпеки держави. Щодо конкретних дій, мовна політика має бути підпорядкованою необхідності, по-перше, формувати чи підтримувати консолідуючу суспільство національну ідентичність та, по-друге, необхідності уникати внутрішньодержавних конфліктів на мовному ґрунті.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА:

1. Гумилов Л. Етнос, мифы и реальность / Л. Гумилов // Дружба народов. – 1988. – № 10. – С. 218 – 231.
2. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. зі змінами згідно з Законом України від 8 груд. 2004 р. № 2222. – К.: Парлам. вид-во, 2006. – 159 с. – (Бібліотека офіційних видань).
3. Національний склад населення України та його мовні ознаки / Державний комітет статистики. – Режим доступу : <http://www.ukrcensus.gov.ua>.
4. О государственном языке. Федеральный Закон Российской Федерации 1 июня 2005 г. № 53-ФЗ. Режим доступу: <http://www.rg.ru/2005/06/07/yazyk-dok.html>
5. О языках народов Российской Федерации. Закон РСФСР от 25 октября 1991 года № 1807-1, в ред. Федеральных законов от 24.07.1998 № 126-ФЗ
6. Оцінка та рекомендації Верховного комісара ОБСЄ у справах національних меншин стосовно проекту Закону України «Про мови в Україні» (№ 1015-3). Інформаційне управління Апарату Верховної Ради України. Неофіційний переклад з англійської мови. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
7. Послання Президента України до Верховної Ради «Модернізація України – наш стратегічний вибір» 2011 р. – Режим доступу : http://www.president.gov.ua/docs/Poslannya_sborka.pdf.
8. Про засади зовнішньої і внутрішньої політики. Закон України від 1 липня 2010 р. № 2411-VI // Відом. Верховної Ради України. – 2010. – № 40. – Ст. 527.
9. Про мови в Українській РСР Закон України від 28 жовтня 1989 р. // Відом. Верховної Ради УРСР. – 1989. – № 45. – Ст. 631.
10. Програма розвитку і функціонування української мови на 2004 – 2010 роки зі змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 26 травня 2004 р. № 676. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.

Дарина СУХОНІС-БУТКО. Фідель СУХОНІС

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГЛЯД на острів Афродіти

Частина перша «Знайомство з Кіпром»
(Продовження. Початок в попередньому номері)

Я не дуже люблю авіа перельоти – не можу сказати, що страждаю фобією, але розуміння того, що я на висоті 10 тисяч метрів у великій залізній пташці ще з десятками людей мене не дуже тішить. Особливо, коли згадуються фільми на кшталт «Екіпаж». І одразу ж думається «якщо вже там, де техніка нова, сталося таке, то що ж тоді у нас...». Недарма говорять, що деякі люди атеїсти до першої турбулентності. Після того, як я потрапила у сильну зливу з грозою під час рейсу «Сан - Пауло – Париж» я належу до тих, хто хреститься та пошепки молиться, коли літак відривається від землі (о, це моторошне відчуття десть внизу живота, що нагадує спогади дитинства і нестримні гойдалки!). Також я завжди аплодую, коли літак сідає. Мій дуже улюблений письменник Фредерік Бегбедер каже, що лише ідіоти аплодують в кінотеатрах та літаках. Але я дозволю собі з ним не погодитись. Для мене те, що людина безпечно підняла та посадила літак, вберегла життя всіх пасажирів - це все варте аплодисментів. Така собі форма подякувати, ви ж дякуєте таксистові який вас довів додому? Тоді чому ж не подякувати пілоту?

Але жага до подорожей сильніша ніж нелюбов до висоти, тому я все ж сідаю в літаки. Незадовго до подорожі я вичитала в Інтернеті, що досить відома українська авіакомпанія (саме та, якою я збиралась летіти) входить в трійку найгірших авіакомпаній світу! Її випередили лише якісь азійські лінії, де лунає гімн під час перельоту. Цей рейтинг визначається за рахунок аналізу якості перельоту, технічних характеристик, сервісу та їжі. Оптимізму не додало, але квитки вже на руках.

«Бориспіль», черга, аби обмотати сумки по 50 гривень (зате їх потім легше влізати на багажній стрічці), і ось ми вже розсікаємо хмари, а я намагаюсь не думати про те, що під ногами фактично нічого – ми летимо. Коли почати про таке думати – голова болітиме, особливо якщо сидиш біля ілюмінатора. Слава Богу, що до Кіпру летіти близько 3,5 годин. Люди, що літали в Бразилію та Америку зрозуміють мене – це просто піщинка. Швидко та безболісно, і ти вже

знижуєшся над мальовничим островом у Середземному морі. Аеропорт Ларнаки – маленький та затишний. Ці два слова можна на Кіпрі вживати, характеризуючи багато-що. Тут все дуже затишне, невелике. Проїшли паспортний контроль ми також дуже швидко і через пару хвилин вже дишали середземноморським повітрям.

Перше, на що звертаєш увагу – лівобічний рух. Для нас це посправжньому нове, адже щоразу здається, що зараз станеться ДТП. Але поступово до цього звикаєш. Дорога від аеропорту Ларнаки до Пафосу – близько 200 кілометрів. Подолали ми її швидко і комфортно. За вікном мальовничі квітучі кущі яскраво-фіолетового кольору. Але здебільшого тут було все посушливе та жовте. Парадоксально, але на Кіпрі доречно казати «за зиму все так виросло та позеленішало» (адже взимку тут середня температура +15 градусів за Цельсієм). Але після прохолодного Києва тут було приємно та свіжо. Наше тимчасове кіпрське помешкання знаходилось не в самому місті Пафос, а далі по дорозі (8 км) у районі Корал Бей. Тому перше знайомство з Пафосом було швидкоплинне – нас провезли через головну вулицю та набережну. Маленьке гарне містечко з дуже стильними береговими рестораниками, пам'ятниками культури.

Багато де зустрічались велетенські яскраві крашанки та великодні зайці - заздалегідь тут вже готувались до свята. Звичайно, дорога була ще приємнішою, бо нас зустріла наша знайома, але, як виявилось потім, прямо в аеропорту можна винайняти машину. І коштує це досить помірно – 25 євро в день за машину рівня Ford Fiesta (як нам потім казав бориспільський таксист «за такі гроші в Києві і не повечеряєш вдвох»).

Гарною трасою ми виїхали за межі міста Пафос. Справа – бананові плантації, зліва - Середземне море. Дорогочка повідомляв, що попереду буде Пея (такий собі населений пункт), де і є той самий район Корал Бей. Безліч ресторанчиків, кафе, сувенірних магазинів, банків та готелів – все це і називається Корал Бей авеню. Неповдалі від головної вулиці і була наша вілла. Кожна вілла тут має жіноче ім'я. Тому нашими сусідками були Наталя та Лілія. Ну, а нашим домом на цей час стала Кассандра. Біла, яскрава будівля, що потонула в пахошах квітів, пальм та відблиском аквамаринового басейну. Передостання вілла на тихій вулиці – це робило її ще затишнішою. Тетяна, наша добра подруга, розповіла, що зараз ще не сезон, тому певно сусідів у нас буде не багато. Вілла зустріла нас чистотою та свіжістю. Приємна вітальня - студія, кухня, тераса з басейном. А на горі – спальні, ванні кімнати та туалети. Все продумано до дрібниць. Але навіть в раю бувають негаразди. Тетяна вирішила організувати нам приємні сюрпризи з першого дня і на віллі залишила подарунки. Для дівчат – креми та одяг, для чоловіків – портмоне. Вона поклала це в шафи у спальнях, але після прибирання все зникло. Пані Тетяна весела та емоційна натура, але ця ситуація її дуже засмутила.

Той, хто цікавиться античним світом на Кіпрі знайде багато його пам'яток.

Вона одразу ж нам розповіла, що тут працюють румунки та болгарки. А ці жінки відомі на Кіпрі своєю любов'ю до чужого. Я не хочу звинуватити чудовий румунський чи болгарський народ, але ситуація мала місце. Тому Тетяна одразу ж зателефонувала орендаторам. Чоловік з ім'ям грецького бога дуже погано говорив англійською, але сутність проблеми вловив і обіцяв приїхати. Ми тим часом роздивлялись гарну віллу та заспокоювали Тетяну, яка сердилась на недбайлив персонал. Кіпр - невеликий острів, тому вже через двадцять хвилин приїхав Андрос. З нас п'ятьох краще за всіх англійською розмовляю я, тому саме я почала переповідати детективну історію. Пан Андрос запевнив мене, що це неможливо, адже прибиральниці виходять і заходять з маленькою торбинкою. Але Тетяна його запевнила, що також не вистачає пляшки вина в холодильнику та деяких побутових засобів. Вона говорила російською, але була така сувора і впевнена, що грек-кіпріот зрозумів. Він сказав, що головний на фірмі його брат, тому він приїде і нам допоможе.

«Отак завжди, все перекидають одне на одного» - махнула рукою Тетяна. Але ми не засмучувались – нехай ця прикрість буде найбільшою за всю нашу подорож. Ввечері на нас чекало знайомство з Корал Бей, а поки ми залишилися розбирати речі. Але не пройшло й години, коли мій чоловік вже гукав мене на перший поверх – приїхав брат Андроса, Хронос. Він досить непогано говорив англійською, тому ми швидко порозумілись. Він занотував всі зниклі речі і сказав, що напише заяву в поліцію. Побажав нам гарного відпочинку і поїхав. Ми залишилися приємно вражені опікою, яка не властива для українських власників курортного помешкання.

Я дивилась на сідаюче сонце і думала про те, як тут спокійно і гарно. Час ніби зупинився. Його порушують лише пташки і коти, які безшумно ступають бортками басейнів. До речі, з балкону мені було видно сусідні вілли і я помітила, що майже на кожному подвір'ї спить кіт, а іноді і декілька. Як потім стало відомо, Кіпр вважається котячим островом, адже вони були сюди завезені для боротьби зі зміями. Котів тут дуже поважають і годують. А пухнасті божества гуляють островом, обирають родину і живуть з нею. Потім люди їдуть, приїжджають інші, а кіт лишається. Отаке життя. З балкону я побачила, що біля вілли, навпроти нашої спить великий смугастий кіт. Особливо гарний. Але я тоді і не знала, що цей котик стане моїм палким середземноморським коханням. Але про це згодом.

А поки сідало сонце і ми збирались подивитись на вечірній Корал Бей. Коли ми з чоловіком буваємо за кордоном нас завжди тішить, коли до нас звертаються англійською. Справа не в тому, що ми цураємось походження. Це свого роду комплімент, адже не секрет, як саме українсько та російськомовні туристи можуть поводити себе за кордоном, особливо в готелях all inclusive: ходити в купальних до ресторану, пити вже з ранку, голосно клясти офіціантів рідною мовою, а ввечері вдягатися «від кутюр» - з масною косметикою, підборами та недоречними сорочками. Звичайно, не всі туристи такі, але факт є фактом. Можливо нас оминувала ця незримая печатка на обличчі, бо до нас завжди заговорюють англійською, запрошуючи в ресторан чи на розваги. Кіпр – не виключення. Тут багато ресторанів, де є російськомовне меню та персонал. Вони запрошують трьома мовами вже на вході. Ми обрали затишний ресторан, аби спробувати деякі місцеві страви. Тетяна з своїм чоловіком Федором Миколайовичем розтлумачили нам дивні назви. Я зупинила свій вибір на тушкованій телятині в вині та травах з картоплею та салатом. Шкода, але назви цієї смачної штуки я вже не згадаю – надто вона вже була складна. На Кіпрі багато гарного місцевого вина. Тут обов'язково подають свіжий хліб з різноманітним маслом, салати. Тому наїстись можна ще не почавши головну страву. Серед офіціантів, що нас обслуговували, були хлопці з Болгарії та Литви. Як потім я стала помічати, на Кіпрі взагалі багато російськомовних – тут багато листівок на кшталт «русское меню», «русскоговорящий персонал».

Безліч вражень, переліт, шалено смачна вечеря – ось так певно в кожного туриста минає перший вечір у новій країні. Так само він минув у нас. Велетенський повний місяць малював темні вілли Корал Бей холодним світлом, на Кіпр опускалась ніч. А вже завтра буде новий день, повний нових пригод.

Дарина СУХОНІС-БУТКО.

Знайомство з Кіпром для більшості приїжджиків починається з літвища. Два міжнародних аеропорти, розташованих в Пафосі і в Ларнаці, так само, як і морські порти міст Лімасола і Ларнаки, пов'язують Кіпр з усіма країнами світу. Близько 40 міжнародних авіакомпаній світу здійснюють понад 260 регулярних рейсів на Кіпр і з Кіпру, більше 60 чартерних авіакомпаній виконують численні рейси - таким чином, підтримується повітряне сполучення Кіпру з містами Росії, України, Білорусії, Грузії. Автомобільні магістралі на Кіпрі відповідають

найвищим європейським стандартам. На острівній державі так само існує служба міжміських маршрутичних таксі, що забезпечує постійне сполучення між містами. Можна скористатися послугами приватного таксі або взяти автомобіль напрокат. Що ми й зробили на третій день нашого перебування на острові завдяки приязні та турботі наших тутешніх приятелів. І цей крок найперше зробив наше перебування на Кіпрі особливо зручним та динамічним. Бо ціни на пальне тут фактично українського рівня, а дороги дозволяють і водієві, і пасажиром мати просто насолоду від подорожування островом Афродіти.

З приємністю можна згадати спілкування з власником прокату автовок паном Фідіасом. За якісь чверть години, доки ми обирали машину та заповнювали необхідні папери, він спромігся оповісти про себе стільки, що виглядав вже давнім знайомим. Відкритість та відвертість кіпріотів хоч і зустрічається повсюди, як сліпуче тутешнє сонце, однак певний час продовжує викликати певну застережливість. Напевно, найперше через те, що в українському, доволі агресивному сьогодні, соціумі посмішка чи приязнь інколи може трактуватися як слабкість та запобігливість. Не буду стверджувати, що завжди, чи повсюдно. Але мої спроби, наприклад, в Дніпропетровську впроваджувати європейські стандарти спілкування не рідко розбивалися об глуху стіну нерозуміння та зверхності. Посмішка, не нав'язливий жарт у якомусь публічному місті часами викликав також щось подібне на співчуття. Мовляв, нещасна людина. І чого тішитися, і чому радіє?! Напевно, не все в порядку з головою. І лише, коли я з такими по-бичачі нахиливши голову і з важким поглядом починав з'ясовувати необхідне, то сприймався належно і навіть з певною увагою.

Між іншим, з огляду на вище зазначене соціальні контакти у Європі і на теренах колишнього СРСР для мене так само один з тих аргументів, котрі на користь західних цінностей, а не «совєтського» стилю спілкування. Можливо, прихильникам тісних обіймів з Москвою і подобається коли з ними говорять через губу у крамниці та трублять на перехресті за якимсь дрібним непорозумінням. Можливо, вони з екстазом правдивого комунікативного садомазохіста полюбляють неуввагу, грубість, зверхність, упередженість. Дико і незрозуміло. Невже у наш час, коли людина таки позбавляється звичних звичок, ми хочемо жити за законами первинної зграї: де сила і агресія були головними аргументами в спілкуванні.

Однак, повернемося до приязного і веселого кіпріота Фідіаса. Найперше,

«БОРИСТЕН» — літературно-мистецький, публіцистичний та науково-популярний щомісячник

Шеф-редактор Фідель СУХОНИС

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

ІВАНЕНКО Валентин Васильович — Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара, проректор, доктор історичних наук, професор.

СВІТЛЕНКО Сергій Іванович — Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара, декан історичного факультету, доктор історичних наук, професор.

ШВИДЬКО Ганна Кирилівна — Національний гірничий університет (м. Дніпропетровськ), професор кафедри історії і політичної теорії, доктор історичних наук, професор.

УДОД Олександр Андрійович — Інститут інноваційних технологій та змісту освіти Міністерства освіти і науки України (м. Київ), директор, доктор історичних наук, професор.

ВАСИЛЕНКО Віталій Олександрович — Національний гірничий університет (м. Дніпропетровськ), професор кафедри історії і політичної теорії, доктор історичних наук, професор.

ПОПОВСЬКИЙ Анатолій Михайлович — Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, професор кафедри мовної підготовки, доктор філологічних наук, професор.

ДЕМЧЕНКО Володимир Дмитрович — Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара, декан факультету систем та засобів масової комунікації, доктор філологічних наук, професор.

ЗАВЕРТАЛЮК Нінель Іванівна — Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара, професор кафедри української літератури, доктор філологічних наук, професор.

ШЕПЕЛЄВ Максиміліан Альбертович — Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара, завідувач кафедри міжнародних відносин, доктор політичних наук, доцент.

ТОКОВЕНКО Олександр Сергійович — Дніпропетровський національний університет, декан соціально-гуманітарного факультету, доктор філософських наук, професор, голова спеціалізованої вченої ради ДНУ ім. О. Гончара з політичних наук.

ГНАТЕНКО Петро Іванович — Дніпропетровський національний університет, завідувач кафедри філософії, доктор філософських наук, професор, член спеціалізованої вченої ради ДНУ ім. О. Гончара з політичних наук.

ТЕРЕЩЕНКО Алла Костянтинівна — інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. Рильського НАН України (м. Київ), провідний науковий співробітник, доктор мистецтвознавства, професор.

СТЕПОВИК Дмитро Власович — інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. Рильського НАН України (м. Київ), провідний науковий співробітник, доктор мистецтвознавства, професор.

ГРИЦА Софія Йосипівна — інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. Рильського НАН України (м. Київ), провідний науковий співробітник, доктор мистецтвознавства, професор.

НАЙДЕН Олександр Семенович — інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. Рильського НАН України (м. Київ), провідний науковий співробітник, доктор культурології, професор.

КИТОВА Світлана Андріївна — Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького, професор кафедри української літератури, доктор культурології, професор.

ШЕЙКО Василь Миколайович — Харківський державний університет культури, ректор, доктор історичних наук (культурологія), професор.

КУЦ Ірина — коректор.

Представництва редакції:

у Києві: Володимир Барна, вул. Банкова, 2, 01024, м. Київ, тел. 066-6243231
у США: Bahriany Foundation, INC. 811S Roosevelt Ave., Arlington Hts, IL. 60005—2749 USA;

з релігійних справ у США та Канаді: Mr. V. Babanskyj, 74 Oakridge, Watchung, N.J. 07069, USA;

В Канаді: Mr. N. Vorotilenko, 9424 173 Str., Edmonton, AB., T5T 3K8, Canada;

у Румунії: Ritco Virgil STR. 1 Decembrie 7. Bloc 19 Sc B. Ap. 8 8885 Macin Jud. Tulcea Romania;

у Бразилії: Wira SELANSKI, Rua General Glicério, 400 apt. 701, 22245—120 Rio de Janeiro, RJ Brasil, Telefax: (00—55—21) 2557—5517;

у Австралії: Mr. Fedir Habelko 5. Reserve C. T., Glenroy VIC. Australia — 3046 T.& Fax: 03.93061997;

у Ізраїлі: Svitlana Glaz, Arie Rubin, 18/I, Lod, Israel;

у Польщі: Jurii Hawryluk, skr. poczt. 55, 17—100 Bielsk Podlaski, Polska;

Кольпортер на США та Мексику: Ilarion Chejlyk 45 Mountain Ave. Warren, N. J. 07059.

Редакція не відповідає за думки і факти, викладені авторами на сторінках щомісячника. Листується з читачами лише через журнал. Редакція сплачує гонорари тільки за матеріали, які замовлені авторам.

Редакція залишає за собою право скорочувати матеріали без згоди авторів.

Адреса: журнал «Бористен», вул. Телевізійна, 3,

49010, Дніпропетровськ—10, Україна

Телефони: 050-340-28-27, (056) 713-52-58.

E-mail: fidelisukhonis@gmail.com

Наша веб-сторінка: www.borysten.com.ua

Серія KB, реєстр, номер 16084-4556 ПР Рік видання двадцять другий.

ЗАСНОВНИКИ: Дніпропетровська міська громадська організація «Товариства шанувальників журналу „Бористен“», Національний гірничий університет, Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара. **ВИДАВЦІ:** Дніпропетровська міська громадська організація «Товариство шанувальників журналу „Бористен“», Національний гірничий університет, Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара.

Постановою президії ВАК України від 9-го квітня 2008 року за номером № 1—05/4 журнал внесено до переліку наукових фахових видань України, у яких можуть публікуватися основні результати дисертаційних робіт з історії філології політичних наук, мистецтвознавства та культурології.

Номер рекомендовано до друку вченою радою НГУ України.

Підписано до друку 28.06.2012 Формат 60/84/8, друк офсетний. Умов. друк. арк. 2,79 Зам. №982. Тир. 1500.

Друк: ТОВ «Перша міська друкарня». Адреса: вул. Степового фронту, 11-а, м. Павлоград Дніпропетровської обл., Україна, 51400.

УКРАЇНО, ти моя молитва...

Василь Симоненко

Микола СИНГАЇВСЬКИЙ

Мова

Ми з правіку народжені бути,
І в собі відкривати світи.
Та примножують серцем здобуте,
Та святині свої берегти.

Промовляти — одвічне жадання,
Наче бачити чисту блакить...
Кожен голос — то наше дихання,
Кожним звуком нам серце болить.

Наче злагоди, прагнем обнови
Од своїх первобутніх основ.
Через пісню вертаєм до мови,
А від мови — до пісні знов.

Щоб душею відчувти боління
Незагойних чорнобильських ран...
Тож якої землі ми коріння?
І якого народу наш храм?

Залишаєм у спадок нащадкам
Колискової зоряний цвіт.
І відроджуєм наче спочатку
Слова отчого заповіт.

А від нього — і мова родинна —
Розповита, розкута життям.
А від мови — сильніша людина,
Що себе називає ім'ям.

То в задумі притихла, мов пуща,
То розбурхана, наче гроза,
Мова — суцця і невмируща,
Мова — материна сльоза.

З
Б
І
Р
Н
И
К

КРАЩІ СТРАВИ УКРАЇНСЬКОЇ КУХНІ

КАРПАТСЬКА ГРИБНА ЮШКА

Інгредієнти:
100 г сушених
білих грибів
1- 2 цибулини
1- 2 морквини
5 картоплин
петрушка-
корінь
соняшникова
олія
часник
перець
сіль
зелень:
петрушка
кріп

Сушені гриби замочити в холодній воді на кілька годин. Ставимо варити (в трьох літровій каструльці), на маленькому вогні. Нехай так поваряться одну годину. Додаємо почищену та порізану кубиками картопельку. Цибульку подрібнити і моркву почистити та потерти на терці або порізати, обсмажити на олійці і додати в юшку. Посолити, поперчити, додати духмяний перець, лавровий лист, якщо смакує. Так ще хвилин 10 повариться і додати вичавлений через часникодавку та припущений на олійці часничок та подрібнену зелень і давши аромату розійтись по всій хаті, виключити юшечку.

КРУЧЕНИКИ КАРТОПЛЯНІ З ГРИБАМИ

Інгредієнти:
На 1 кг картоплі -
1 яйце
1 ст. л. мелених
сухарів або
пшеничної муки
2 ст. л. рослинної олії
1 ст. л. сметани
сіль

Для фаршу:
50 г сушених грибів
2 цибулини
1 ст. л. вершкового
масла, сіль

Варену картоплю розминають у гарячому вигляді. Коли вона прохолоне (стане теплою), додають сире яйце, сухарі, олію, сметану, сіль, перець і доре перемішують.

З підготовленої маси ліплять кружальця, розкладають на них грибний фарш, загортають краї, надаючи форми рулетиків, обкачують у борошні або в сухарях і обсмажують на олії з усіх боків.

Приготування фаршу:

Сушені гриби варять, дрібно нарізають, обсмажують і змішують із злегка обсмаженою зеленою цибулею.

Крученики подають на стіл із сметаною або грибним соусом.

● РЕКЛАМА

він з розумінням поставився до мого прохання взяти на прокат авто з механічною коробкою передач. Чужа для обох нас англійська - допомогла йому зрозуміти, що я при звичаївся на важких українських дорогах саме до такого типу машини. І що було особливо приємно, він подумав аби не обтяжувати нашу бізнесову співпрацю фінансово. Невеликий, але витривалий і міцний, як кіпрський віслук, «Форд фієста» - це було якраз те, що потребувала наша четвірка. Щоправда, десь півдня пішло на те, аби не їхати по зустрічній смузі. На Кіпрі лівосторонній рух. По-заяк, якщо нарікати з цього приводу, то лише на англійський період колонізації Кіпру, а не на чорнявого і приязного Фідіаса. А втім, вже під вечір я вже звично сідав у праве переднє водійське крісло, бо до того все тяжів прискісли зліва. Але людина - таки найвищий примат. Умовні рефлексії змінює доволі швидко.

Між іншим, коли я повертав господарю ренту, його машину після тижневих подорожей Кіпром, то тицьнув йому свою візитівку.

- Друже Фідіас, якщо ти чи твої приятелі будуть в Україні - зателефонуй. Можливо стану в нагоді, - відсутність в англійській для таких невинуватливих носіїв мови як я, відмінності у звертанні на «ти» і «ви», дозволяла мені без зайвого панібратства поводитися з греком-кіпріотом ледь не як з приятелем.

Здається, цей нехай і символічний жест розчулив смаглявого власника прокату авто. Напевно, німці і англійці та решта європейців, більш стримані у спілкуванні, аніж нащадки запорожців. Тому Фідіас довго тиснув мені руку. Назвав справжнім джентльменом і насамкінець не без пафосу сказав:

- Приїзди ще. Мій дім - твій дім!

Що ж, навряд чи мені вдасться колись погостювати у Фідіаса. Та й соромно буде прихитися до батька шести дітей. Але хіба не приємно було почути таке? Нехай живе кіпрська гостинність та приязнь!

Є на нашій планеті місця, де просто шкірою відчуваєш подих історії, небуденність тамтешньої землі. І особисто для мене Кіпр став такою країною. Мені, немов у дитинстві, було зовсім не важко, зупинившись десь на вулиці, запліснити очі та уявити. Уявити, як стародавні греки відпливають з острова на кораблях, що по самі вінця наладовані амфорами, з ароматним кіпрським вином. А ось чується тупіт сандалів римських легіонерів, котрі мали острів за один з форпостів своєї могутньої і жорстокої імперії. Гортанні крики турецького мулли мені так само було не складно почути під пекучим тутешнім сонцем. Бо це так само історії Кіпру. І десь в глибині свідомості співчував я англій-

ському джентльмену - колонізатору. Як же нестерпно, напевно, в таку спеку бути у смокінгу та без кондиціонера. А втім, можливо, навіть англійський джентльмен дозволяв собі відпружитися та скинути аристократичний одяг. Бо Кіпр - це майже рай на землі. А у раю прийнято мати інший одяг...

Мої сугестії мають, так би мовити, документальне підґрунтя. Бо з давніх часів Кіпр завжди був одним з мостів між Європою і Азією зі змінними періодами левантійського, анатолійського, турецького, грецького і британського впливу. Більш за все Кіпр асоціюється з так званими хрестовими походами. Гомер оповідає в «Іліаді» про красивий квітучий острів Середземного моря, у берегів якого народилася з піни морської прекрасна богиня Олімпу - Афродіта. Біля підніжжя скелі Петра-ту-Ромію вже цілу вічність б'ються смарагдові піняві хвилі, - саме тут вийшла на землю «з посмішкою чарівною Кіприда».

Узагалі перші відомості про освоєння Кіпру офіційно пов'язані з поселеннями неолітичного періоду, зокрема, Хірокіті у VII тисячолітті до н.е. У давні часи на острові почали видобувати й використовувати мідь. Саме це природне багатство, а також щедра земля з її оливковими гаями, виноградниками, лісовими масивами з дикою звіриною, повними рибою річками зробили острів ласим шматочком для багатьох сусідів. Пізніше острів заселили мінойці, котрі займалися видобутком міді та залишили пам'ятки кіпро-мінойського письма. Після мінойської катастрофи у XV ст. до н.е. на Кіпрі виникла держава Аласія. У XIII ст. до н.е. острів був захоплений хетами та єгиптянами. Після міграцій народів моря на Кіпрі оселилися ахейці. Паралельно з цим відбувалася фінікійська колонізація Кіпру.

Після Троянської війни багато її учасників оселилися тут і створили 9 царств, які проіснували до IV ст. до н.е. У результаті походів Олександра Македонського Кіпр був приєднаний у 321 р. до н.е. до Єгипту, який він перед тим завоював. З еллінським періодом також пов'язаний прекрасний міф про народження на південному узбережжі острова грецької богині кохання - прекрасної Афродіти. І сьогодні невинуватливим туристам демонструють міст Афродіти та її купальню. Тут вона пережила своє кохання з Адонісом. І досі на її честь на Кіпрі щороку влаштовують пишні свята. Острів був батьківщиною ще однієї популярної в Елладі і в цьому разі цілком реальної особистості - засновника філософської школи стоїків Зенона. З I століття до н.е. і до IV н.е. тривав римський період кіпрської історії. У тодішній його столиці Пафосі правила Клеопатра. Залишки розкішних вілл того періоду з

мозаїчними підлогами, термами, водогонном свідчать про розкіш, у якій жила тоді римська верхівка.

У 395 р. Кіпр став частиною Візантії після її відокремлення від Західної Римської імперії. Цей період продовжувався майже 800 років, перерваний періодом арабського домінування у 648-965 рр. У цей же час кіпрська церква отримала статус автокефальної на Ефеському соборі. А в 688 р. араби захопили Кіпр. Проте імператор Юстиніан II і халіф Абд аль-Малік зуміли досягти безпрецедентної домовленості. Наступні 300 років Кіпр знаходився під владою одночасно арабів і Візантії, незважаючи на постійні материкові війни між обома сторонами. Цей період тривав до 965 р., поки Візантія, відроджуючись, остаточно не завойовала острів.

Як уже зазначалося, не оминали Кіпр у своїх походах на Єрусалим хрестоносці. В одному з них брали участь Фрідріх Барбаросса і Річард Левове Серце. Пануючи на острові майже 300 років, хрестоносці намагалися насадити серед його жителів католицизм, але кіпріоти зберегли вірність православній традиції. Проте й міцні мури не захистили Кіпр від турків-османів, які захопили його у 1571 р. й утримували майже до кінця XIX ст. Із закінченням російсько-турецької війни Кіпр відходить під контроль Англії. З 1925 до 1960 р. він був її колонією.

Офіційно територія Республіки Кіпр включає 98% території острова, решту 2% займають британські військові бази Акротірі та Декелія, а також прилеглі острови Аїос-Георгіос, Ернісос, Глукіотісса, Кіла, Кієдес, Корділія і Мазак. Це і є ціна за незалежність як результат Цюрихсько-Лондонських угод 1959 р., які значно обмежували суверенітет республіки. За цими угодами Великобританія, Греція і Туреччина стали гарантами «незалежності, територіальної цілісності і безпеки» Кіпру, що дало цим країнам можливість втручання в його внутрішні справи (Договір про гарантії). Крім того, Греція і Туреччина одержали право розташовувати на острові свої військові підрозділи (Договір про союз). Крім Великобританії, військову присутність мають й інші країни, зокрема США та Туреччина. Де-факто після 1974 р. острів розділений на дві частини, 60% контролюється владою Республіки Кіпр (в основному населена греками-кіпріотами), інша частина - Турецькою Республікою Північного Кіпру (ТРПК) (населена турками-кіпріотами). ТРПК визнана тільки Туреччиною, ООН офіційно вважає цю територію окупованою Туреччиною. Між іншим, ми так само там побували. Однак, це тема вже наступної розповіді.

Фідель СУХОНИС.